ראמאן: „איין די ציין פון טיגער" — 9-טע זייט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

Najer Folksblat

פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אונפארטייאישע פאליטיש - געזעלשאפטליכע טאג - צייטונג

Nr. 264/1259 | Łódź, Piątek, 18 listopada 1927 | פינפטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג, כ"ב מרחשון תרפ"ח | Nr. 264/1259

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 71-24. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

די פערזיכערונגס-געזעלשאפט „פשישלאשטש"

די פערזיכערונגס - געזעלשאפט „פשישלאשטש", וועלכע איז ארגאניזירט געווארען אין 1919 י. האט אנגעהויבען איהר טעטיגקייט פון איבערנעהמען פון דער ווילנער פערזיכערונגס-געזעלשאפט „פעניקס", די ארגאניזאציע פון דעם פאנד פון אלמנות און יתומים, וועלכע האבען ארומגענומען א ברייטע מאסע פערזיכערטע אין קליין פוילען.

א דאנק דעם ענגען קאנטאקט מיט די גרעסטע אויסלענדישע קאנצערנען ווי „פעניקס" „מינכענער ריקפערזיכערונג", „אטלאס" אין שטאקהאלם „שווייצערישע" „ריק" אין ציריך און „פראנקפורטער" האט די געזעלשאפט „פשישלאשטש" באלד ערווארבען דעם פולען צוטרוי און לאנד אין און אויסלענדישע אינסטיטוציעס א סימן, אז א גאנצע רייהע וועלט-פערזיכערונגס-געזעלשאפטען, ווי די אמעריקאנער פערזיכערונגס-געזעלשאפט „ניו-יארק", ענגלישע פערזיכערונגס-געזעלשאפט „גרעסהאם" עסטרייכישע פערזיכערונגס-געזעלשאפטען „גיזעלא" און „אליאנץ" האבען שפעטער איבערגעגעבען דער געזעלשאפט „פשישלאשטש" די ליקווידאציע פון זייערע פערזיכערונגס-פארטפעלען אין פוילען.

די לעבעדיגע פערזיכערונגס-טעטיגקייט, די בילליגסטע טאריפען, ליבעראלע פערזיכערונגס-בעדינגונגען נייע און געשיקטע פערזיכערונגס-קאמבינאציעס האבען דערפיהרט דערצו, אז „פשישלאשטש" האט זיך אין א קורצער צייט ארויסגערוקט אויף דעם ערשטען ארט צווישען די לעבענס-פערזיכערונגס-געזעלשאפטען. אין די לעצטע יאהרען האט „פשישלאשטש" פערברייטערט איהר טעטיגקייט-געביט אויף: פייער, גנבות, טראנספארט און האט אויך אויף די געביטען ארויסגעוויזען גוטע רעזולטאטען.

צום פרעזידיום פון ראט פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאפט „פשישלאשטש" געהערען אזעלכע בעקאנטע פערזענליכקייטען ווי: ד"ר וו. סטעסלאוויטש, געוועזענער וויצע-פרעזעס פון מיניסטער-ראט, אלעקסאנדער לעדניצקי און אנד. די פערוואלטונג בעשטעהט פון די ה"ה ד"ר פעליקס גוטמאן און ד"ר מיכאל ווירשטעק.

אייניגע ציפערן וועלען אילוסטרירען די ענטוויקלונג פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאפט „פשישלאשטש": דער פערזיכערונגס-פארטפעל בעטרעפט איבער 40 מיליאן זלאטעס, דער גרונד - קאפיטאל און רעזערוו קאפיטאל 1,500,000 זל. פון פרעמיעס — איז אין יאהר 1926 איינגעפלאסען 2,000,000 זלאטעס; דער אקטיוו בעטרעפט קרוב צו 3,000,000 זלאטעס. דערביי איז צו דערמאנען, אז די אונבעוועגליכע גיטער בעטרעפען 75,000 דאלאר און פראצענט-פאפירען פאר 350,000 שווייצארישע פראנק ביי 200,000 זלאטעס אין געלד און 100,000 זלאטעס נאמינאלע.

די בעזונדערע שטארקע פעסטקייט פון דער געזעלשאפט שטיצט זיך אויף איהר ארגאנישער פערבינדונג מיט די גרעסטע אויסלענדישע רע-פערזיכערונגס - קאנצערנען, וועלכע זענען אויטאמאטיש, אויפ'ן גרונד פון לאנגיעהריגע אבליגאציע-קאנטראקטען, בעטייליגט אין א ע אויסצאהלונגען פון „פשישלאשטש".

א דאנק דעם פערזיכערט „פשישלאשטש" איהרע קליענטען די פולע גאראנטיע פון זייערע קאפיטאלען. אונאפהענגיג פון דער ווירטשאפטליכער אדער וואלוטע-סיטואציע אין לאנד.

ווי מיר דערוויסען זיך האלט איצט „פשישלאשטש" ביים שליסען א נ'אפמאך מיט דעם פערבאנד פון די יודישע קאאפעראטיוו געזעלשאפטען אין ווארשא, דער דאזיגער אפמאך האט דעם ציל צו פראפאגאנדירען די פאלקס-פערזיכערונגען צווישען די מיטגלידער און סימפאטיקער פון פערבאנד, וואס זייער צאהל דערגרייכט ביז 250 טויזענד פערזאן.

„PRZYSZŁOSĆ" TOWARZYSTWO UBEZPIECZEŃ S. A.

CENTRALA: Warszawa, ul. Żórawia 42. — Telefony: 150-64, 150-57, 232-17.

גרונד-קאפיטאל 500.000 זל. די פערזיכערונג אויף 1.000.000 זל. איז אין גאנג. :-: רעזערוון איבער 1.000.000 זל. געדעקט איינגאנצען אין אונבעוועגליכע גיטער און פראצענט-פאפירען.

אויף דאלארען און זלאטעס אין געלד. :-: די סומע פון פערזיכערטע קאפיטאלען אין דער לעבענס-פערזיכערונגס-געזעלשאפט איבערשטייגט 50.000.000 זל.

פערזיכערונגס=אבטיילונגען:

לעבענס-פערזיכערונג (אויך פאלקס- און רענטען-), פון פייער, פון גנבה און רויב, ווי אויך פון טראנספארטען.

אבטיילונגען: לאדז, לעמבערג, קראקא, ביעלסק, ווילנא, קאטאוויץ, פויזען, ביאליסטאק און בענדין.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאכען מיר בעקאנט, אז לויט א פערשטענדיגונג מיט אונזער גענעראל-רעפרעזענטאנט ה' ס. אפאטאווסקי האבען מיר אנפערטרויט דעם ה' ד"ר א. מארגע דעם אמט אלס ליטער פון דער ארגאניזאציע פון דער גענעראל-רעפרעזענטאנץ אויף לאדזער וואיעוואדזטווא.

DYREKCJA TOWARZYSTWA UBEZPIECZEŃ „PRZYSZŁOŚĆ".

געגרינדעט אין יאהר 1870

קויפט — און — פערלאנגט — אין אלע — מעבעל=געשעפטען

ווינער שטיהל

אין פערשידענע פאסאנען גאלאנטעריע=מעבעל ווי אויך זעמטליכע

נאר פון דער בעסטער פירמע

TOWARZYSTWO AKC. FABRYKI MEBLI GIĘTYCH

„WOJCIECHÓW"

וועלכע צייכענט זיך אויס מיט איהר סאלידער, שעהנער און איינגעארטיגער אויספערטיגונג. ◆ לעצטע נייהייטען ◆◆ עקזיסטירט פון יאהר 1870.

און מיר בעטען אונזערע געעהרטע קונדען אכט צו לעגען אויף אונזער פאבריקס-עטיקעט מיט דער אויפשריפט „WOJCIECHÓW"

גלייכצייטיג מאכען מיר בעקאנט, אז דעם אליין=פערקויף פון אונזערע אויסארבייטונגען

אויף לאדז און לאדזער וואיעוואדזטווא פיהרען די פירמעס:

א. וו. שעראקאוויאק, נאפיורקאווסקא 44 צוזאהר מיט די טראמוואיען נומ' 4 און 17.

ב. פרידבערג, פעטריקאווער 214. טעל. 71-64.

געגרינדעט אין יאהר 1870

טעאטער „אימפעריאל" זאוואדזקא 16

שבת, ד. 19-טען ד.ח. פינקטליך 10 פרי קומט פאר א קאלעקטיווע פארלעזונג אויף דאס טעמא

„בונד אמאל און היינט"

(צום 30 יאהריגען יובל פון „בונד")

—רעפערירען— וועלען ד״ה ה״ה **זרבבל** (ווארשא). בראנד, וואלינסקי, ציטרינאווסקי

בילעטען צו בעקומען אין אלע פראפ. פעראיינען, אין דער געו. אווענט קורסען (פיראמאוויטש 14), און ביי דער קאסע אין אימפעריאל זאוואדזקא 16.

8-ונג שליטן-שטריקער מייסטער מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!

לויט דער לעצטער פעראָרדנונג פון צעכען-געזעץ דארף יעדער האנדווערקער אונבעדינג זיין רעגיסטרירט אין זיין פאך-סעקציע. ביז ד. 4 דעצעמבער ד״י די וועלכע וועלען נישט זיין רעגיסטרירט ביז דעם אויבען אנגעוויזענעם טערמין וועלען האבען זעהר גרויסע שוועריגקייטען אין בעצוג צו זייער פאך-עקזיסטענץ. דעריבער ווענדען מיר זיך צו אייך, אז קיינער פון אייך זאל נישט פערנאכלעסיגען צו רעגיסטרירען זיך, ווייל אין געגעפאל טראגט יעדער אויף זיך אליין דאס אחריות.

מיט דער מיטיילונג ווארפט די פערוואלטונג פון זיך אראפ יעדע פעראנטווארטליכקייט פאר די קאנסעקווענצען, וואס ס'קען ארויסקומען פון נישט רעגיסטרירען זיך. רעגיסטרירען קען מען זיך אין האנדווערקער-פערבאנד, פאלודניאווא 4 ציטער 4 פון זונטאג, ד. 21 נאוועמ. ביז דאנערשטאג ד. 1 דעצעמבער יעדען טאג פון 10 פריה ביז 2 פארמיטאג און פון 5 ביז 8 אווענד. 415

די פערוואלטונג פון שטריקער-מייסטער-פעראיין

ביים צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד.

8-טונג, שטיקער, וועשער און לעכער-נייער-מייסטער

זונטאג, דעם 20 נאוועמבער 7 א זייגער אין אווענד קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד, פאלודניאווא 4 די יעהרליכע

גענעראל-פערזאמלונג

מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) וואהלען פון א פארזיצער צו דער פערזאמלונג, 2) בעריכט, 3) צעכען-פראגע, 4) וואהלען פון א פערוואלטונג און 5) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: ביי א נישט גענוגענדע צאהל מיטגלידער קומט פאר די פערזאמלונג צום צווייטען טערמין 9 א זייגער אין דעם זעלבען אווענד.

אין אייערע אינטערעסען קומט מאסענווייז.

380 מיט אכטונג די פערוואלטונג.

אלע לאדזער היטעלמאכער מייסטער

וועלכע פיהרען ווערקשטאטען ווערען אויפגעפאדערט צו קומען זיך רעגיסטרירען אין צוזאמענהאנג מיט דעם

צעכען-געזעץ, וואס טרעט אריין אין קראפט דעם 15-טן דעצעמבער 1927

די רעגיסטראציע קומט פאר זונטאג און מיטוואך אין פעראיינס-לאקאל, פאלודניאווא 4, ביים צענטראלען האנדווערקער-פערבאנד.

392 די פערוואלטונג.

בלעכער-מייסטער-פעראיין לאדז

פעטריקאווער 22, טעלעפאן 18-48.

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער מוזען זיך צוליב'ן

צעכען-געזעץ

תיכף רעגיסטרירען אין פעראיין יעדען זונטאג פון 6 ביז 9 אין אווענד.

403 מיט אכטונג די פערוואלטונג, פעטריקאווער 22.

אכטונג! אכטונג!

שניידער-מייסטער בעשטעלטע

צוליב דעם פארשטעהענדען צעכען-געזעץ, וואס טרעט אריין אין קראפט פון 15-טען דעצעמבער ד. י.

אלע הערען-שניידער-מייסטער, דאמען-שניידער-מייסטער און אויך שניידערינס פון בעשטעלטע פאכען, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער, ווערען אויפגעפאדערט זיך צו רעגיסטרירען אין שניידער-מייסטער-פעראיין (פעטריקאווער 20) פון זונטאג, דעם 20. ה. ח. יעדען אווענד פון 8 ביז 10 אווענד.

פערזוימט נישט! די צייט איז קורץ! היט אפ אייער רעכט, צו קאנען פיהרען אייער ווארשטאט!

421 די פערוואלטונג.

מיר מעלדען:

דאמען-פאך: האט אויסגעוועהלט א פאך-קאמיסיע פון פאלגענדע ח': פישער, ראדאשיצקי. לאנדא, גזשיבאווסקי, שפירא, פאסטערנאק, נאוואק, מינסק, און בזשוסטאווסקי. פרעזעס—פישער, וויצע—ראדאשיצקי. טעקרעטאר—לאנדא די נייע געוועהלטע פאך-קאמיסיע טרעט צו צו א סיסטעמאטישע ארבייט אויפצולעבען דאס פאך, אויף זונטאג דעם 20 ה. ח. 8 א זייגער אווענד ווערען גערופען א פערזאמלונג פון דאמען-פאך. די פערזאמלונג דארף בעזונדערס בעזוכט ווערען, ווייל עס וועט געווידמעט ווערען א רייע פראגען, וועלכע וועלען דעצידירען דעם גאנצען ווינטער-סעזאן.

פארל-פאך: רופט אויף שבת 7 א זייגער אווענד א פערזאמלונג. האלט אייך דיסציפלינירט און קומט פינקטליך!

מאגאזין-שניידער: נאך נישט פערעגיסטרירטע צום צעך ווערען אויפגעפאדערט צו רעגיסטרירען זיך, די טעג זענען געציילטע!

פאטענטען: ווערט געגעבען אינפארמאציעס אין פעראיין. פערזוימט נישט ס'קען זיין שפעט!

437 פערוואלטונג פון מאגאזין-שניידער-מייסטער-פעראיין אלעע 1. מאי 2.

צו דער פערלאבונג פון מיין קאלעגע ה'

אברהם יאקער (זגערזש)

מיט פרל. רעגינא הויפשפיגעל (לאדז)

גראטולירט הערצליך און וויגשט פיל גליק

391 נאטאן סלאדקעוויטש.

צו דער פערלאבונג פון מיין שוואגער

גאדל דזשאלאווסקי

מיט פרל. בראניא זבאראווסקא

גראטולירט הערצליך און ווינשט פיל גליק

377 מענדל קופערמינץ.

צו די תנאים פון אונזער טייערען חבר

יעקב וואלף זאנענבערג (לאדג)

מיט פרל. שיינע פיין (אזארקאוו)

ווינשען מיר א הארציגען מזל טוב

ש. לאנגנאס, ק. זיסמאן, ש. וויטענבערג, מ. ראזענטאל, פ. פלאקסער און מ. וואנקשעווסקי.

387

Z intencji zaręczyn brata mego

p. GENKA DZIAŁOWSKIEGO

z p. BRONIĄ ZBOROWSKĄ

życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości

Jakób Działowski z narzeczoną.

376

צו דער פערלאבונג פון אונזער ליבען זוהן און ברודער

מיכאל מאראוויעצקי

מיט פרל. **מלכה קארטשעווסקא**

ווינשען מיר א הערצליכען מזל-טוב און א גליקליכע צוקונפט

עלטערן און געשוויסטער

צו דער חתונה פון אונזער ווערטען פריינד

ה' **יוסף קוטשינסקי**

מיט פרל. **אידא זשורקאווסקא**

ווינשט א הערצליכען מזל טוב און עוויגעס גליק

430 געברידער ראטבערג.

פראטעסטירטע וועקסלען

צו פערקויפען פון דער פירמע

סאלאמאן ראזען

סוויטער-פאבריקאנט, וואוינארט נארוטאוויטשא 56 געשעפטס-לאקאל געפינט זיך אויף קאנסטאנטינער 3 פאבריק פאמארסקא 73.

376 וואלבארסקא 36 ביי וויינמאן.

יור. י. אינפעלד

42. ווסכאדניא 42.

בעקאנטמאכונג.

מיר מאכען בעקאנט, דאס 15 מינוט פאר ליכט-צינדען וועט מען קיינעם נישט מעהר אריינלאזען אין די מקואות. אין יעדער מקוה וועלען דיזשורירען 2 אונזערע מיטגלידער, וואס וועלען דאס שטרענג אפהיטען. דעריבער ווערט געבעטען דאס יעדער יוד זאל זעהן וואס פריהער צו געהן אין מקוה.

ועד הרבנים „ושומרי ומזהירי שבת" בלאדז.

בעקאנטמאכונג!

מיר זענען מודיע דער יודישער בעפעלקערונג פון ראיאן גרינער מארק, דאס יעדען פרייטאג פינקטליך א האלבע שעה פאר'ן זמן פון ליכט-צינדען וועט די סירענא פון דער מקוה אויף גדאנסקא סיגנאליזירען אלס צייכען דאס אלע סוחרים און מארק-הענדלער דארפען איינפאקען די סחורות כדי זיי זאלען קענען צום ליכט-צינדען אין דער היים זיין, 5 מינוט פאר ליכט-צינדען וועט די סירענא געבען צוויי סיגנאלען, צו דערמאנען, אז ס'איז שוין זמן פון ליכט-צינדען.

396 ועד הרבנים „ושומרי ומזהירי שבת" בלאדז.

ערקלערונג.

מאנטאג ד. 7. ד. ח. האט מיט מיין זוהן פאסירט אנ'אומגליקס-פארפאל דורך פערגיפטען זיך מיט גאז. אין דער גרעסטער דענערווירונג בין איך אריינגעפאלען אין די אפטייק פון ה' **A. CHAREMZA** פאמארסקא 12 נאך א רעטונגס-מיטעל. אין וועג און אין דער אפטייק האב איך הויך געזאגט, אז דער זוהן איז פערגיפטעט געווארען דורך גאז. מיינע ווערטער זענען געווארען דורכ'ן פערזאמעלטען פובליקום פאלש פערשטאנען און צוליב דעם זענען ענטשטאנען פערשידענע פלאטקעס, וואס ברענגען שאדען דער רענאמע פון דער אפטייק.

איך פערעפענטליך דערמיט די דאזיגע ערקלערונג בכדי צו מאכען א סוף צו אלע רכילות'ן און פאלשע אויסטייטשונגען.

422 איזידאר פיאלקא, פיעטריקאווער 7.

נאך לענגערע אונטערהאנדלונגען מיט דער ריגער סינאגאגען-געמיינדע, איז מיט שווערע מיה געלינגען צו בעקומען די בעוויליגונג, אז דער

וועלט-בעריהמטער קינסטלער זייער חזן הש״ץ הנעלה הנכבד ה״ר

שלמה ראבעץ

זאל צו אונז קומען פון ריגע ספעציעל נאר אויף איין שבת פ' תולדות. דער געשעצטער אבער-קאנטאר וועט ביי אונז דאוונען אין זאל פילהארמאניע פרייטאג, דעם 25/11 בשעה האלב 4 קבלת שבת און צומארגענס שבת, דעם 26/11 שחרית און מוסף בשעה 9 מיט בעגלייטונג פון א פערשטארקטען ערשטקלאסיגען כאר מיט פערשידענארטיגע איבעררראשענדע קאמפאזיציעס.

עס איז נישט צו צווייפלען, אז אונזער לאדזער מוזיקאליש פובליקום ווייסט ווי צו שאצען דעם ווערט פון אזא בעריהמטען ערשטקלאסיגען וועלט-חזן און עס וועט געוויס זיכער יעדען איינציגען פערשאפען אנ'אמת'ען עונג שבת תענוג-הרוחני.

איינטריטס-קארטען איז צו בעקומען: 1) פערמיטלער-פעראיין, פיעטריקאווער 64; 2) ביי ה' זעלמאנאוויטש, (קאנדיטאריי) פיעטריקאווער 12; 3) ביי ה' דיאמאנט, נאוואמיעסקא 24 (וואורשט-געשעפט).

438

אכטונג! שוסטער-מייסטער אין לאדז.

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער

איהר ווערט אויפגעפאדערט אלע ווי איינער צו קומען אויף דער

פערזאמלונג

שבת ד. 19 נאוועמבער, 6 א זייגער אווענד אין אונזער פעראיין זאכארניא 66

זיך צו רעגיסטרירען צוליב דעם צעכען-געזעץ.

436 מיט אכטונג די פערוואלטונג.

מעטאל-בעטען

דרוטענע און געבעטע מאטראצען, קינדער-וואגען ביליג און גענען גוטע בעדינונגען אין „DOBROPOL" Piotrk. 73 (אין הויף)

וטמטליבע רעפעראטורען ווערען אנגענומען. 100

Dr. med.

S. KANTOR

ספעציאליסט פון הויט-און יוענערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע.

בעהאנדלונג מיט רענטגען שטראהלען און קווארץ-לאמפ. עלעקטרי-זאציעס.

פיעטריקויער 144 (עק עוואנגעליצקא)

טעלעפאן 29-45.

קאנסולטאציע פון 8—2 מיטאג און פון 5—8 אין אווענד אין „Sanitas" ציגעל-גאס 29 פריה'ן פון 2 ביז 4 נאכמיטאג

Dr ADAM

GROSGLIK

Al. Kościuszki 27, tel. 51-78.

הויט און ווענערישע קראנקהייטען און ליכט-הייל אינסט. נעמט אן פון 4—7 אין אווענד.

Dr. med.

JULJUSZ

BAUM

אקושעריע און פרויען-קראנקה.

53 צעגעלניאנא 53

טעלעפאן 63-85.

נעהמט אן פון 3—5 נאכמ. אין קליניק אנדראווא 10 פון 11,30 ביז 1,30 נאכמיטאג

אפלאץ

צו פערמיטען אין צענטרום פון שטאט. צו ערפאהרען ביי

י. רזשעזשניק, אלעקסאנדריסקא 19 (מרדכי גבאי'ס גאס). 366

א געוועלב

און א שטוב אדער 2 שטובען און א געוועלב אין א האלצערן הויז געבען העלענהאף צו פערמיטען. צו ערפאהרען צעגעלניאנא 10, וו. 23. 368

בלאָק פון נאַציאָנאַלע מינדערהייטען

נעכטיגע זיצונגען פאַרגעקומענע וויכטיגע אונטערהאַנדלונגען.

פּראָיעקט צו שאַפען אַ יודיש-פּוילישען סוחרים-בלאָק

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט זענען געקומען קיין וואַרשאַ די פאַרשטעהער פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען צו אונטערהאַנדלען וועגען שאַפען אַ בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען צו די פאַרשטעהענדע סיים-וואַהלען.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט איז היינט פאָרגעקומען דער המשך פון דער קאָנפערענץ אונטערן פאָרזיץ פון דעפּ. גרינבוים.

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) אין צוזאַמענהאַנג מיט די אונטערהאַנדלונגען וועגען שאַפען אַ מינדערהייטען-בלאָק, האָט דעפּ. קירשברוין היינט געגעבען פאַר פּוילישע זשורנאַליסטען אַן אינטערוויאו. דעפּ. קירשברוין האָט ערקלערט, אַז דעפּ. גרינבוים רעפּרעזענטירט נישט די יודישע קאָלאָ און נישט די יודישע אָרטאָדאָקסיע. בכלל זאָגט ער איז די קאָלאָ אַן אָפּגעשטאָרבענע זאַך.

וואַרשאַ, 17. (טעלעפאָניש). אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערנעהנטערען זיך פון דער ענטשטעהונג פון נאַציאָנאַליטעטען-בלאָק גיט מען איבער, אַז סיי די פּוילישע און סיי די יודישע ווירטשאַפטליכע אָרגאַניזאַציעס בעהאַנדלען איצט גאַנץ ערנסט וואָסער שטעלונג זיי זאָלען אָננעהמען צו די נאָהענטע וואַהלען.

ביי די אָנפיהרער פון די דערמאָנטע אָרגאַניזאַציעס איז פאַרהאַן אַ שטרעבונג אַרויסצוטרעטען אין דער נאָהענטער וואַהל-קאַמפּאַניע נישט מיט קיין פּאָליטישען קאַמף נאָר מיט אַ ריין ווירטשאַפטליך פּראָגראַם.

אַזוי, למשל, גיט מען איבער פון אַ גאַנץ זיכערער קוועלע אַ העכסט אינטערעסאַנטע ידיעה, דאָס דער פיהרער פון דער ענדעציע דעפּוטאַט וויערזשביצקי טראָגט זיך אַרום מיט אַ פּראָיעקט צו שאַפען אַן אייגנהייטליכען ווירטשאַפטליכען פראָנט און צו דעם אַלעם זאָל אַרויסגעשטעלט ווערען אַ בשותּפות'דיגע ליסטע פון יודישע און פּוילישע סוחרים און פאַבריקאַנטען.

דער דאָזיגער פּראָיעקט האָט אין די יודישע סוחר'ישע קרייזען געמאַכט אַ שטאַרקען איינדרוק, וואו זי ווערט ערנסט דעבאַטירט און האָט אפילו פיל אָנהענגער.

מען דאַרף בעמערקען, אַז די יודישע סוחרים-אָרגאַניזאַציעס געפינען זיך אין אַ זעהר שווערער לאַגע. זיי וואָלטען וועלען עס זאָל געשאַפען ווערען אַן אייגנהייטליכער נאַציאָנאַלער פראָנט, וואו אַלע פּאַרטייען און ריכטונגען אָהן אויסנאַהם זאָלען אין איהם זיין פאַרטרעטען. זיי וואָלטען אָבער נישט וועלען צוטרעטען צו אַ בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

אַ חוץ דעם ווערטאיבערגעגעבען, אַז די סוחרים-דעפּוטאַטען האָט מען געגעבען צו פאַרשטעהן, אַז צוליב פאַרשידענע טעמים איז פאַר זיי נישט געוואונשען צוצוטרעטען צום בלאָק פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען. און אין אַ דעליקאַטער פאָרם האָט מען אפילו אונטערגעשטראָכען, אַז אין פאַל ווען די סוחרים וועלען זיך בעטייליגען אין נאַציאָנאַליטעטען-בלאָק וואָלטען זיך געפינען אין אַ געוויסער סכנה די הנחות, וואָס עס האָבען לעצטענס בעקומען די יודישע סוחרים...

די טעג דאַרף ענדליך דעצידירט ווערען, וועלכען וועג די סוחרים וועלען אויסוועהלען: אַ בלאָק מיט „לעוויאַטאַן", מיט דער „אגודה" אָדער אַ בלאָק מיט די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען.

אויספאָרשונג וועגען אָנפאַל אויף דעפּ. גרינבוים.

פּאָליציאַנט פון נומער 824 אָפּגעשטעלט פון זיין אַמט.

וואַרשאַ, 17 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). צום דעפּ. גרינבוים איז היינט געקומען אַן אָפיציר פון דער שטאָדט-קאָמענדע אין דער בעגלייטונג פון אַ פּאָליציאַנט און צוזאַמענגעשטעלט אַן אויספיהרליכען פּראָטאָקאָל וועגען אָנפאַל אויפ'ן דעפּ. גרינבוים.

דער פּאָליציאַנט נומער 824 האָט אויך געגעבען ערקלערונגען איבער זיין האַנדלונג בעת דעפּ. גרינבוים האָט איהם מודיע געווען וועגען אָנפאַל. מיט זיינע ערקלערונגען האָט דער פּאָליציאַנט בעשטעטיגט דאָסזעלבע, וואָס דעפּ. גרינבוים האָט איבערגעגעבען.

דער זעלבער פּאָליציאַנט ווערט צוגעצויגען צו דיסציפּלינאַרע פאַראַנטוואָרטליכקייט און ווערט אָפּגעשטעלט פון זיין אַמט.

לאָדזער נייעס.

השתדלות לטובת די טאַרג-שטייערם.

לויט דער איניציאַטיווע פון צענטראַלען קליינהענדלער-פאַרבאַנד (זאַוואַדזקאַ 5) האָט זיך געווענדעט אַ דעלעגאַציע, וואָס איז בעשטאַנען פון די ה"ה: ד"ר העריפינקעל, רזעפּקאָוויץ און מינץ צום בריזעס טאָוואַרניצקי, די דעלעגאַציע האָט פאָרגעשטעלט די טרויעריגע לאַגע פון אָרימען גאַסען-הענדלער, אָנווייזענדיג, אַז די טאַרג-שטייער זענען נישט ביכולת צו צאָהלען די גרויסע שטייערן, וואָס זענען אויף זיי אָרויפגעלייגט. דער פּרעז. טאָוואַרניצקי האָט צוגעזאָגט פאַרשידענע הנחות.

תלמוד תורה „עץ הדעת".

די טעג איז אין לאָקאַל פון „נושאי המיטה" אונטערן פאָרזיץ פון ה' ישראל יצחק גאָלדבערג פאָרגעקומען די גרינדונג-פערזאַמלונג פון תלמוד תורה אונטערן נאָמען: „עץ הדעת". צו דער פערזאַמלונג איז געקומען זעהר אַ גרויסער עולם. דער פאָרזיצער עפענט די פערזאַמלונג און לאַדעט איין אַלס בייזיצענדע די הערען בנימן קאָהן, חיים יצחק כודא. אין זיין קורצע איינלייטונגס-רעדע דערמאָנט דער פאָרזיצער דעם ערשט-פאַרשטאָרבענעם ברוך ריווקינד ז"ל, וועמענס אָנדענקען עס ווערט בעעהרט מיט אויפשטעהן פון די ערטער און קאַנטאָר מיטעלבערג מאַכט אַ הזכרה. דער פאָרזיצער ווייזט דאַן אָן אויף די גרויסע ניצען, וועלכע עס קען ברענגען אַ תלמוד תורה און דעם גרויסען חוב וואָס עס ליגט אויף יעדען יודען אונטערצושטיצען די אינסטיטוציע. דער עולם דאַנקט דעם רעדנער. אַלע אַנוועזענדע דעקלאַרירען זיך אַלס מיטגלידער און שפּענדען גרעסערע סומען געלד. עס איז אויסגעוועהלט געוואָרען אַ קאָמיסיע אין וועלכע ס'געהען אַריין: שלום דערעש, משה מידלאַש, ישראל יצחק זאַלצבערג, חיים יצחק כודא, משה שלענסקער, נאַטאַן אדלער, שלמה מענדעל הערשליקאָוויטש, בנימן קאָהן, חיים קינרוס, חיים זאַרזשעווסקי און יוסף מענדלאָוויטש.

אַ בריף אין דער רעדאַקציע.

אין אַרטיקעל „אינדוסטריע-געזעץ", וואָס איז געדרוקט אין נומער 263 ד. (17 נאָוועמבער) פון „נייעם פאָלקסבלאַט" זאָגט זיך צווישען אַנדערעס, אַז די סאָציאַליסטישע האַנדווערקער-אָרגאַניזאַציע נוצט אויס די געלעגענהייט בכדי אַרויסצורייסען פון דעם איבערגעשראָקענעם בעל-מלאכה די לעצטע פּאָר זלאָטיס — האַלטען מיר פאַר אונזער חוב פעסטצושטעלען, אַז דאָס איינשרייב-געלד אין ביי אונז ביים אַנטשטיין פון פעראיין 2 זל. מיט 20 גר. און אויך ביים היינטיגען טאָג האָבען מיר דאָס נישט געענדערט.

מיט אַכטונג

די פערוואַלטונג פון דעם האַנדווערקער-פעראיין אין דער פּוילישער רעפּובליק אָפּט. לאָדז (זאַכאָדניע 66).

בּיי מידיקייט, גערייצטקייט, מורא-געפיהל, שלאַפלאָזיקייט האַרץ-שווערקייט,

בערוהיגט ווירקזאַם, נעהמענדיג דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער פון

Franciszek Józef

פּראָפעסאָרען פון פערדייאונגס-קראַנקהייטען ערקלערען, אַז דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער פון

Franciszek Józef

דינט אַלס בעסטע פערהיטונגס-מיטעל געגען זעלבסט-פערגיפטונג פון מאָגען-דאַרם-קאַנאַל און דערצו אויך אַלס אויסגעצייכענט רייניגונגס-מיטעל.

צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד אַפּטעטשנעס.

פּעלץ-אויסאַרבייטונגען

פון אייגענע און אָנפערטרויטע וואַרע עמפּפעהלט צום ווינטער-סעזאָן די ערשט-קלאַסיגע קירזשנער = ווערקשטעל פון

מ. שאַליט, פּעטריקאָווער 33

צוגענגליכע פרייזען און בעדינגונגען. 719

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דער פאַמיליע ליבערמענש צוליב'ן פריהצייטיגען טויט פון אונזער אונפערגעסליכען חבר און מיטגליד

נ. ע. גוטמאַן

זייט פון גאָט געטרייסט!

די פערוואַלטונג פון יודישען פליישער-פעראיין, לאָדז, פּעטריקאָווער 24. 442

אכטונג לאָדזער קצבים

דערמיט ווערען אַלע קצבים מיטגלידער, ווי אויך נישט-מיטגלידער אויפגעפאָדערט אין זייערע אייגענע אינטערעסען צוליב דעם

נייעם צעכען-געזעץ

צו קומען זיך רעגיסטרירען טעגליך אין פעראיינס-קאַנצעלאַריע פּעטריקאָווער 24 אין די שעה'ן פון 7 ביז 10 אין אָווענד.

בעמערקונג: איילט, ווייל די צייט איז קורץ!

די פערוואַלטונג פון יודישען פליישער-פעראיין, פּעטריק. 24 443

אַ יונגערמאַן

פון אַנשטענדיגע פאַמיליע בעזיצט די פּוילישע און דייטשע שפּראַכע מיט די בעסטע רעפערענצען זוכט אַ פּאָסטען אין אַ געשעפט קאָן אויך זיין אין אַ פאַבריקס-לאַגער. אָפערטען אונטער H. Sz. אין אַדמ. 335

צו דער חתונה פון אונזער ווערטע אָנגעשטעלטע

פרל. רעגינא באַראַווסקא (לאָדז)

מיט ה' שלמה מאַשקאָוויטש (אַלעקסאַנדער)

גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען עווינעס גליק. 441

די פעראייניגטע יודישע פליישער אין לאָדז.

אַ פרעסער

צו קראַוואַטען ווערט געברויכט זאָפאָרט ביי 431

פ. ענגעל

6 נאָוואָמיעסקאַ 6

ס'ווערט געברויכט

האַנד-נייהערינס

און אַ פרעסער

צו ערשטע סאָרט הויזען ביי

שאַרפער

407 ווסכאָדניאַ 49.

אַ פאַרבער-מייסטער

ווערט געזוכט צו פאַרבען שעפּסען-פעל אויף שוואַרץ. צו ווענדען זיך זגערזשער 40, אין דער ביער-שענק ביי נ. ווייסבערג. 418

אַ לערן-מיידעל

אָדער אַ לערן-יונגע פון אַנשטענדיגע עלטערין ווערט געזוכט צו אַ פאָטאָגראַפישען אַטעליער. 897

46 גלובנאַ גאַס 46

FOTOGR.

קאַלאָשען

און שניעגאָוצעס

צו רעפּערירען מיט אַ בעוואוסטע ערפינדונג געפינט זיך נאָר אויף ווסכאָדניע 61 אין פראָנט-געוועלב ביים שערעס-מאַכער רעפּעראַטורען פון 50 גראָשען אָן. 398

יודישער געפליגעל-הענדלער-פעראיין,

17 פּאָמאָרסקאַ 17.

זונטאג, דעם 20-טען נאָוועמבער ד. י., 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג קומט פאָר אין פעראיינס-לאָקאַל, פּאָמאָרסקאַ 17,

אַן אַלגעמיינע פערזאַמלונג

צו וועלכער אַלע מיטגלידער ווערען געבעטען פּינקטליך און צאָהלרייך צו ערשיינען. אויך אַלע פּאַשערס ווערען געבעטען אונבעדינגט צו ערשיינען אויף דער פערזאַמלונג. 429

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג.

מודעה ואזהרה גדולה!

אויף דער קאָנפערענץ, וואָס איז נעכטען פאָרגעקומען אין דער היגער יודישער גמינע מיט דער בעטייליגונג פון היגען ראַבינאַט, פּרעזעס פון דער יודישער קהלה-פערוואַלטונג, געפליגעל-הענדלער-פעראיין און פליישער-פעראיין איז בעשלאָסען געוואָרען

ענערגיש צו אונטערשטיצען דעם איסור אויף פרעמדע שחיטה-געגנז

און ווער עס וועט עובר זיין און האַלטען אין זיין יאַטקע פרעמדע שחיטה אויסעהדעם וואָס ער וועט ווערען אויסגעשלאָסען פון זיין פעראיין וועט דער ראַבינאַט מפרסם מאַכען, אַז דער האַט מעהר נישט קיין חזקת כשרות און מ'טאָר ביי איהם נישט קויפען קיין פלייש אַלס כשר.

לאָדזער ראַבינאַט.

אכטונג, פיש-הענדלער אין לאָדז!

שבת, דעם 19. נאָוועמבער ד. י. 6 אַ זייגער אָווענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון צענטראַל-קליינהענדלער-פעראיין אויף לאָדזער וואָיעוואָדזטווע (זאַוואַדזקאַ 5) אַ גרויסע

פאַך-פערזאַמלונג

פון אַלע לאָדזער פיש-הענדלער.

קליינהענדלער און גרויס-הענדלער, מיטגלידער און נישט-מיטגלידער אַלע ווערען אויפגעפאָדערט פּינקטליך צו קומען. עס האַנדעלט זיך וועגען זעהר וויכטיגע פראַגען.

די פערוואַלטונג פון פיש-קליינהענדלער-פעראיין. 899

נאָך קורצע און שווערע ליידען איז נעכטען געשטאָרבען אין עלטער פון 57 יאָהר אונזער הייס-געליבטע מוטער, גרויס-מוטער און שוועסטער

נ. ע. ציריל בעאַטוס

די לויה קומט פאָר היינט, פרייטאָג, 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג פון טרויער-הויז קילינסקי 17, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע. 447

הילף פאַר יודען אין פוילען

פאָדערט פערבאַנד פון פוילישע יודען אין אמעריקא.

ניו-יאָרק. (י. ט. א) אין „וועסט-מיניסטער האָל" איז פאָרגעקומען די האלב-יעהרליכע קאָנפערענץ פון פערבאַנד פון די פוילישע יודען אין אמעריקא. דער פרעזידענט פון פערבאַנד ה' בנימין ווינטער האָט אין א קורצע רעדע איבערגעגעבען וועגען דער טעטיגקייט פון פערבאַנד אין פערלויף פון די לעצטע חדשים און האָט אָנגעוויזען אויף די נייע פּלענער פאַר דער ווייטערדיגער טעטיגקייט אין משך פון די ווינטער-חדשים. דער סעקרעטאַר פון פערבאַנד ה' ז. טיגעל האָט דאַן אָפּגעגעבען א גענויעם בעריכט פון דער טעטיגקייט פון פערבאַנד. אין זיין בעריכט האָט ה' טיגעל אָנגעוויזען, אויף די וויכטיגסטע אַרבייטען, וואָס דער פערבאַנד האָט דורכגעפיהרט.

דער הויפּט-צוועק פון פערבאַנד צו פערבינדען אלע יודען פון פוילען, וואָס וואוינען אין אמעריקא האָט געמאַכט גרויסע פאָרשריט.

נאָכ'ן אויסהערען דעם בעריכט פון ה' טיגעל האָבען די דעלעגאַטען פון פערבאַנד אויף דער ציריכער קאָנפערענץ די ה"ה קאַפּלאַן און ראָזענשטיין אָבגעגעבען זייער בעריכט, וועלכער איז אויפגענומען געוואָרען דורך די דעלעגאַטען מיט פיל בעגייסטערונג. עס זענען דאַן אָנגענומען געוואָרען א רייה וויכטיגע רעזאָלוציעס. צווישען אַנדערע איז אָנגענומען געוואָרען א רעזאָלוציע, וואָס פאָדערט, אַז דער „דזשאָינט" זאָל שיקען א ספּעציעלע קאָמיסיע צו אונטערזוכען די מעגליכקייטען צו קאָלאָניזירען יודען אין פוילען, ווי אויך, אַז דער „דזשאָינט" זאָל בעשטימען א ספּעציעלע קאָמיסיע פאַר הילף פון די יודען אין פוילען.

לופט-עקספּעדיציע ענגלאַנד-אינדיען.

לאָנדאָן, 17 (ספּ. טעל.) דער קאַפּיטאַן אינטאס און הינקלער זענען נעכטען אָבגעפלויגען מיט אַנ'עראָפּלאַן פון אופּאוואָן (ענגלאַנד), כדי צו פליהען נאָך אינדיען אָהן אָברוה.

10 מיליאָן ליי אויף בויען א יודישען שפּיטאל.

בוקארעשט. (יט"א). דער יודישער גוט-בעזיצער פון קלויזענבערג דוד סעפּעסיטיצען האָט געשאַפען א פונדאַציע אין דער הויך פון 10 מיליאָן ליי אויף צו בויען א יודישען שפּיטאָל אין קלויזענבערג.

אויסלענדישע פּעסער וועלען נישט ביליגער

אַזוי ווערט דערווייל אָפיציעל געמאַלדען.

וואַרשאָ, 17. די פּוילישע טעלעגראַפען-אַגענטור מעלדעט, אַז אלע קלאַנגען וועגען דעם, אַז אויסלענדישע פּעסער זאָלען ביליגער ווערען שטימען נישט מיט דער ווירקליכקייט. אויך איז נישט אמת, אַז ס'איז געענדערט געוואָרען דער סיסטעם פון די פּאַספּאָרטען-רעוויזיעס אין טשעוו.

דער אָנפאַל אויפ'ן דעפּוטאַט גרינבוים.

רושם אין די רעגירונגס-קרייזען.—ווער זענען די אָנפאַלער.

ווי אונזערע לעזער ווייסען האָבען דריי אונבעקאַנטע כוליגאַנעס אָבגעוואַרט דעם דעפּוטאַט גרינבוים פאַר'ן טויער טלאָמאַצקא 6, וואו דעפּ. גרינבוים וואוינט און, בעת ער האָט זיך דערנעהנטערט צום טויער, האָבען זיי זיך געוואָרפען אויף איהם מיט די פויסטען און שטעקענס.

דעפּ. גרינבוים, וועלכער איז נישט געווען אומשטאַנד זיך צו פערטיידיגען, האָט אָנגעהויבען לויפען אין דער ריכטונג צו דער גאַס, וואו עס האָבען זיך געפונען מענשען. די כוליגאַנעס זענען איהם אָבער נאָכגעלאָפען און ווייטער געשלאָגען, און ערשט, ווען עס איז ענטשטאַנען א טומעל, זענען זיי ענטלאָפען אין דער ריכטונג צו ביעלאַנסקא.

ערשט א צייט נאָכ'ן געשעהעניש איז אָנגעקומען דער פּאָליציאַנט נ' 824, וועלכער איז געשטאַנען אויף דער וואַך בלויז אייניגע טויערען ווייטער פון אָרט פון פּאַרפאַל. נאַטירליך, האָט מען שוין די כוליגאַנעס נישט געקאָנט דאַן כאַפּען.

ווי דעפּ. גרינבוים האָט ערקלערט איז דער באָדען פון אָנפאַל איהם אינגאַנצען אונבעוואוסט. עס איז אָבער גאַנץ קלאָר, אַז די כוליגאַנעס האָבען אויף איהם געלויערט פאַר'ן טויער און אַז זיי זענען געווען קריסטען.

אַזוי ווי דעפּ. גרינבוים איז, צוליב דער פינסטערקייט נישט געווען אומשטאַנד צו דערקענען די פּנים'ער פון די אָנפאַלער, האָט ער קיין שום אָנקלאַגע אין דער פּאָליציי נישט אַריינגעטראָגען און דער ענין גופא איז אַזוי-אַרום ליקווידירט.

ווי מיר ווערען געוואויר, האָט דער פאַל מיט דעפּוטאַט גרינבוים אַרויסגערופען א גרויסע פּעראינטערעסירונג אין די רעגירונגס-קרייזען. אַזוי, למשל, האָט נעכטען נאָכמיטאָג בעזוכט די וואוינונג פון דעפּ. גרינבוים א הויכער בעאַמטער פון אינערן-מיניסטעריום און אין נאָמען פון מינדערהייטס-דעפּאַרטאַמענט איהם אויסגעדריקט מיטגעפיהל.

אין די רעגירונגס-קרייזען האַלט מען, אַז דער אָנפאַל איז געווען אָרגאַניזירט מצד דער ענדעציע, וועלכע האָט דערמיט געוואָלט ווייזען, אַז בעת דער רעגירונג פון מאַרשאַל פּילסודסקי קומען פאָר אָנפאַלען אויף דעפּוטאַטען און וואָס שייך דעפּ. גרינבוים האָט זי געוואָלט סימולירען, אַז דאָס איז אַנ'אָנפאַל אויף איהם אַלס נקמה דערפאַר, וואָס ער איז דער שעפער פון נאַציאָנאַליטעטען-בלאָק.

ווי מיר ווערען געוואויר, האָבען די אָרגאַנען פון דער זיכערהייטס-מאַכט בעקומען אַנ'אויפטראַג מיט אלע מיטלען זיך צו בעמיהען אויפצוזוכען די אָנפאַלער.

נעכטען האָט דעפּ. גרינבוים איבערגעשיקט א בריף צום רעגירונגס-קאָמיסאַר אין וועלכען ער בעשרייבט אויספיהרליך די אומשטענדען, ביי וועלכע עס איז פאָרגעקומען דער ברוטאַלער אָנפאַל און פאָדערט אויפצוזוכען די שולדיגע און זיי בעשטראָפען.

אין משך פון נעכטיגען טאָג האָבען דעם דעפּ. גרינבוים בעזוכט פיל פריינד און בעקאַנטע, פאָרשטעהער פון דער פּרעסע און דעפּוטאַטען, וועלכע האָבען איהם אויסגעדריקט מיטגעפיהל.

געוואָלט ווערען א גלח און געוואָרען א מערדער.

פּראָצעס פון דראָשקאַרזש-מערדער, וועלכער איז אַרעסטירט געוואָרען אין לאָדז.

שטאַנד-געריכט שיקט איבער דעם פּראָצעס אין אַ געוועהנליכען געריכט.

דאָס שטאַנד-געריכט ביים וואַרשעווער קרייז-געריכט האָט נעכטען בעטראַכט דעם סענסאַציאָנעלען פּראָצעס פון 25-יעהריגען פראַנציסעק סטזשעלטשיק, וועלכער איז אָנגעקלאָגט געוואָרען אין ערמאָרדען אויפ'ן שאָסיי וואַרשאַ-לאָוויטש דעם דראָזשקאַרזש יאַן זשביקאָווסקי און צורויבען ביי איהם 4 זלאָטעס מיט 80 גראָשען.

דער פּראָצעס האָט אַרויסגערופען א גרויסע פּעראינטערעסירונג צוליב די אונגעוועהנליכע פּרטים אַרום איהם.

סטזשעלטשיק איז געבוירען געוואָרען ביי פערהעלטניסמעסיג רייכע עלטערן. זיין פאָטער בעזיצט 12 מאָרגעס ערד. נאָכ'ן ענדיגען 7 קלאַסען פון א פאָלקס-שולע, האָט ער געוואָלט ווערען א גלח און צו דעם צוועק האָט איהם דער פאָטער אַוועקגעגעבען אין דעם סעמינאַר פאַר גייסטליכע, וואָס געפינט זיך ביים יעזואיטען-קלויסטער אין גאַליציישען שטעטעל כיראָוו. אין דעם סעמינאַר איז סטזשעלטשיק געווען 3 יאָהר, האָט חרטה געקריגען אויפ'ן עסק צו ווערען א גלח און איז אָבגעפאָהרען קיין לאָדז, וואו עס האָבען זיך געפונען זיין פאָטער און שוועסטער. א צייט לאַנג האָט ער זיך אַרומגעדרעהט אין לאָדז, אָנגעהויבען אַרבייטען אַלס איינבינדער, שפּעטער האָט ער בעקומען פון זיין פאָטער 300 זלאָטעס, כדי זיך צו לערנען אויף שאָפער-קורסען. סטזשעלטשיק איז געקומען קיין וואַרשאַ, וואו ער איז געווען א לענגערע צייט און, נישט האָבענדיג מעהר קיין מיטלען צום לעבען, האָט ער בעשלאָסען אויסצופיהרען א מאָרד. דעריבער האָט ער געדונגען א דראָזשקאַרזש, ער זאָל איהם פיהרען הינטער דער שטאָט. אויפ'ן שאָסיי האָט סטזשעלטשיק מיט א האַק דערלאַנגט דעם דראָזשקאַזש זשביקאָווסקי עטליכע קלעפּ און איהם געלעגט א טויטען אויפ'ן אָרט. דאַן האָט ער ביי איהם צוגענומען דאָס געלט, וואָס דער דראָזשקאַזש האָט געהאַט ביי זיך און וואָס איז בעשטאַנען פון 4 זלאָטעס מיט 80 גראָשען, אַראָבגעשלעפּט די פּאָר שיך און איז געפאָהרען מיט דער דראָזשקע דורך לאָוויטש קיין לאָדז. אין לאָדז איז ער פערפאָהרען צו זיין שוועסטער, וועלכער סטזשעלטשיק האָט געזאָגט, אַז די דראָזשקע האָט ער געקויפט פאַר 750 זל.

די פּאָליציי, וועלכע האָט דערווייל אונטערגענומען אַנ'ענערגישע אויספאָרשונג נאָכ'ן מערדער, האָט סטזשעלטשיק'ן אַרעסטירט און איהם געבראַכט קיין וואַרשאַ.

דערביי דאַרף מען בעמערקען, אַז דער טויטער קערפּער פון ערמאָרדעטען איז געווען שרעקליך צו'מזיק'ט... איין אויער איז אָבגעשניטען געוואָרען און די הויט פון פּנים איז געווען אָבגעשונדען.

אויף דער פראַגע פון פּאָרזיצענדען לאַסקאָווסקי צו דער אָנגעקלאָגטער איז זיך מודה צום פערברעכען, ערקלערט סטזשעלטשיק, אַז ער איז זיך מודה אין ערמאָרדען דעם דראָזשקאַזש

דעם שרעקליכען טאַט איז ער בעגאַנגען אויס נויט. ער ווייסט נישט, וואָס עס איז מיט איהם געוואָרען, נאָר ער ריעכענט, אַז א שטן איז אין איהם אַריין און האָט איהם אונטערגעגעבען דעם ביזען געדאַנק. אין דער פּאָליציי האָט סטזשעלטשיק ערקלערט, אַז ער האָט מיט זיך מיטגענומען א האַק ספּעציעל, כדי דערמיט ווען עס איז צו ערמאָרדען און בערויבען. נעכטען האָט סטזשעלטשיק ערקלערט, אַז די פּאָליציי האָט איהם געצוואונגען צו געבען אַזאַ ערקלערונג. אין דער ווירקליכקייט האָט ער גענומען די האַק. כדי צו געפינען א שטיקעל אַרבייט. ער איז געגאַנגען פון הויף-צו-הויף און זיך געבעטען ביי די הויז-וועכטער, זיי זאָלען איהם צונעהמען אַלס געהילף, ווייל ער וויל פערדינען כאָטש אויף א שטיקעל ברויט. אומעטום האָט מען איהם אָפּגעזאָגט. ער איז געבליבען אין זעהר א פערצווייפעלטער לאַגע, עטליכע טעג ווי ער האָט גאָרנישט געהאַט געגעסען און ער האָט נישט געהאַט וואָס פון זיך צו פערקויפען.

אַרומדרעהענדיג זיך אין גאַס איז איהם איינגעפאַלען צו בערויבען א דראָזשקאַזש. צו דעם צוועק האָט ער געדונגען א דראָזשקע צו פאָהרען מיט איהם הינטער דער שטאָדט. אויף דער גאַס זענען געשטאַנען 2 דראָזשקאַזשעס.

דער ערשטער האָט נישט געוואָלט פאָהרען, דאַגעגען דער אַנדערער האָט מסכים געווען צו פאָהרען 4 קילאָמעטער הינטער דער שטאָדט פאַר 7 זלאָטעס. ווען זיי זענען אָבגעפאָהרען א מהלך הינטער וואַרשאַ האָט סטזשעלטשיק דערלאַנגט דעם דראָזשקאַזש א קלאַפּ מיט דער האַק, אַז יענער איז גלייך געפאַלען טויט. נאָכ'ן דערלאַנגען דעם דראָזשקאַזש נאָך עטליכע קלעפּ אין קאָפּ, האָט סטזשעלטשיק אַוועקגעשלעפּט זיין קרבן אין א רינשטאָק און דאָרט איהם בערויבט. דאַן איז ער אָבגעפאָהרען מיט דער דראָזשקע קיין לאָדז, וואו מען האָט איהם אַרעסטירט.

פון די פראַגען פון פּראָקוראָר שמעון געלערנטער איז צו זעהן, אַז סטזשעלטשיק האָט זיך פאַר'ן מאָרד געפאַרבט די האָהר, כדי מען זאָל איהם נישט דערקענען.

עס ווערען דאַן פערהערט א גאַנצע רייה עדות, צווישען אַנדערע די פויערים, וועלכע זענען געפאָהרען פון בלוניע קיין וואַרשאַ, האָבען אָנגעטראָפען אויפ'ן טויטען קערפּער פון ערמאָרדעטען דראָזשקאַזש; דאַן די פּאָליציאַנטען, וועלכע האָבען די ערשטע אונטערגענומען די אויספאָרשונג וועגען דעם מאָרד און האָבען דעם אָנגעקלאָגטען אַרעסטירט.

קיין שום ספּעציעל אינטערעסאַנטע פּרטים ברענגען די עדות נישט אַריין.

די מוטער און שוועסטער פון אָנגעקלאָגטען גיבען לענגערע ערקלערונגען וועגען איהם. סטזשעלטשיק איז שטענדיג געווען א רוהיגער, האָט קיין שום סקאַנדאַלען קיינמאָל נישט געמאַכט, איז קיינמאָל נישט בעשטראָפט געוואָרען א. ד. גל.

דאָס איינציגע אומגליק איז נור געווען דאָס, וואָס ער האָט ליב געהאַט זיך אָנצושכור'ן און דאַן פלעגט ער פערלירען דאָס בעוואוסטזיין.

ווי עס קומט צו איהם ער זאָל בעגעהן אַזאַ מין שרעקליך פערברעכען, קענען די מוטער און שוועסטער נישט פערשטעהן.

פּראָפ. נזשיווא-דאָמבראָווסקי גיט אָב א לענגערען בעריכט פון דער מעדיצינישער עקספּערטיזע איבער'ן טויטען קערפּער.

זעהר וויכטיג איז וועגען די ערקלערונג פון דעם עקספּערט, אַז די אָפּגעשינדענע הויט און אָפּגעשניטענעם אויער האָבען געקענט מאַכען הינד אָדער שטשורעס.

נאָך א לענגערע אונטערזוכונג פון אָנגעקלאָגטען, גיט אויך ערקלערונגען דער צווייטער עקספּערט פּולק. ד"ר יאַן נעלקען, וועלכער ערקלערט, אַז כדי פעסטצושטעלען גענוי אויף וויפיל דער אָנגעקלאָגטער קען זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר זיינע מעשים, מוז מען מאַכען א לענגערע אָבסערוואַציע.

נאָך דער בעשולדיגונגס - רעדע פון פּראָקוראָר געלערנטער, וועלכער האָט אָנגעוויזען, אַז עס זענען נישטאָ קיין שום מאָטיווען נישט צו פער'משפּט'ן דעם אָנגעקלאָגטען און נאָך דער פערטיידיגונגס-רעדע פון אַדוו. לאַנדע, האָט דאָס געריכט איינשטימיג בעשלאָסען דעם פּראָצעס איבערצושיקען אין געוועהנליכען קרייז-געריכט.

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG
אינערע קראַנקהייטען.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר מאַגען, - דאַרם- און לעבער-ליידען
Gdańska 44 (דלוגאַ)
טעלעפאָן 24-44
נעהמט אָ פון 12 ביז 1,30 מיטאָג און פון 6 ביז 8 אָוועגד; זונטאָג פון 9 ביז 12.
247

Dr. med. M. GLAZER
ul. ZIELONA Nr. 6
טעלעפאָן 45-49
הויט-און וועגערישע קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 8—9, 12—2 און 7—8 אָב.

ליידענדע אויף
צוקער-קראַנקהייט
(דיאַבעטיקער)
ערצטליכע וועלט-בעריהמטהייטען פאַר דיאַבעטיקער פון אלע קאָניאַקען, איז דער איינציגער
Koniak Boulestin
אַלס נאַטורעלער פּראָדוקט, פאַר וועלכען עס גאַראַנטירט
BOULESTIN & Co. Cognac
הורט און דעטייל:
M. BERMAN,
Łódź, Piotrkowska 53.

דאַנקזאַגונג!
דער פערזיכערונגס-אַקצ. געז. „PRZYSZŁOŚĆ" אין וואַרשאַ דריק איך אויס מיין דאַנק פאַר'ן באַלדיגען אויסצאָהלען שוין צומאָרגענס, נאָכ'ן ביילעגען די דאָקומענטען פון מיין פערשטאָרבענעם מאַן איגנאַש. עוועגעניוש טרעגער די סומע פון
2000 אמעריקאַנער דאָלאַרען
(צוויי טויזענט אמעריקאַנער דאָלאַר)
פאַר די פּאָליסע נומער 38,768 פון דער קאָלעקטיווער פערזיכערונג פון פונקציאָנאַרען דער אַקצ. געז. פון י. ק. פּאָזנאַנסקי. גלייכצייטיג דערלויב איך דאָס אויביגע צו אַנאָנסירען אין די צייטונגען.
לאָדז, דעם 1/11 — 1927. 90† (—) LIDJA TRAEGER.

רוסישע מאָטיוון

•••• פון •••• ל. בראַנט

1.
ווער איז שולדיג?

ווער איז שולדיג אין דער אָקטאָבער רעוואָלוציע, וואָס איהר 10-יעהריגער יובילעאום איז מיט גרויס פּאָמפּע געפּראַוועט געוואָרען אין רוסלאַנד? פערשטעהט זיך, אַז אַזוי ווערט די פראַגע געשטעלט נישט דורך די באָלשעוויקעס. ביי זיי איז די פראַגע, ווער ס'האָט מעהר פערדינסטען פאַר דער איבערקעהרעניש און ווער איז אין די טעג, ווען ס'זענען געמאַכט געוואָרען די לעצטע הכנות איבערצונעהמען די מאַכט, געווען „אַ שטרייק-ברעכער", ווי לענין און נאָך איהם אַנדערע רופען אָן זינאָוויעוו'ן און קאַמעניעוו'ן צוליב זייער וואַקלדיגער האַלטונג ערב דער רעוואָלוציע.

די פראַגע וועגען דער שולדיגקייט איז ווידער אויפגעוועקט געוואָרען ביי דער געלעגענהייט פון יובילעאום אין די רוסישע עמיגראַנטען-קרייזען, וועלכע האָבען דער קאָמוניסטישער פייערונג געווידמעט זעהר פיל אויפמערקזאַמקייט דורך תפילות פאַר די קרבנות פון רויטען טעראָר און אונצעהליגע אַרטיקלען מיט מעהר אָדער ווייניגער שאַרפערע קללות אויפ'ן אַדרעס פון די איצטיגע קרעמל-איינוואוינער.

א. פ. קערענסקי, מיט וועמענס נאָמען עס זענען ענג פערבונדען די רוסישע געשעהענישען פון פעברואַל-אָקטאָבער 1917, האָט אין דער פּאַריזער צייטונג „דני" אָפּגעדרוקט אַן אַרטיקעל, אין וועלכען ער אַנאַליזירט די געשעהענישען, וואָס האָבען געבראַכט צו דער באָלשעוויסטישער איבערקעהרעניש און שטעלט די פראַגע, צי דאַרף מען די אחריות פאַר דעם, וואָס איז אין רוסלאַנד פאָרגעקומען, אַרויפלעגען אויף איינצעלנע פערזענליכקייטען, אָדער שולדיג דערין זענען די סטיכישע כוחות, וואָס זענען אין גאַנג פון דער רעוואָלוציע אויפגעפּענטעט געוואָרען.

קערענסקי שרייבט: „איצט איז פעסטגעשטעלט און אַנערקענט געוואָרען כמעט דורך דער גאַנצער דענקענדער עפענטליכער מיינונג: אָקטאָבער איז אין רוסלאַנד געווען אומפערמיידליך... זעלבסטפערשטענדליך, איצט, ווען דאָס, וואָס איז געשעהן — איז געשעהן, איז זעהר לייכט צו בעהויפּטען, אַז אַזוי האָט עס טאַקע געדאַרפט זיין. בעווייזען דעם היפך — געשעהן, אָבער ס'האָט אויך געקאָנט נישט געשעהן—איז אַ זעהר אונדאַנקבאַרע אויפגאַבע... אָבער צווישען די כוחות, וואָס שאַפען די געשיכטע, איז פערהאַן איינער, וועלכער געפינט זיך אין אונזער מאַכט: דאָס איז דער מענשליכער ווילען... יאָ, אָקטאָבער איז געווען, נאָר פאַר מיר, פאַר מיין בעוואוסטזיין האָט ער געקאָנט נישט זיין"...

לויט זיינע אייגענע ווערטער איז קערענסקי דעמאָלט געשטאַנען אַזוי נאָהענט ביים זייגער פון דער געשיכטע, אַז ר'האָט נישט געקאָנט נישט זעהן, ווי „לעבעדיגע מענשליכע הענד רוקען איבער דעם ווייזער" און ער איז געקומען צו דער איבערצייגונג, אַז „מיט דער קראַפט פון אונפערמיידליכע סטיכיעס פערענטפערען זייערע צושטערענדע טאַטען. יענע פערזענליכקייטען, וועלכע פּענטען אויף די דאָזיגע סטיכיעס. אין המון, אין דער מאַסע, אין פאָלק זענען פערהאַן אַלע אייגענשאַפטען. דער פיהרער, דער העלד קלייבט פון זיי אויס יענע, אויף וועלכע ער וויל בויען זיין אַקציע".

קערענסקי אַלזאָ אַנערקענט די ראָלע פון דער פערזענליכקייט אין היסטאָרישע געשעהענישען און וויל נישט אַרויפוואַרפען די גאַנצע אחריות אויפ'ן שפּיל פון די בלינדע סטיכיעס. מ'האָט אַלזאָ געקאָנט ערוואַרטען, אַז ער וועט זיך פערנעהמען אויך מיט דער ראָלע, וואָס ער גופא האָט געשפּילט און מיט דער אחריות, וואָס פאַלט אויף איהם פאַר דעם, וואָס עס איז פאָרגעקומען. ער טוט דאָס אָבער נישט. ער, וועלכער האָט געהאַלטען די האַנד אויפ'ן זייגער פון דער געשיכטע און האָט „קיינעם צום זייגער נישט צוגעלאָזט", מאַכט אַלע פּרובען זיך צו גערעכטפערטיגען און אַרויפצופּוואַרפען די פעראַנטוואָרטליכקייט אויף אַנדערע. דאָס פערדריסט די „פּאָסלעדניאַ נאָוואָסטי", דעם אָרגאַן פון מיליוקאָוו'ן וועלכער איז אויך געגען אַ פּאַטאַליסטישען קוק אויף דער געשיכטע, נאָר וועלכער האַלט, אַז אַ גרויסען חלק פון דער אחריות טראָגט אויף זיך נישט קיין אַנדערער, ווי קערענסקי אַליין.

לויט קערענסקי'ס מיינונג, שרייבט „פּאָסלעדניאַ נאָוואָסטי", האָבען די סטיכיע „אויפגעשרויפט" און „דעמאָראַליזירט" אַנדערע. כדי דאָס צו בעווייזען וואַרפט קערענסקי אַן אייגענע סקיצע פאַר דער געשיכטע פון דער פּעברואַר-רעוואָלוציע. ער פערזיכערט, אַז זיינע בעמיהונגען האָבען געהאַט ערפאָלג: „אַ געוויסע קאַמפּס-פעהיגקייט פון דער רוסישער אַרמעי איז אויף אַזוי פיל געווען צוריקגעשטעלט, אַז די סטראַטעגישע אויפגאַבע פון רוסישען פראָנט איז אין דער פולער מאָס פערווירקליכט געוואָרען"; קערענסקי האַלט, אַז נאָך דעם יוני-אויפשטאַנד פון די באָלשעוויקעס „איז דער ערשטער אומבעדינגטער ביי יעדער גרינדליכער רעוואָלוציע אַנאַרכיסטישער פעריאָד געבליבען ווייט אין דער פערגאַנגענהייט".

געגען אָט די בעהויפּטונגען פון קערענסקי'ן שטעלט אויף מיליוקאָוו'ס בלאַט די פאַקטישע לאַגע פון יענער צייט. קערענסקי'ס אָפענסיווע האָט געבראַכט צום אונטערגאַנג פון די אָנגריף-באַטאַליאָנען און צום פערלוסט פון יענער אַקאָפּען-ליניע, וועלכע האָט נאָך געקאָנט איינגעהאַלטען ווערען דורך אַ פּאַסיווען זיצען אין זיי פון דער האַלב-פונאַנדערגעלעגטער אַרמעי. דער פּעריאָד פון אַנאַרכיע איז געווען נישט אין אָנהויב פון דער פּעברואַר-רעוואָלוציע, נאָר גראָד פערקעהרט, נאָכ'ן יוני-אויפשטאַנד פון די באָלשעוויקעס ווען קערענסקי האָט ערקלערט, אַז די רעפּובליק איז אין סכנה און האָט זיך געמאַכט פאַר דער פּערזאָן, וועלכע טראָגט די גרעסטע פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר איהר גורל.

„קערענסקי'ס רעפּוטאַציע, שרייבט „פּ.נ.", ווערט צובראָכען גלייכצייטיג פון צוויי זייטען, פון לינקס און פון רעכטס. קערענסקי מיינט נאָך אַלץ, אַז דאָס איז דערפאַר, ווייל אַנדערע כוחות רוקען איבער דעם ווייזער פון דער געשיכטע. גאַנץ ריכטיג: אַנדערע כוחות האָבען באַוועגט. אָבער וואו איז געווען קערענסקי? דאָס האָט דאָך זיין פּאָליטיק, אָדער ריכטיגער, דאָס פעהלען פון פּאָליטיק געבראַכט דערצו, אַז אויפ'ן אָרט פון דער צענטראַלער מאַכט איז ענטשטאַנען אַ לעדיג אָרט און די מאַכט, וועלכע איז איבערגעגאַנגען צום ראַט פון די אַרבייטער-און סאָלדאַטען-דעפּוטאַטען, האָט שוין בעוויזען אַריבערצוגעהן פון סאָוויעט אין די פאַבריקען און קאַזאַרמעס — גלייך נאָך די באָלשעוויסטישע אַגיטאַטאָרען... קערענסקי האָט זיך ערקלערט פאַר אַ דיקטאַטאָר נישט נאָר פאַקטיש, נאָר אויך פאָרמעל. ער האָט גענומען אויף זיך די ראָלע צו ראַטעווען די רעפּובליק פון דער דראָהענדער געפאַהר, אָבער אַפילו נאָך די יוני-טעג — וואו האָט ער געזעהן די געפאַהר?... דער אויפשטאַנד איז, ווי בעקאַנט צוגעגרייט געוואָרען פון לאַנג, ביי אַלעמען אין די אויגען. און וואָס האָט געטון קערענסקי, ביי וועלכען זיינע נאָהענטסטע מיטאַרבייטער האָבען כמעט יעדען טאָג געפאָדערט ער זאָל אָננעהמען פערהיטונגס-מיטלען? קערענסקי האָט זיך לכתחילה פערנומען צו פאָהרען אויף דער וואָלגאַ, דערנאָך האָט ער איינאיינעם מיט טערעשטשענקאָ'ן געריבען זיך די הענד פאַר פערגעניגען, וואָס די באָלשעוויקעס וועלען ענדליך אַרויסטרעטען; דאָ וועלען מיר זיי צוקלאַפּען. דער ווייזער פון דער געשיכטע האָט זיך דערווייל אָהן אויפהער גערוקט צום 25-טען אָקטאָבער אונטער'ן שולד פון דעם, וואָס טראָצקי האָט טרעפליך אָנגערופען „רעוואָלוציאָנערע לעגאַליטעט", ד. ה. דורכ'ן מעטאָד פון לעזען פראַגען פון קאַמף, פראַגען פון קראַפט דורך אונאויפהערליכע דיסקוסיעס צווישען די חברים"...

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20

גאַסטראָלען פון די בעליבטע אַמעריקאַנער קינסטלער

אַננאַ און הייםאַן יאַקובאָוויטש

פרייטאָג, דעם 18. נאָוו. 9 אָוועטד—די בעליבטע פּיעסע

„אשה רעה"

היסטאָרישע אָפּערעטע אין 5 אַקטען פון לאַטיינער. די הויפּט-ראָלען: „שלומית"—אַנאַ יאַקובאָוויטש; „אבנר"—היימאַן יאַקובאָוויטש.

שבת, 3.30 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען

פּאַלעסטינער ליבע

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון ליליען. די הויפּט-ראָלע „מרים" אַננאַ יאַקובאָוויטש; „קאָלאָנעל עדוואַרד" — היימאַן יאַקובאָוויטש.

שבת, דעם 19. און זונטאָג, דעם 20. נאָוו. 9 אָוועטד

יודעלע'ס בר-מצוה

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון טאָמאַשעווסקי, מוזיק פון שלאָסבערג. די הויפּט-ראָל „לאה"—אַנאַ יאַקובאָוויטש.

מאָנטאָג, ד. 21-טן, 9 אָוו. גרויסע פאָפּול. פאָרשט. פון 1 ביז 2.50

„דער רבי האָט געהייסען פרעהליך זיין"

אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון ראַקאָוו, באַאַרבייט פון היימאַן יאַקובאָוויטש. מוזיק פון רומשינסקי, אָראַנזשירט פון ל. זעלמאַן, די הויפּט-ראָלע „מאַנקע"—אַננאַ יאַקובאָוויטש. אַלע פּיעסען זענען רעזשיסירט פון ה. יאַקובאָוויטש.

ס'נעהמען אָנטייל פרויען: בעזמאַן, זווקינאַ, מאַכאַראָווסקאַ, פּאָדערמאַן, מענער: אַריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווייליך. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן. אַדמיניסטראַטאָר: א. בעזמאַן. ביהנע-לייטער: מאַכאַראָווסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאַסע פון פילהאַרמאָניע-זאַל.

אַנאָנס! די נאָהנטסטע פּרעמיערע „מאַלי-דאַלי"

צי וועט דייטשלאַנד צאָהלען?

די דייטשע ענטשעדיגונגס-פראַגע ווידער אויף דער טאָג-אָרדנונג

אין 1924 יאָהר איז געלעזט געוואָרען די פראַגע וועגען די דייטשע ענטשעדיגונגען. דייטשלאַנד האָט פרייוויליג אָנגענומען דעם אַזוי גערופענעם דעוויס-פּלאַן, וואָס איז אויסגעאַרבייט געוואָרען דורך עקספּערטען, און האָט זיך פערפליכטעט איהם לאָיאַל אויסצופיהרען. דער ספּעציאַליסט איבער רעפּאַראַציע ענינים, דער אַמעריקאַנער פּאַרקער דזשילבערט איז בעשטימט געוואָרען דורך די מלוכות-קרעדיטאָרען אַלס הויפּט-קאָנטראָלער איבער דייטשלאַנדס עקאָנאָמיק, ער האָט שטענדיג אין זיינע בעריכטען פעסטגעשטעלט, אַז דייטשלאַנד פיהרט אויס געטריי אַלע איהרע פערפליכטונגען לויט'ן דעוויס-פּלאַן.

אמת, פאַר דייטשלאַנד זענען געמאַכט געוואָרען אין די ערשטע יאָהרען פיל פערלייכטערונגען, די רעפּאַראַציע-אָפּצאָהלען זענען פערקלענערט געוואָרען און כדי זיי צו דעקען האָט מען דייטשלאַנד געגעבען אויסלענדישע קרעדיטען, און ערשט נאָכ'ן 1-טען סעפּטעמבער 1928 וועט דייטשלאַנד מוזען אָנהויבען צאָהלען די פולע יעהרליכע ראַטעס פון $2\frac{1}{2}$ מיליאַרד מאַרק, דערביי דאַרף אַ העלפט פון דעם אַריין אינ'ם מלוכה-בודזשעט, ד. ה. זי דאַרף אויסגעפּילט ווערען דירעקט פון די שטייער-צאָהלער, און מיט'ן דערנעהענטערען זיך פונ'ם טערמין, ווען די דאָזיגע פולע צאָהלונגען דאַרפען זיך אָנהויבען, הויבט זיך ווידער אָן דער קאַמף אַרום די רעפּאַראַציעס, וואָס האָט זיך איינגעשטילט מיט 3 יאָהר צוריק. די דייטשע פּאָליטיקער בפרט פון רעכטען לאַגער זוכען שוין וועגען, ווי אַזוי מ'זאָל קענען אַרויסרופען אַ רעוויזיע פונ'ם דעוויס-פּלאַן און צו פערלייכטערען די לאַסטען, וואָס ווערען אויף דייטשלאַנד אַרויפגעלעגט.

אין דער זעלבער צייט הויבט אָן אין אויסלאַנד — בפרט אין פראַנקרייך — זיך צו בעאונרוהיגען, צי וועט דייטשלאַנד צאָהלען און ס'שאַפט זיך די מיינונג, אַז די דייטשע רעגירונג פיהרט אַזאַ פינאַנץ-פּאָליטיק, וואָס מאַכט דאָס אויספיהרען פונ'ם דעוויס-פּלאַן פאַר אונמעגליך. די דאָזיגע בעאונרוהיגונג דריקט אויס אויך דער רעפּאַראַציע-אַגענט דזשילבערט פּאַרקער אין זיין מעמאָראַנדום, אין וועלכען ער טרעט אַרויס מיט אַ שאַרפער קריטיק פון דייטשלאַנדס פינאַנציעלער ווירטשאַפט.

דזשילבערט ווייזט אָן, אַז די הוצאות-פּאָזיציעס פון די היי-יאָהריגען בודזשעט זענען אין פערגלייך מיט פאַראַיאָהרען געשטיגען אויף 600 מיליאָן מאַרק, אַז היי-יאָהר האָט דער מיליטערישער בודזשעט דערגרייכט 760 מיליאָן מאַרק אַנשטאָט 460 אין 1924/5 י. אויף געזעלשאַפטליכע ענינים — 530 מיליאָן מאַרק אַנשטאָט 272 מיליאָן אין 1924/5 י. א. אַ. וו. דער יעהרליכער דעפיציט דערגרייכט 850 מיליאָן מאַרק און ווערט געדעקט פון רעזערוו-פאָנדען, אָדער דורך אינערליכע הלוואות. ווייטער ווייזט אָן דזשילבערט, אַז די רעגולירונג פון די פינאַנציעלע חשבונות צווישען די איינצעלנע מלוכות מיט דער צענטראַל-מלוכה איז אָפּגעלעגט געוואָרען אויף 2 יאָהר, אַז די דאָזיגע בעשטאַנד-טיילען און געמיינדעס בעקומען גרעסערע ווי ביז אָהער סובסידיעס פון דער מלוכה און פאָדערען נאָך גרעסערע און דאָס לעגט זיך ווי אַ שווערע לאַסט אויפ'ן בודזשעט.

די געזעץ-פּראָיעקטען וועגען העכערען די געהעלטער פאַר די בעאַמטע וועלען ברענגען נייע הלוואות אויף $1\frac{1}{2}$ מיליאַרד, די הילף פאַר די דייטשען, וואָס האָבען בעת'ן קריג געליטען אין אויסלאַנד — 1 מיליאַרד, די רעפאָרם פון די שולען א. א. וו.

דער רעפּאַראַציע-אַגענט שטעלט זיך מיט בעאונרוהיגונג ווייטער אָפּ אויף די אַלץ שטייגענדע אויסלענדישע הלוואות, וואָס ס'מאַכען די בעזונדערע שטעט געמיינדעס א. א. וו. צו 1926 י. האָבען זיי שוין דערגרייכט 2—6 מיליאַרד מאַרק, און פּאַרקער געפינט איין, אַז „די איצטיגע ענטוויקלונג פון די דייטשע פינאַנצען ענטשפּרעכט נישט די אינטערעסען פון דער דייטשער עקאָנאָמיק און נישט דער אויספיהרונג פונ'ם דעוויס-פּלאַן".

די דאָזיגע אויספיהרונגען פון דזשילבערט'ן פאַלען צוזאַמען טיילווייז מיט דער שטעלונג פון פּרעזידענט פון דער רייכס-באַנק שאַכט, שטרעזעמאַן און אַפילו פונ'ם פינאַנץ-מיניסטער. ביי די לינקע פּאַרטייען געהט איצט אַ שטאַרקע בעוועגונג פאַר פערוואַנדלען דייטשלאַנד פון אַ פעדעראַליסטישער מלוכה אין אַ איינהייטליכער, וואָס וועט אַריינברענגען פיל שפּאָרזאַמקייט אין דער אַדמיניסטראַציע. דזשילבערט פּאַרקער זעהט נאָר די מעלה פון דער דאָזיגער איינפיהרונג, ער זעהט אָבער נישט די שוועריגקייט, מיט וועלכע — די דורכפיהרונג דערפון איז פערבונדען.

Dr. med.
I. Dynenson
קינדער-קראַנקהייטען
9 פּאַלודניאָוואַ 9
טעלעפאָן 23-70
צוריקגעקעהרט.
נעהמט-אָן פון האַלב 5 ביז 6 און אין דער לעטשניצע „סאַלוס" נאַליווקי 41, פון $1\frac{1}{2}$—$12\frac{1}{2}$

Dr. med.
E. SZERESZEWSKA
קינדער-קראַנקהייטען
נעהמט אָן טעגליך פון 8—9 פריה און פון 4—5 נאָכמ.
66 צעגעלניאַנאַ 66
טעל. 65-45 (רוג קילינסקי)

Dr. med.
BRAUN
פּאַלודניאָוואַ 28,
טעלעפאָן 40-26
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוואַכע.
בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (הויך-אַלפּען)
נעהמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5—8 אָוועטד.

Dr Med.
J. PIK
Wólczańska 57, tel. 23-77
parter
פּסיכאָטעראַפּיע פון גייסטיג-נערווען ליידען. 66
פון 12 — 1 און 5 — 7 אָוו.
לעטשניצע פרייזען.

Lekarz D-ta
JULJUSZ
Olszaniecki
נעהמט אָן פון 11 ביז 2 נאָכמ. און פון 7 ביז 8 אין אָוועטד.
אויסשליסליך ציין-ציהען
כירורגישע הילף.
Cegielniana 57 t. 61-40

Dr. med.
STUPEL
Szkolna 12
ספּעציאַליסט פאַר הויט, האָר און ווענערישע קראַנקהייטען
ענגערישווע עכע, רענטגענ-סטראַהלען: און קוואַרץ-ליכט,
עלעקטראָ-טעראַפּיע.
נעמט אָן פון 12—3 נאָכמ. און פון 6—9 אין אָוועטד.

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראַנקהייטען
און אַקושעריע
זגיערזשער 11 טעל. 34-72.
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע פּעטריקאַווער 294 פון 12—2 נאָכמ. אין דערהיים פון 6-8 אָוו.

Dr. med.
L. Pikielny
ספּעציאַל-אַרצט פאַר רען, בלאָזען און האַרן-קראַנקהייטען
Nawrot 8
telefon 19-90.
נעהמט אָן פון 4—7 אין אָוועטד

Dr HELLER
ספּעציאַליסט פאַר הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגן אויף
2 נאָוראָט 2
נעמט אָן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4—8 אָוו. פאַר פרויען ספּעציעל פון 4—5 נאָכמ.

אין ווילדען וואלד אליין...

אַ טראגישע ליבע־ און שמד־געשיכטע פון אַ יודיש מיידעל, וועלכע האָט נאָך פיל וואָגלענישען געפונען אייביגע רוה אויפ'ן קבר פון איהר אייגענער מוטער.

די משפחה ג—ט זענען פון דור דורות געווען וואלד־שרייבערס. ר' משה ג. אליין האָט אויך פערנומען אַ פאָסטען אַלס שרייבער אין איינעם פון די גרויסע וועלדער אַרום קאַליש.

ביז'ן אויסברוך פון דער מלחמה האָט ער געלעבט גאַנץ רוהיג און צופרידען, הגם אין וויסטען וואַלד. שפּעטער האָט ער אָבער אָנגעהויבען צו ווערען אומרוהיג. אגב זענען איהם אויך דורך דער צייט די קינדער אונטערגעוואַקסען און אין וואַלד האָבען זיי קיין תכלית נישט געקאָנט האָבען.

ר' משה איז לויט דער עצה פון זיין רבי'ן אַריינגעפאָהרען קיין לאָדז, געדונגען אויף בזשעזשינער גאַס אַ שיינע דירה און אַ הערגעבערענגט זיין בני בית מיט אַלע ווערטפולע שטובזאַכען. ר' משה אַליין איז איבערגעבליבען ווייטער אין וואַלד און אויף אַלע שבת פלעגט ער קומען קיין לאָדז אַ היים צו זיין פרוי און קינדער.

דורך דער צייט האָבען דעם וואַלד רעקווירירט די דייטשען, וועלכע האָבען גענומען דעם וואַלד רעש'יג צו האַקען און מאַסענווייז אַרויסצופיהרען דאָס געהילץ קיין דייטשלאַנד.

דער אַלטער משה האָט זיך נישט געקענט קיין עצה געבען אַליין מיט זיינע פליכטען אַלס שרייבער און ער האָט דעריבער גענומען זיין עלטסטע טאָכטער מאַניע אַרויס אין וואַלד בכדי זי זאָל איהם אַ ביסעל צו העלפען. אויף דער שיינער און בע'חנ'טער מאַניע האָט באַלד געוואָרפען אַנ'אויג דער דייטשער קאָמיסאַר פון די מלוכה'שע וועלכער אין יענער געגענד, וועלכער איז כמעט יעדען טאָג געקומען צופאָהרען אויף אַנ'אויטאָ אין וואַלד בכדי צו קאָנטראָלירען דעם גאַנג פון דער אַרבייט און דעם בעשטאַנד פון וואַלד. מאַניע איז צום קאָמיסאַר אויך נישט געווען גלייכגילטיג און צווישען דעם פּאָרל האָט זיך אָנגעהויבען צוצופלאַקערן אַ הייסע ליבע.

דער אַלטער משה האָט דערזעהען, אַז דערפון וועט קיין גוטעס נישט אַרויסקומען, האָט ער געפּרובט צו ווירקען אויף דער טאָכטער זי זאָל איבעררייסען מיט'ן דייטש די בעציהונגען, אָבער ס'האָט קיין זאַך נישט געהאָלפען.

איבעריגענס איז משה געווען אַזוי שטאַרק פערנומען מיט'ן געשעפט, אַז ער האָט נישט געהאַט קיין צייט אַריינצוטראַכטען צופיל אין דעם ענין, ווי אַזוי צו דערווייטערען זיין טאָכטער פון דייטש.

מאַניע איז דערווייל, וואָס אַ מאָל מעהר צוגעבונדען געוואָרען צום דייטש און זי האָט שוין אפילו אויף שבת נישט געוואָלט אַ היימפאָהרען זיך זעהן מיט דער מוטער.

די מוטער איז געוואָרען אומרוהיג און איז געפאָהרען אין וואַלד מאַניע'ן אַ היימנעמען. מאַניע האָט זיך אָבער אָפּגעזאָגט קאַטעגאָריש אַ היימצופאָהרען, אגב האָט זיך די מוטער אַרומגעזעהן, אַז מאַניע איז שוין מיט'ן דייטש צו ווייט פערפאָהרען...

די אומגליקליכע מוטער האָט אָנגעהויבען צו מאַכען מאַניע'ן שאַרפע פאָרוואורפען. מאַניע האָט זיך בעליידיגט פון דער מוטער'ס שטראָף־רייד און איז אַרויס פון שטוב. זי איז אַוועק צום דייטש און איהם איבערגעגעבען דעם סוד פון זייער ליבע און אויך וועגען דער לאַגע אין דער היים.

דער דייטש האָט דערווייל גענומען מאַניע'ן צו זיך און בעקומענדיג אין איינציגע טעג אַרום אורלויב האָט ער זי אַוועקגעפיהרט צו זיינע עלטערן. מאַניע'ס געליבטער איז געווען אַ וואַלד־אינזשעניער און אַן איינציגער זוהן פון פרומע קאַטוילישע עלטערן אין פּאָמערן.

די עלטערן, דערוויסענדיג זיך, אַז זייער זוהן האָט זיך געברענגט אַ געליבטע אַ זשידובקע און האָט אפילו חשק מיט איהר חתונה צו האָבען, זענען אַוועקגעלאָפען צום שטעטעלדיגען גלח פרעגען אַנ'עצה ווי אַזוי אָפּצוהאַלטען זייער „אויג אין קאָפּ“ פון בעגעהן אַזאַ שענדליכען שריט.

דער גלח האָט באַלד געשיקט נאָכ'ן פערליבטען זוהן און האָט איהם גענומען אויסמוסר'ן. דעם גלח'ס רייד האָבען שוין אָנגעהויבען צו ווירקען אויפ'ן דייטשעל און ער האָט שוין באַלד געהאָט חרטה אויפ'ן גאַנצען עסק.

דער גלח, זעהענדיג אַז זיין אויפגאַבע אָפּצורייסען דעם פערליבטען אינזשעניער פון דער זשידובקע גיט זיך גלענצענד איין, האָט ער זיך גענומען דורכפיהרען אַ צווייטען פּלאַן. דערוויסענדיג זיך, אַז מאַניע איז זעהר שטאַרק פערליבט אין אינזשעניר און אַז זי איז אויך אַ זעהר נאַאיווע, האָט ער אונטערגעשיקט צו איהר זיינע אָנהענגער זיי זאָלען איהר ערקלערען, אַז די איינציגע סבה, צוליב וועלכער די עלטערן זענען געגען שידוך איז איהר יודישקייט און אַזוי ווי זי וועט זיך נאָר שמד'ן, וועלען זיי באַלד געבען זייער ברכה אויפ'ן שידוך.

די דאָזיגע אונטערגעשיקטע שלוחים האָבען מאַניע'ן אַזוי גענומען אין דער אַרבייט אַריין, אַז זי האָט מספים געווען. פערשטעהט זיך, אַז זי האָט זיך פריהער געזעהען מיט'ן חתן און ער האָט איהר אויך דאָס זעלבע ערקלערט.

זייענדיג זיכער, אַז דאָס יודישקייט איז טאַקע די איינציגע מניעה, וואָס שטערט איהר חתונה צו האָבען מיט'ן געליבטען, האָט זי זיך גערן גע'שמד'ט.

באַלד האָט זי זיך אַרומגעזעהן, אַז זי איז מיאוס אָפּגענאַרט געוואָרען. דער גלח האָט איהר פערזיכערט, אַז איהר געליבטערס עלטערן וועלען זיין איהרע טויף־עלטערן, אַז די עליטע פון דער שטאָט וועט קומען אויף דער צערעמאָניע און איהר פשוט בעוואַרפען מיט טייערע מתנות און אַז מען וועט זי תיכף אַריינגעמען צו דעם חתנ'ס עלטערן אין הויז און זיי באַלד החתונה מאַכען.

אַרויסגעוויזען האָט זיך אָבער, אַז נישט די עלטערן און נישט קיינער פון די שטאָטישע עליטע איז אויף דער שמד־צערמאָניע נישט געקומען. פון קיינעם האָט זי קיין שום מתנות נישט געקריגען. נישט בלויז די עלטערן האָבען זי נישט געלאָזט זייער שוועל איבערטרעטען, נאָר אפילו איהר חתן, צוליב וועמענס ליבע זי האָט פערלאָזט איהרע עלטערן און זיך גע'שמד'ט האָט אויך אויסגעמיטען מיט איהר זיך צו טרעפען.

קוים מיט צרות איז איהר געלונגען ביי עפּיס אַנ'אָרימע פויערטע אין זעלבען שטעטעל אויפצוהאַלטען זיך איבער דער קינפעט.

אַנ'אויסגעמוטשעטע, אָפּגעריסענע און אָפּגעשליסענע, אַ פערשטויסענע אָהן אַ היים און פריינט מיט אַ קינד אויף דער האַנד איז זי צוריק געקומען אין וואַלד וואו איהר פאָטער, זיידע און עלטער זיידע האָבען געפיהרט אַ רחבות'דיג און ערלעך לעבען און וואו זי האָט פערברענגט גליקלעך איהרע בעסטע קינדער יאָהרען.

דעם פאָטער האָט זי אָבער דאָרט שוין מעהר נישט געטראָפען. נאָך מאַניע'ס ענטלויפען האָט ער בעשלאָסען צו פערלאָזען זיין פּאָסטען אין וואַלד און זיך צו עפנען אַ געשעפט אין לאָדזש. מאַניע האָט גוט פערשטאַנען, אַז ביי די עלטערן אין הויז וועט זי שוין קיין היים נישט געפונען, האָט זי זיך טאַקע אַרומגעבלאָנקעט מיט'ן קינד אין די שכנות'דיג דערפער. אַ סטעלמאַך פון אַשיוקאָוו, אַנ'עלטער אָרימער קריסט האָט אויף איהר רחמנות בעקומען און מיט איהר חתונה־געהאַט.

קנאַפּע 2 יאָהר האָט מאַניע געלעבט מיט'ן סטעלמאַך און ער איז געשטאָרבען. באַלד נאָך זיין טויט האָבען זיינע זיהן זי אַרויסגעטריבען פון שטוב און זי איז ווייטער געבליבען אָהן אַ היים.

זי האָט זיך אַרומגעשלעפּט מיט'ן קינד איבער שטעט און דערפער ביז זי איז געקומען קיין סקערניעוויץ. דאָרט האָט זי חתונה געהאַט מיט עפּעס אַנ'איוואַליד.

דורך דער צייט זענען מאַניס שוועסטערן אונטערגעוואַקסען און זייענדיג אינטעליגענטע און בעסערע מיידלעך געאַרבייט אויף אָנגעזעהענע פּאָסטענס אין פערשידענע אונטערנעהמונגען. איינע פון זיי, רוזשע, איז אַ כלה געוואָרען מיט אַ יונגענמאַן פון גאַנץ חס־דישע עלטערן. נאָהענט פאַר דער חתונה זענען זיי געוואָר געוואָרען וועגען מאַניע'ס שמד און דער שידוך איז צוליב דעם אָפּגעגאַנגען.

די מוטער האָט זיך גענומען די זאַך צום האַרץ און זי איז פון שאַנדע קראַנק געוואָרען, לאַנג האָט זי געקרענקט מען האָט אָנגעוואָנדען אַלע מיטלען זי צו דערהאַלטען ביים לעבען, אָבער עס האָט גאָרנישט געהאָלפען, מען האָט זי געפיהרט קיין וואַרשא וואו זי איז געשטאָרבען און געקומען צו קבר־ישראל.

מאַניע האָט זיך דערוואוסט וועגען דער מוטערס טויט און זי איז יאָהר יעהרליך געפאָהרען צו דער יאָהר־צייט אויף קבר־אבות. פאַר עפּיס אַ חטא האָט מען ביי מאַניעס מאַן דעם אינוואַליד צוגענומען די קאָנצעסיע אויף אַ טאַבאַקטראַפיק, צוליב דעם איז ער געוואָרען שטאַרק אויפגערעגט, ווילד, אָנגעהויבען איינציגווייז אויסצופערקויפען פון שטוב די זאַכען און דאָס בעקומענע געלט פערשכור'ן. זייענדיג שכור האָט ער מאַניע'ן אומ'רחמנות'דיג געשלאָגען און געפייניגט.

דעם היי־יאָהריגען יאָהר־צייט איז זי אויך געפאָהרען אויף קבר־אבות און אַ צושלאָגענע און צומזקטע האָט זי זיך שטאַרק איבערגענומען מיט איהר ביטערען גורל און אין אַ מאָמענט פון העכסטער פערצווייפלונג האָט זי זיך גע'סמ'ט אויף איהר מוטערס קבר.

ווען די שוועסטערן זענען דעמזעלבען טאָג אָנגעקומען פון לאָדז צו פאָהרען האָבען זיי אויף זייער מוטערס קבר געטראָפען ליגען אַנ'אָפּגעריסענע פרוי, אין וועלכער זיי האָבען דערקענט זייער גע'שמד'טע שוועסטער מאַניע.

זי איז שוין געווען טויט.

אַרגוס.

אין באלוטער שטובען.

בילדלעך פון נויט און עלענד.

חנה רייצע.

אַ יום־טוב'דיג שטיבעל און עס הויכט אינגאַנצען מיט באַבעשער גוטסקייט. די פּאָדלאָגע, ערשט וואָס מיט'ן דאַרען בעזים אָפּגעקראַצט און בעשיט מיט געלבען זאַמד שמייכעלט אַקייגען מיט די טיפע קנייטשען פון אַלטקייט, ווי עפּעס אַ ליבע קרובה, מיט וועלכער מ'האָט זיך שוין לאַנג נישט געזעהן... די קאָמאָדע ביי דער וואַנד צווישעןביידע פענסטער איז אויסגעפּוצט און בעדעקט מיט אַ ווייס, אָפּגעבליאַקוועט טישטיכעל ווי עפּיס אַנ'עלטערע, באַלעבאַטישע כלה־מויד, וואָס פּוצט זיך אויף צום „בעשוי“ און פּרופט זיך אַזויערנאָך אויפצופּרישען די איבערגעשטאַנענע פאַר יאָהר... די טעפּלעך, אַלע אָפּגעוואַשען און אָפּגעריבען, שטעהן אויסגעשטעלט נעבען דעם ווייס אויסגעקאַלעכטען, ליימערנעם קיכעל, ווי, צום גוטען געדאַכט, אַמאָל די באַלעבאָסטעס, אין דער רייהע נאָך קאָמיטעט־ברויט... אַפילו דער בעזים ביי דער טיר שטעהט מיט השיבות, ווי עפּיס אַ סאָלדאַט אויף גאָר אַ וואַזשנעם פּאָסטען... דאָס וואָרגעלהאַלץ הענגט אויף דער וואַנד, בעפּוצט מיט אַרויט שלייפעלע, ווי אַ קינדעריש הענדטעל, מ'זאָל, חס ושלום קיין עין־הרע נישט געבען, און אינמיטען יום־טוב'דיגען שטיבעל דרעהט זיך אַרום די יום טוב'דיג־צעשמייכעלטע חנה רייצע.

חנה רייצע איז נישט בילע־ווער. האָ, האָ, חנה רייצע האָט אַמאָל געפיהרט אַ רעדעל: — געווען אַ באַלעבאָסטע, געפיהרט אַ באַלעבאַטישע שטוב, אַ מאַן, אַ למדן געהאַט, ער זאָל זיך מיהען, טעכטער געהאַט, האָט זי זיך איידעמס אויף קעסט איינגעזעצט... נו, האָט גאָט געלע געגעבען אַ קערעווע־איבער דאָס רעדעל: איז דער מאַן, דער למדן אָפּגעשטאָרבען, די איידעמס זענען זיך צופאָהרען, איינער איז אַ מלמד אין אַ קליין שטעדטעל און דער צווייטער איז גלאַט אַנ'אָרימאַן, בלויז חנה רייצע האָט דעם מוט נישט פערלוירען, זיצט זי אין איהר יום־טוב'דיג שטיבעלע, פּילנעוועט די באַלעבאַטישקייט, האָט זיך איהרע שטיפערישע ווערטלעך און גלאַנצט אַקענעז מיט אַ פּאָר שעלמישע אויגען:

— אַזוי גאָר, צו אַנ'אַלטער יודענע געקומען?!.. און זי איז זיך מתנצל, חנה רייצע:

— וואו שטעהט דען ערגיץ געשריבען, אַז מ'מוז דעם דלית אָנזעהן?..

זי בעט זיצען, ווישט אָפּ אַ בענקעל און דערצעהלט, דערצעהלט כסדר און רעדט זיך אַראָפּ פון האַרץ, נאָר קיין פּרעטענזיע צום רבונו של עולם, האָט זי חס ושלום נישט:

— די עולה'ס, וואָס ער האָט מיר געטון, בין איך איהם מוחל פון גאַנצען האַרץ! — דאָס מייניגע האָט ער מיר שוין געגעבען. נאָר געשענקטע יאָהרען — ווי זאָגט דער פויער? — קיין געשענקטען פערד קוקט מען נישט אין די ציין אַריין... און דער בויך איז אויך נישט אויס קיין שפּיגעל, וואָס מ'לעגט דאָרט אַריין, זעהט מען נישט אַדורך...

און זי איז פריינדליך, זעהר פריינדליך, חנה רייצע און איז צופרידען, אַז עס קומט אַריין אַ מעגש, כאָטש אַ „היינט וועלטיגער“, פאַר וועלכען מ'קען זיך אַ ביסעל דאָס האַרץ אויסגיסען און זי בעגלייט אַרויס ביז פאַר דער טיר און פערענטפערט זיך נאָכאַמאָל, פאַר דער ריינקייט פון איהר שטובעל:

— ווייל, ווער זאָגט דען, אַז כ'מוז דוקא זאָרגען אין אַ שמוציגע קופּקע, אַז דאָס אייגענע קען איך טון אויך אין אַ ריין הייבעל — — —

דער „וואַרשטאַט“.

האָט באַליט הייזער. האָבען די הייזער טירען און פענסטער. האָרט פאַר די פענסטער געהען שוואַרצע רינשטאַקלעך אין וועלכע ס'לויפען מוטנע וואַסערלעך און אין די וואַסערלעך שווימט יאָגענדיג זיך און איילענדיג, ווי עפּיס צו אַ גאָר וואַזשנע געשעפט — פּסולת: אַ בלאָז פון אַ פיש, קישקעס פון אַ קאַטשקע, אַ פּראַפּען און נאָך פיל אַנדערע גוטע, שמעקעדיגע זאַכען...

אַז מען שפּרייזט איבער דעם ריינשטאָק בעגעגענט מען אַ שוועל, קען מען די שוועל אויך אַריבערשפּאַנען און מען פאַלט אַריין אין אַ געוועלב. דאָרט זעהט מען: (אויב מ'קען גאָר זעהן) אָפּגעשיילטע ווענד פון אַלטע בעטען אויף הינקענדיג־אָנגעשוואָלענע פיס, געלעכערטע, ווי אַ זופּ, אָנגעלענטע, ווי איינער, וואָס די כחות זענען איהם אָפּגעשטאַנען. אָן ווענד. אַ ביסעל ווייטער, וואַלגערט זיך, ווי אַנ'אָפּגעריסען מענשליך אבר, אַ פוס פון אַ טיש, אַ וואַנד פון אַ שאַנק, פון וועלכער ס'שיט זיך געלבע פּרוכנע און אַ סך אַנדערע חפצים, וועלכע גיבען אַרויס פון זיך ריחות פון דומפּעכץ, פון וואַנצען א.ד.גל.

דאָ וואוינט עוזר דער טישלער, וועלכער פערשטיפּט אַ לאָך מיט אַ לאַטע און אַנ־שטאָט אָפּגעפּגר'טע פיס מאַכט ער נייע. דאָ איז זיין געוועלב, זיין וואַרשטאַט און אַ ביסעלע ווייטער, הינטער צוויי שענק, איז די וואוינונג. דאָרט וואוינט ער מיט זיין בני־בית: אַנ'אַלטע מאַמע, אַ מעוברת'דיג ווייב און דריי קליינע קינדער...

אין „וואַרשטאַט“ איז פינסטער; ס'איז צעהן אַ זייגער ביינאַכט, אַ גאַנצען טאָג האָט עוזר צווישען די וואַנצען און דומפּעכץ אָפּגע'עפּוש'ט, האָט ער אַראָפּגעלאָזט די פערקאַטשעטע אַרבעל, אָנגעטון דאָס רעקעל און אַרויסגעגאַנגען אַ ביסעל לופט שעפּען — טאָ צו וואָס זאָל זיך קאָפּטשען דאָס לעמפּעל און אַרויפוואַרפען שרעקעוודיגע שאָטענס אויף די אברים, וואָס וואַלגער'ן זיך אַרום און זעהן אויס, ווי הענד און פיס, וועלכע זענען דערווייל צו תחית־המתים אויפגעשטאַנען און וואַרטען צו ביז אויך די איבעריגע טיילען וועלען אויפשטעהן?..— צו וואָס דאָס לעמפּעל? — אַ שאָד גאָפּט!..

הינטער די שענק — אין דער „וואוינונג“ איז שוין טיפע נאַכט. דאָרט ליגט עוזר'ס מאַמע, אַנ'איינגעדעקט מיט כלערליי שמאַטעס אויף די שלאָפבאַנק און כראָפּעט און עס צולויפען זיך די כראָפּעס, ווי שנעלע מייזלעך איבער דער שטוב, קלאַפּען זיך אָן אָן יעדער נאַסער וואַנד און פאַלען צוריק דער אַלטער אויפ'ן האַרץ אַרויף... אין איין בעט, הינטער'ן רויט־פייכטען און אָפּגעבליאַקוועטען בעטגעוואַנד ליגט דאָס ווייב מיט אַ געשוואָלענער באַק הינטער אַ זאַק אָנגעוואָרעמטען זאַמד און קרעכצט פערביסען און אָפּגעהאַקט און אויף איהר אין דער ברייט, ליגט אַ קינד — אַ קאַלטער גזלן און ציט פון אַ צעטרייבערטער ברוסט, וועלכע שלאַבערט אַריבער איבער'ן שוואַרצען העמד, ווי אַ נישט אויסגעפּרעסטע נאָגוויצע...

דאָס צווייטע בעט איז נאָך נישט אויפגעבעט, דערפאַר ליגט דאָרט פון אויבענאויף, אַזוי אויף דערווייל נאָר צוגעלעגט זיך, אין אָנגעטועכץ דאָס עלטסטע בחור'ל, וועלכעס געהט שוין ברוך־השם אין חדר און לערנט שוין „האַלב־טראָף“ און אינמיטען שטוב — ווי אַ דערגענצונג צו דער דעקאָראַציע, ליגט אַ מיידעל מיט אַ רויט געזעסעל אין דער הויך אונטערגעלעגט ביידע הענדלעך הינטער'ן פּנים... און דער טאַטע, עוזר, וועלכער האָט אַ גאַנצען טאָג אָפּגע'עפּוש'ט צווישען וואַנצען און דומפּעכץ, האָט זיך אַראָפּגעקאַטשעט די אַרבעל, אָנגעטון דאָס רעקעל און אַרויסגעגאַנגען אַ ביסעל לופט־שעפּען —

יוסף זעלקאָוויטש.

Dr. H. Wołkowyski
זאַכאָדניאַ 57 (צעגעלניאַנאַ 19)
טעלעפאָן 37-70
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענעריש קראַנקהייטען, סעקסואַל־שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קווארין־שטראַהלען.
נצהמט פון 1—2 און פון 4—8 אָוועגד.
פאַר פרויען פון 4—5 אין אַ ספּעצ. וואַרטע־זאַל.

נייער פאָלקסבלאַט

לאָדז, 18 נאָוועמבער 1927

לאָדז, 18 נאָוועמבער 1927

אייגען בלוט און פרעמדס

געמישטע הייראַט, גרים און ראַסענריינקייט.

פון ב. צ. גאָלדבערג

פערציג געזעלשאַפטען האָבען אין פערגאַנגענעם יאָהר געאַרבייט אויף אָפּצו׳שמד׳ען יודען. און דאָס זענען געווען נאָר פון פּראָטעסטאַנטען. די קאַטוילִיקען, כידוע, האָבען אויך נישט פיינט אָפּצושפּרענקלען אַ יודען מיט׳ן הייליגען וואַסערל. וויפיל געלט עס איז ביי די פערציג געזעלשאַפטען אַוועקגעגאַנגען פאַר׳ן יאָהר איז נישט באַקאַנט. נאָר זיבען און צוואַנציג פון די פערציג האָבען אויסגעגעבען באַלד צוויי מיט אַ פערטעל מיליאָן אויף יודישע נשמות אין פערגאַנגענעם יאָהר. אויב די איבעריגע דרייצעהן געזעלשאַפטען האָבען אויסגעגעבען פּראָפּאָרציאָנעל ווי די זיבען און צוואַנציג, האָבען די פּראָטעסטאַנטען אַליין אויסגעגעבען אָפּצו׳שמד׳ען יודען פאַר איין יאָהר, נאָהענט צו דריי און האַלב מיליאָן דאָלאַר.

וויפיל יודישע נשמות האָבען זיי פאַר דעם געלט איינגעקויפט? דאָס ווייס מען נישט. די ציפערען ווערען נישט אָנגעגעבען. און מען קאָן זיין זיכער, אַז ווען די ציפערען וואָלטען געווען בעדויטענד, וואָלטען די מיסיאָנערען זיך נישט געשעהמט זיי אויסצוזאָגען. און טאַקע דערפאַר, וואָס דאָ שווייגען די ציפערען, און צו דעם נעהמט איהר אין אַכטבעטראַכט, אַז אויף אַ קריסטליכער סטודענטען-געזעלשאַפט האָט מען זיך געקלאָגט, וואָס צוליב פערפאָלגונגען אויף יודען מצד די קריסטען, ווערט יעזוס ביי די יודען אַלץ פרעמדער און פרעמדער — קאָנען מיר פון דעם דרינגען, אַז אַ יודישע נשמה קאָן די פּראָטעסטאַנטען אָפּקאָסטען אַ גרויסען מאַיאָנטעק, אַוואַדע אין די צעהנדליגער טויזענטער, אויב נישט אין די הונדערטער טויזענטער.

אָבער דער איבערגאַנג פון יודען צום קריסטענטום איז דאָך געוואַקסען אין די לעצטע יאָהרען און דוקא גאָר נישט פון מיסיאָנערען. דאָ איז געווען קופיד, דער גאָט פון ליבע, דער מיסיאָנער. און די געמישטע הייראַטען זענען געוואָרען די מאָדערנע בריק צווישען דער סינאַגאָגע און דער קירך. אמת, די בריק פיהרט אַהין אי צוריק. פונקט ווי די געמישטע הייראַט פיהרט יודען צום שמד, אַזוי פיהרט זי אויך קריסטען צו ווערען יודען. און מיר שטעהען היינט פאַר אַ נייער ערשיינונג אין יודישען לעבען, ביי וועניגסטענס פאַר די לעצטע הונדערט יאָהר, ווען מיר האָבען אַ בעדייטענדע אימיגראַציע פון גוי׳אישען לאַגער אין יודישען און פון יודישען אין גוי׳אישען.

אין וויען פאַר׳ן לעצטען יאָהר, האָבען אַ ניין הונדערט יודען זיך געשמד׳ט און אַ דריי הונדערט גויים האָבען זיך מגייר געווען. דאָ האָבען יודען פערלוירען צוויי-דריטעל פון דער „טראַנזאַקציע". אין אונגאַרן ווידער, האָבען מיט פינף יאָהר צוריק 400 יודען זיך געשמד׳ט און 340 גויים האָבען זיך מגייר געווען. דאָ האָבען שוין יודען פערלוירען נאָר עטוואָס איבער אַ דריטעל. און לויט די בעריכטען פון אונגאַרן האַלטען די דאָזיגע צאָהלען כמעט ווי אין אויסגלייכען זיך. דאָס הייסט, אַז באַלד אַזוי פיל גויים זענען זיך מגייר ווי יודען שמד׳ען זיך.

פאַר וואָס זענען אונזערע „נאַציאָנאַלע געשעפטען" אַזוי גוט אין אונגאַרן און אַזוי געפאַלען אין וויען? אַ קוק אויף די ציפערען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין די צוויי ערטער וועט אונז אויפקלעהרען. יודען אין וויען זענען דאָ אַ סך, אַרום דריי הונדערט טויזענד, אָבער זיי בילדען נאָר זעכצעהן פּראָצענט פון דער אַלגעמיינער בעפעלקערונג פון שטאָט, בעת די יודען אין בודאַפּעשט, הגם אַביסעל ווינציגער ווי אין וויען, שטעלען זיי מיט זיך פאָר גאַנצע דריי און צוואַנציג פּראָצענט פון דער שטאָטישער בעפעלקערונג. און די געמישטע חתונות ווי דער שמד, אין אונגאַרן, קומט דאָך הויפּטזעכליך פון בודאַפּעשט. אין אַנדערע ווערטער, דאָרטען וועט די געמישטע הייראַט זיך אויסלאָזען פונקט אַזוי אָפט מיט׳ן מגייר זיין זיך פון קריסט, ווי מיט׳ן שמד׳ען זיך פון יודען. דאָרטען וואו די יודישע סביבה איז קלענער און שוואַכער, דאָרטען פיהרט דער סאָציאַלער דרוק גיכער צום שמד.

דער זעלבער פּראָצעס קומט פאָר אויך אין אַמעריקע, אין רוסלאַנד און אין נייעם יודישען ישוב, אין מעקסיקאַ.

געמישטע הייראַטען קומען פאָר אָפט און אין אַלץ גרעסערע צאָהלען, און די נאַציאָנאַליטעט, וועלכע איז לאָקאַל שטאַרקער און וואָס דריקט אויס דעם שטאַרקערען געזעלשאַפטליכען דרוק, די געווינט. די שוועכערע פערלירט. אין דער קלענערער שטאָט אין אַמעריקע, אין דער טיף רוסישער שטאָט, אין דעם פּראָוואָרפענעם מעקסיקאַנישען פּראָווינץ-שטעטעל, דאָרטען פערלירט כמעט שטענדיג דער יודישער צד. אין דער גרעסערער יודישער שטאָט אין אַמעריקע, איבערהויפּט ווען דער יוד האָט דאָ אַ גרויסע משפּחה, און אין דער יודישער געגענט אין רוסלאַנד, ווי אין דער יודישער מעקסיקאַ, דאָרטען געווינט דאָס יודישע פאָלק אַזוי אָפט ווי דאָס קריסטליכע און אַמאָל געווינט נאָך דאָס יודישע פאָלק אָפטער.

די לאַגע פון געמישטע הייראַט איז מעהר קאָמפּליצירט אין מעקסיקאַ און אַמעריקאַ צוליב בעזונדערע לאָקאַלע סיבות. אין מעקסיקאָ איז דער יודישער ישוב נאָך יונג און שוואַך. דער יודישער אימיגראַנט איז נאָך אַ „גרינער". ער הויבט ערשט אָן זיך צו לערנען שפּאַניש. ווען ער הייראַט אַ מעקסיקאַנער מיידעל, ווערט ער נישט ווילענדיג אָפּגעריסען פון דעם „גרינעם" יודיש-ריידענדיגען כלל, און אַזוי ווי קיין אַנדערער איז נאָך פאַר איהם נישטאָ, מוז ער אַוועקגעהן אין דעם קרייז פון זיין פרוי — אין דער קאַטויליש-מעקסיקאַנער וועלט.

אין אַמעריקאַ האָבען מיר די זעלבע צרה פון פונקט דער פערקערטער לאַגע. אין דער גרויסער שטאָט אין אַמעריקאַ איז שוין דאָ אַ דענאַציאָנאַליזירטער קרייז, וואָס איז אַמעריקאַניש און נישט מעהר. נישט ער האָט עפּעס וואָס פאַר אַ שייכות מיט דער קירך, נישט מיט אַ בעשטימטער נאַציאָנאַליטעט. מען רעדט ענגליש און מען לעבט אויף ענגליש און פערטיג. דאָ איז נישט שייך איבערגעהן פון יוד צום גוי אָדער פון גוי צום יוד. דאָ איז אַ קאָסמאָפּאָליטיש פעלד. אָבער סוף כל סוף איז עס אַ גוי׳איש פעלד. די קינדער, און אויב נישט די קינדער, איז די אייניקלעך, ווילען צוריקקעהרען צו רעליגיע, און זייער רעליגיע וועלען זיי געפינען אין דער קריסטליכער קירך. וואָרום זייער גאַנצער קולטור-לעבען, אַפילו דער ראַציאָנאַלער, איז אַ קריסטליך לעבען. דאָס קאָסמאָפּאָליטיש-אַמעריקאַנישע איז פאַר יודען אַ גוי׳אישע וועלט.

דער סך-הכל איז, אַז די יודישע ראַסע געווינט איצט צו אַ היבש ביסעל פרעמד בלוט. צי דאָס וועט בייטען די פאָרם פון יודישקייט איז נאָך דערווייל שווער צו זאָגען. מן הסתם וועט עס זיך ענדיגען דאָס מאָל, ווי פריהערדיגע מאָל אין דער יודישער געשיכטע, ווען ניי בלוט האָט זיך אַריינגעגאָסען אין יודישען פאָלק. דאָס, וואָס איז אַוועק אין דער פרעמד, איז פערלוירען געגאַנגען, און וואָס עס איז געקומען פון דער פרעמד איז אַריין אינוועניג און בטל בששים געוואָרען. אָבער גאָר אָהן אַ ווירקונג געהט עס נישט אַריבער, אָבער דעם פּנים פון יודען וועט עס זיכער בייטען. צוויי-דריי דורות שפּעטער וועלען אַ היבש ביסעל יודען אויסקוקען אַביסעל אַנדערש ווי יודען קוקען היינט אויס, און עס וועט אַלץ שווערער ווערען צו דערקענען דעם יוד פון גוי.

די ווידוי פון אַ יודען

אין בריף צו דאָסטאָיעווסקי׳ן

מיט אַ יאָהר דריי צוריק האָבען מיר אין אַ רייה אַרטיקלען געבראַכט אַן אָפּהאַנדלונג און אַ גענויעם אינהאַלט פון לעאָניד גראָסמאַנ׳ס בוך „די ודוי פון אַ יודען אין בריף צו דאָסטאָיעווסקי׳ן". דאָס בוך איז נישט לאַנג ערשינען אין אַ דייטשער איבערזעצונג*) און די, פאַר וועלכע דאָס בוך פון דעם בעריהמטען דאָסטאָיעווסקי-פאָרשער איז נישט צוגענגליך אין אָריגינאַל, וועלען האָבען די מעגליכקייט דערמיט זיך צו בעקענען דורך דער גוטער מינכענער אויסגאַבע.

לעאָניד גראָסמאַן האָט אין זיין בוך צונויפגעקליבען אַלע מאַטעריאַלען, וואָס האָבען אַ שייכות צו דער פּערזענליכקייט פון קאָוונער׳ן, דעם מערקווירדיגען קאָרעספּאָנדענט פון׳ם גרויסען רוסישען שריפטשטעלער און אויפ׳ן גרונד פון קאָוונער׳ס בריף, זיינע מעמואַרען, ליטעראַרישע שריפטען, דאָסטאָיעווסקי׳ס ענטפער צו קאָוונער׳ן האָט דער קריטיקער געגעבען אַ פאָלקאָם בילד פון דעם אייגענאַרטיגען יודיש-רוסישען פּובליציסט און זיין אויסערגעוועהנליכען לעבענסגאַנג.

אַבראַהם אורי קאָוונער (שפּעטער האָט ער זיך גערופען אַלבערט, אויך אַרקאַדי) איז געבוירען געוואָרען אין אַן אָרימער יודישער פאַמיליע אין ווילנע. ער האָט געלערענט אין חדר און ישיבה, האָט פּריה חתונה געהאַט. דער דראַנג נאָך וועלטליכער בילדונג האָט איהם געבראַכט קיין קיעוו, וואו ער האָט אָנגעהויבען זיין פּובליציסטישע טעטיגקייט. ער האָט צוערשט געשריבען אויף העברעאיש און זיינע שאַרפע און שאַרפזיניגע אַרטיקלען האָבען געמאַכט אין זיין צייט אַ גרויסען רושם. דאַן האָט ער גענומען שרייבען רוסיש און אויך אויף דעם געביט האָט ער זיך גיך ערוואָרבען אַ נאָמען.

אין יאָהר 1873 איז קאָוונער אַריינגעטרעטען אַלס קאָרעספּאָנדענט אין מאָסקווער קאָמערץ-באַנק. צו דערזעלבער צייט האָט ער זיך פערליבט אין אַן אָרים יודיש מיידעל, וועלכע איז קראַנק געווען אויף שווינדזוכט. וועלענדיג ראַטעווען דאָס מיידעל, וועלכע איז געווען אין איהם אויך פערליבט, האָט ער זיך ענטשלאָסען אויף אַ פערברעכען. מיט דער הילף פון איינעם הערץ באַיאַרין האָט קאָוונער דורך אַ פאַלשען טשעק אָפּגענומען אין דער באַנק 168 טויזענד רובעל. אַ פערטעל פון דעם געלד האָט בעקומען דער שותף און מיט דער איבעריגער סומע האָט קאָוונער געוואָלט אַנטלויפען קיין אויסלאַנד. אין קיעוו האָט מען איהם פערהאַלטען. ס׳איז פאָרגעקומען אַ פּראָצעס, וועלכער האָט דעמאָלט אַרויסגערופען אַ גרויסע סענסאַציע, (קאָוונער׳ן האָט פערטיידיגט דער בעריהמטער אַדוואָקאַט קופּערניק) און קאָוונער איז פער׳משפט געוואָרען אויף 4 יאָהר תפיסה. און דאָ הויבט זיך אָן דער אינטערעסאַנטסטער מאָמענט אין קאָוונערס לעבען און טעטיגקייט. פון תפיסה שרייבט ער אַ בריף צו דאָסטאָיעווסקי׳ן און אין דעם בריף בעמיהט ער זיך צו גערעכטפערטיגען זיין טאַט. ער בעווייזט דאָסטאָיעווסקי׳ן, אַז בעגעהענדיג זיין פערברעכען, האָט ער זיך געפונען אין דער לאַגע פון דאָסטאָיעווסקי׳ס העלד ראַסקאָלניקאָוו (ראָמאַן „פערברעכען און שטראַף") און ער מאַכט דאָסטאָיעווסקי׳ן פאַר אַ ריכטער איבער זיך און זיין האַנדלונג.

דער בריף איז געווען אַזוי האַרציג, אַזוי אויפריכטיג און טיפזיניג געשריבען, אַז דער גרויסער דאָסטאָיעווסקי, וועלכער איז צו יענער צייט געווען פערוואָרפען מיט אַרבייט און מיט בריף פון אַלע זייטען, אַזוי אַז יחידי סגולה האָבען געקאָנט האָפען אויף אַן ענטפער, דאָסטאָיעווסקי האָט קאָוונער׳ן געענטפערט.

קאָוונער האָט נאָך עטליכע מאָל געשריבען צו דאָסטאָיעווסקי׳ן און — אַ מערקווירדיגע זאַך: אָט דער מענש, וועלכער איז געהאַט איינגאַנצען אַוועקגעגאַנגען פון יודענטום, האָט געהאַט איבערגעריסען אַלע פעדים מיט זיין אַמאָליגער יודישער סביבה, צווינגט אַרויס אויף אַ ויכוח דעם גאָניאַלען שריפטשטעלער וועגען זיין, דאָסטאָיעווסקי׳ס בעציהונג צו יודען. דאָסטאָיעווסקי, וועלכער האָט אין משך פון אַ 15 יאָהר געהאַט ראַדיקאַל געביטען זיינע אַנשויאונגען בכלל און די בעציהונגען צו יודען בפרט, וועלכער איז פון אַ יודען-פערטיידיגער געוואָרען כמעט אַן אויסגעשפּראָכענער אַנטיסעמיט, ער הערט זיך צו אויפמערקזאַם צו די ווערטער פון קאָוונער׳ן, דעם טשעקען-פעלשער, וואָס שמאַכט אין תפיסה. דער גרויסער שריפטשטעלער פּאָלעמיזירט מיט׳ן אַרעסטאַנט, און אין אַ רייה ערטער פון דאָסטאָיעווסקי׳ס בעריהמטען „טאָג-בוך פון אַ שריפטשטעלער" געפינען מיר אָפּקלאַנגען פון דער דאָזיגער פּאָלעמיק.

קאָוונער האָט געשריבען נישט בלויז צו דאָסטאָיעווסקי׳ן, נאָר אויך צו טאָלסטאָי׳ען און צום בעקאַנטען רוסישען קאָנסערוואַטיווען פּובליציסט און פילאָזאָף (מיטאַרבייטער פון „נאָוואָיאַ ווריעמיאַ") וו. וו. ראָזאַנאָוו. אויך אין די בריף טרעט קאָוונער אַרויס אַלס הייסער פערטיידיגער פון די יודען, אַלס טאַלאַנטפולער פּראָטעסטאַנט געגען די עוולות, וואָס ווערען געגען די יודען בעגאַנגען.

די אַלע מאַטעריאַלען זענען געזאַמעלט און גלענצענד בעאַרבייט אין לעאָניד גראָסמאַנס בוך, וואָס האָט און וועט האָבען אַ קאָלאָסאַלען קולטור-היסטאָרישען און פּסיכאָלאָגישען ווערט.

ל. ב.

*) Leonid Grossmann,Die Beichte eines Juden in Briefen an Dostojewski, München R. Piper u. Co. Verlag.

טאָג-בוך פון אַ וואָלף

פון אונגאַ-רישען

הונגעריג ווי אַ וואָלף — זאָגען די מענשען. דאָס איז אמת, מיר איז טאַקע נישט איינמאָל אויסגעקומען אַריינצוכאַפּען אַ שעפּסעל. און אַמאָל — אַ פערד, און אַן אַנדערט מאָל — אַ קוה. נו, און די מענשען? פון זיי האָט מאַנכער איינגעשלונגען אַ גאַנץ לאַנד. אָדער — אַ גאַנץ פאָלק. אָדער אַ געזעלשאַפטליכען קלאַס. אָדער — אַ גאַנצע אַרמעי. איין מענש האָט אויפגעפרעסען מיליאָנען מענשען. און דאָך וועלען מיר וועלף, קיינמאָל זיך נישט ערלויבען צו זאָגען: הונגעריג, ווי אַ מענש.

*

איך, דער וואָלף, דענק מיט מיינע ציינער. ער, דער מענש, בייסט מיט זיין מאַרך.

*

אַ מאָדנע חיה דאָס איז דער מענש. אַ רויבער, אונטערצונדער, מיליטאַריסטיש, באַנק-דירעקטאָר, דעפּוטאַט, פּראָקוראָר. און דאָס אַלץ — נישט קוקענדיג דערויף, וואָס מיינער אַ ווייטער קרוב — דעם הונד בעמיהט זיך שוין זייט טויזענדער יאָהרען איהם צו בענדיגען, בכלל צו דרעסירען.

*

ווער פון אונז ביידע איז אַ פרעסער? איך עס, ווען איך בין הונגעריג. ער עסט פינף מאָל אַ טאָג. איך עס, ווייל איך בין הונגעריג. ער עסט דערפאַר, ווייל ס׳איז מאָרגען, ווייל ס׳איז מיטאָגצייט, ווייל ס׳איז נאָכמיטאָג, ווייל דער זייגער האָט געשלאָגען פיר אָדער דער זייגער האָט געשלאָגען אַכט.

*

און טרינקען טרינקט ער אויך דעמאָלט ווען ער איז נישט דורשטיג. און מיט ליבע פערנעמט ער זיך אויך דעמאָלט ווען ער האָט נישט ליב.

*

ווען פון צוויי וועלף עסט איינער, ווייס איך, אַז עס עסט דער, וועלכער איז הונגעריג. ווען פון צוויי מענשען עסט איינער, קאָן איך קיינמאָל נישט וויסען, צי ס׳עסט נישט דער, וועלכער איז זאַט און ס׳קוקט זיך צו דער, וועלכער איז הונגעריג.

*

אַ באַנקיר ראָמאַנסירט מיט אַ דאַמע און קויפט איהר אַ וואָלפישען פוטער. דאָס פערשטעה איך נישט. איך האָב אויך ליב מיין ווייב, פונדעסטוועגען קומט מיר נישט אין קאָפּ אַריין איינצוהילען איהר אין מענשליכער פעל.

*

אין איין הינזיכט האָבען מיר זיך דאָך איינגעאָרדענט זעהר געשיקט. מיר האָבען איינגערעדט די מיליאָנערען, אַז אַ סויבעל-פעלץ איז עלעגאַנטער פאַר אַ וואָלפישען. פון דעמאָלט אָן האָבען זיי אונז גענומען לאָזען צורוה און איצט זענען גאָט זיי דאַנק, צווישען אונז פערהאַן אַזעלכע, וועלכע קאָנען אָנרופען אַלס זייער אייגענטום נישט נאָר זייער פלייש און ביינער, נאָר אויך זייער פעל.

*

ווער עס גראָבט דעם צווייטען אַ גרוב, דער פאַלט אין איהם אַליין אַריין. נאָר ווען עמיצער גראָבט פאַר מיר אַ גרוב, פאַל איך דוקא אַריין (יעדענפאַלס אַזוי איז עס געוועזען ביז איצט).

ל. לאַקאַטאָש.

קהלות, וואס געהען אונטער

פון די בעריהמטע קהלות אין טשעכיען, וואס זענען אמאל אזוי בעקאנט געווען צווישען יודען, איז זעהר ווייניג געבליבען. אין די אמאליגע יודישע ספרים פלעגט מען אנטרעפען זעהר א סך גאונים און גרויסע לייט אין די מדינות „בעהמען", „מעהרען". דער גרעסטער יודישער רב פלעגט זיין אין פרעשבורג. אפילו געווען א ווערטעל ביי יודען, אויב מען האט געוואלט בעצייכנען א גרויסען מאן, האט מען געזאגט: „ער וועט נאך זיין פרעשבורגער רב", אויף א יודענע, א צדקת, פלעגט מען זאגען א „פרעשבורגער רביצין", אויך פראג איז געווען איינע פון די גרעסטע יודישע קהלות. וויפיל מעשיות און לעגענדעס וויקלען זיך ארום מהר"ל פון פראג און דעם גולם, וואס ער זאל האבען בעשאפען!

ביי היינטיגען טאג זענען פון די אלטע ערטער פערבליבען נאר שפורען. איך בין דורכגעפאהרען פרעשבורג. די יודען זענען סוחרים, פערדייטשמערישט. פאר היסטאריקער איז, קען זיין, פארהאן וואס צו זעהן, און וואס זיך צו גראבלען, אבער פאר א זשורנאליסט, וואס זוכט דאס לעבעדיגע לעבען, איז קיין שום ספעציעלעס נישטא.

אין די קהילות קריגט מען זיך. דאס וואס אין פוילען איז שוין לאנג קיין עבירה נישט — ציוניזם — איז דא ביי די פרומאקעס שטארק טריף. די פרומע ווילען נישט געהען צוזאמען ביי די וואהלען, שטיצען בעסער גוים, אפילו אנטיסעמיטען, און ביז איצט איז אין טשעכישען פארלאמענט קיין איין יודישער דעפוטאט נישטא.

די ציוניסטען און אנדערע פרייע יודען גרייטען זיך אומעטום צו גרינדען בעזונדערע קהלות, עס איז שוין דא אנ'ערלויבניש צו גרינדען א בונד פון יודישע געמיינדעס אין דער סלאוואקיי. אין פישטשאן איז שוין די קהילה פונאנדערגעטיילט. יעדער מאכט שבת פאר זיך.

די פרומע רבנים מיט זייערע אנפיהרער, דעם רב פון מונקאטש (דער, וואס האט געלייגט דעם בעלזער רבי'ן אין חרם) און דער פישטשאנער רב וועבער שטעהען אן דער שפיץ פון די ארטאדאקסען, און דערביי פיהרען זיי נישט בלויז א רעליגיעזע טעטיגקייט, נאר אויך א פאליטישע, מישען זיך אין וואהלען, אין שול-ענינים א. א. וו.

די מחלוקת'ן זענען שטארק, און ביי א ליאדע וואס, לייגען די רבנים אין חרם. לייגען אין חרם שפילט דא קיין ראלע נישט. עס איז שוין געקומען צו פראצעסען צווישען די רבנים און אפיקורסים, ווארום אין קארפאטען-רוס ארבייט דער אטעריקאנער דזשאינט, וועלכער האט שוין דארטען א סך צעהנדליגער טויזענדער דאלארען אריינגעפאקט. דער מונקאטשער רב, שאפירא, און זיין העלפער, דער רב וועבער, האבען א סך געלד בעקומען פאר זייערע ישיבות, חדרים א. א. וו. מיט אמאל האבען צוויי אפיקורסים, דר. זינגער און דר. מארגאליס, פערעפענטליכט א סוד, אז די רבנים האבען בעשווינדעלט דעם דזשאינט. אזוי ווי א סך שטעדט אין טשעכא-סלאוואקיי האבען צו עטליכע נעמען מיט אמאל, אויף דייטש, אונגאריש, טשעכיש און סלאוואקיש, למשל, פרעשבורג הייסט פרעסבורג אויף דייטש, „בראטיסלאווא" אויף סלאוואקיש און „פאזשאן" אויף אונגאריש און „קאשיצא" אויף סלאוואקיש — זאלען די רבנים האבען גענומען פאר דער זעלבער שטאט דריי מאל געלט, צושטעלענדיג דריי שטעדט אונטער פערשידענע נעמען.

אין לאנד איז געווארען א טומעל, די רבנים האבען אנגעקלאגט דעם דר. זינגער אין געריכט פאר א פאלשען בלבול, נאר דר. זינגער האט געוואונען דעם פראצעס און דער מונקאטשער צדיק האט געמוזט דעם אפיקורס בעצאהלען געריכטס-קאסטען.

אין גיכען דארף פארקומען דער פראצעס מיט דר. מארגאליס.

די איינציגע טעטיגקייט פון די יודישע קהלה דא איז דערווייל — מחלוקת.

פון יודישען לעבען אין טשעכיען --- פון ג. קופער

ווי אזוי בעציהט זיך די רעגירונג און די בעפעלקערונג צו די יודען?

אין אנפאנג, ווען טשעכא-סלאוואקיען איז ענטשטאנען, האבען יודען געהאט צרות. מען האט זיי געהאלטען פאר אנהענגער פון אונגארן. מען האט יודען געפייניגט, א סך האבען געליטען. אבער מיט דער צייט האט זיך איינגעשטעלט רוה און ארדנונג. אין דער רעגירונגס-מאשין, אין דער ארמיי, אין די אמטען פערנעמען נישט יודען קיין ארט. די שטרעבונג פון די טשעכען איז געווען אומעטום אריינצופאקען אייגענע מענשען, און מעהרסטענס פון די יודישע בעאמטע זענען פון זייערע פאסטענס בעזייטיגט געווארען

די טשעכען מיט די סלאוואקען זענען אויך נישט גאנץ שלום צווישען זיך. די טשעכען זענען אומעטום די אויבערשטע פון שטויסעל און די סלאוואקען האבען שטילע טענות. אלזא, צווישען די צוויי ברוגז'דיגע, וואס יעדער וויל בעקומען די בכורה, קענען שוין יודען נישט זיין אין מיטען. אבער אויסער דעם לעבען זיך יודען דא גאנץ נישקשה. קיין בעגרענצונגען זענען נישטא. די שולען, אוניווערזיטעטען זענען פריי. דער פרעזידענט, מאסאריק, איז בעריהמט מיט זיין טאלעראנץ און מיט זיין יודען-פריינדשאפט.

זאגען, אז מען לעבט ווי די טייבעלעך, וואלט זיין נישט ריכטיג.

די יודען לעבען דא כמעט ווי אומעטום, ביי דער גאנצער אסימילירונג, בעזונדער, צווישען זיך. נאר די בעציהונגען מיט די נישט-יודען זענען פריינדליך — הלואי אויף אנדערע לענדער געזאגט געווארען!

ביז מיט א צייט צוריק, ביז דעם לעצטען וועלט-קריג, האבען יודען אין טייל שטעדט אין בעהמען געהאט אפילו אויטאנאמיע: אנ'אייגענער בירגערמייסטער, אייגענע געריכטען, פאליציי א. א. וו. מיט דער ענטשטעהונג פון דער טשעכישער רעפובליק איז די אויטאנאמיע אונטערגעגאנגען.

שטארק מצער דעריבער זענען זיך די יודען נישט.

זעהר שטארק צאצקעט מען זיך דא אין טשעכיען מיט די רוסישע עמיגראנטען, וואס געפינען זיך דא א סך. די רעגירונג צאהלט אויס מיליאנען קראנען פאר די עמיגראנטען. א גרויסער פראצענט בעקומט פענסיעס, וועכענטליכע געהאלטען. די רעגירונג האלט אויס רוסישע גימנאזיעס, גיט לעהרע, קעסט, קליידונג פאר די שילער. די בירגער צאהלען א ספעציעלען שטייער פאר די „ברידער סלאווען". צווישען די ארימע ברידער סלאווען געפינען זיך א היבש ביסעל כוליגאנעס פון ווראנגעל'ס און דעניקינ'ס ארמעען. און נישט איין יוד האט פאר מיר געקרעכצט דערויף.

— נישט וועגען געלט געהט עס—האבען זיי געזאגט — נאר וועמען מען האלט אויס פאר אונזער געלט!..

פונדעסטוועגען איז טשעכא-סלאוואקיען א וואוילע מלוכה.

PERFUMERJA
J. Drukier, Łódź
ULICA ZAWADZKA 11
עמפפעהלט א רייכען אויסוואהל
פון די נייעסטע פערפומען,
טואלעט-זייפען, קרעמען, פודער,
קעלנישע בלומען-וואסערן ווי אויך אלערליי
קאסמעטיק צו קאנקורענץ-פרייזען
פאר ענגראסיסטען ראבאט
בעמ.: פודער קאטי און הוביגאן אויף דער וואג

דער דיבוק / (פון אומאויסשעפליכען קוואל) / פון ישראל אסמאן

אין קאזשניץ פלעגט מען זיך מיט קיין דבוקים נישט צופיל מתעסק זיין. דער מגיד האט קיינמאל נישט משביע געווען קיין נשמה פון א רשע, זי זאל פערלאזען דעם אומגליקליכען גוף אין וועלכען זי איז אריין. מיט גוטען פלעגט ער געהן מיט זיי, מיט גרויס רחמנות, פלעגט זיי אפהיטען, זיי זאלען חלילה נישט אריינפאלען אין די הענט פון די מלאכי-חבלה, וואס לאקערען אויף זיי, זיי מתקן זיין און געבען א העכער ארט, און די ארימע, זינדיגע נשמות פלעגען פאלגען און ארויסגעהן. מ'זאגט אז מיט א ביסעל שיריים, מיט א שטיקעל קוגעל, פלעגט דער מגיד א דבוק ארויסטרייבען, דער אמת איז אבער, אז ער האט זיי נישט געטריבען, נייערט, ער האט זיי מעלה געווען, געגעבען דעם ריכטיגען תיקון.

פלעגען טאקע קומען דבוקים פון גאר דער וועלט צום קאזניצער, קומען און געהאלפען ווערען. נישט געווען קיין עקשנות, האט מען נישט געדארפט קיין השבעות און חרמות.

נאר איין מאל איז געקומען א דבוק מיט וועמען ער האט גארנישט געמאכט, ממש גארנישט; געמוזט איהם אפשיקען קיין לובלין. און אזוי איז געווען די מעשה:

א כשר מיידעל, א צנועה, אנ'אפגעהיטענע. האט זיך געמאכט אמאל, אז דער פאטער איז נישט געווען אין דער היים און זי און איהר מוטער האבען געגעכטיגט אין הויז. אין מיטען דער נאכט איז דער מוטער נישט גוט געווארען, לא עלינו, און זי האט אנגעהויבען צו חלש'ן. די טאכטער האט זיך אויפגעכאפט א דערשראקענע, אנגעהויבען מאכען א געוואלד. זי האט געכאפט אויף זיך וואס זי האט געקאנט און ארויס אויפוועקען א שכן. קיין פארטוך האט זי נישט אנגעטון, און ווען זי איז צוריקגעקומען און מ'האט די מוטער דערמונטערט, איז איהר זעהר נישט גוט געווארען און איז, נישט פאר קיינעם געדאכט, אוועקגעפאלען און האט געחלש'ט. און ווען מ'האט זי דערמונטערט, האט זי שוין נישט גערעדט מיט איהר קול, האט שוין נישט געגעסען אדער געטרונקען ווי א מענש, און מ'האט גלייך געזעהן, וואס דא איז.

מיט וועמען מען האט דא צו טון, האט מען נישט געוואוסט, נאר געזעהן האט מען באלד, אז קיין געוועהנליכער רוח איז עס נישט. האט מען קיין גרויסע שהיות נישט געמאכט און מ'האט גענומען דאס מיידעל און מ'איז אוועק מיט איהר קיין קאזניץ. געקומען אהין, האט דער מגיד אפגעהאלטען ביז איבער שבת, פריהער כמעט ווי נישט געוואלט אננעמען. שבת ביינאכט, צו דער סעודה, האט ער געהייסען דעם משמש ארויסטראגען פאר דער חולנית א שטיקעל קוגעל, פון זיינע שיריים, האט דער דבוק נישט געוואלט נעמען און געענטפערט מיט גדלות:

— וואס מיינט ער, מיט א שטיקעל קוגעל וועט ער מיך ארויסקריגען? טישען מיט גרעסערע און הייליגערע מאכלים האבען גארנישט געקענט טון.

און נאך שבת, ווען דער קאזשניצער מגיד האט אריינגענומען דעם דבוק צו זיך אין חדר און געזאגט:

— רשע, פארוואס פייניגסטו א יודיש נפש? פארוואס געהסטו נישט ארויס פון דעם מיידעל?

האט ער געענטפערט:

— וואס זענען דאס פאר א דבורים צו מיר? אין מיינע צייטען האבען קינדער פון זעקס יאהר געהאט גרעסערע מדרגות פון אייך, און זייערע פאטעריס און זיידעס זענען געשטאנען פאר מיר מיט פחד און ציטערניש!

דער קאזשניצער האט זיך אבער נישט אפגעשראקען און האט בעפוילען:

— רשע, זאג מיר ווער דו ביזט, אויב נישט, וועל איך דיך פערווארפען אין שאול-תחתית אריין!

האט אבער דער דבוק געענטפערט:

— מיט'ן שאול-תחתית און כף-הקלע האט מען ביי אונז קיין קינדער אין חדר נישט געקענט אפשרעקען. דרך ארץ, קאזשניצער מגיד, איהר ווייסט נישט מיט וועמען איהר האט צו טון!

דער קאזשניצער מגיד האט זיך פערטראכט א ווייליל. דערנאך האט ער גענומען רעדען מיט א ווייך קול:

— פערוואגעלטע נשמה, זאג, ווער ביסטו, און מיר וועלען דיך קענען מתקן זיין און אומקעהרען צום שורש, און א כשר'ע יודישע טאכטער וועט נישט דארפען געפייניגט ווערען אומזיסט.

האט דער דבוק געענטפערט:

קאזשניצער מגיד, קיין תיקון קענט איהר מיר נישט געבען, מיין נאמען אבער וועל איך אייך יא זאגען, כדי איהר זאלט וויסען ווער א פערוואגעלטע נשמה קען זיין, און ווי מ'דארף זיך נוהג זיין מיט אזעלכע. מיין נאמען איז געווען עוזיאל בן מיכה. איך בין געווען דער שר צבא ביים מלך יואש בן אחזיהו. איך האב דעם ערשטען שטיין געווארפען אויף דעם נביא זכריה.

דער קאזשניצער מגיד האט געהערט די ווערטער און געזאגט:

— פערוואגעלטע נשמה, איך בעט ביי דיר מחילה, און פאר א צייכען, אז דו האסט מוחל געווען וויל איך דו זאלסט זיך צו מיר בעווייזען.

האט דער דבוק געענטפערט:

— ביי דיר אין הויז איז מיר צו ענג. אויב דו ווילסט מיך זעהן, קום ארויס אין פעלד. געה אבער נישט אליין, זאלען מיטגעהן עטליכע מענשען, וואס ווייסען ווי אפצומונטערן, ווען מ'ווערט פער'חלש'ט.

אין פעלד האט זיך דער רוח בעוויזען צום קאזשניצער מגיד. דער מגיד האט זיך דערשראקען און געגומען זיך וואקלען אויף די פיס. ער האט זיך אבער געשטארקט און די מענשען האבען איהם אונטערגעלעהנט און ער איז געבליבען שטעהען. דערנאך האט ער געזאגט צום דבוק:

— גרויסע, פערוואגעלטע נשמה, עס וועט שוין גענוג זיין נע-ונד צו זיין אויף דער וועלט. געה קיין לובלין און דער זעהער וועט דיר געבען דיין תיקון. זיי וויסען, אז לויט דעם דור איז דער צדיק, און יפתח אין זיין דור האט געקאנט אויפטון אזויפיל ווי שמואל אין זיין דור.

און דער קאזשעניצער מגיד האט זיך שטארק צעוויינט.

האט דער דבוק געזאגט:

— קאזשעניצער מגיד, א וואנט פון אייז שטעהט צווישען מיר און די טויערען פון טרעהרען, וואס ווערען קיינמאל נישט פערמאכט. ימים טרעהרען זענען שוין פאר מיר פערגאסען געווארען און זיי זענען אויף אייז פערגליווערט געווארען. איך וועל אייך פאלגען און געהן צום חוזה, אפשר האט ער טאקע אפענע אויגען. אפענע אויגען און אנ'אפענעם הארץ האב איך שוין געטראפען.

און ווי דער דבוק איז געקומען קיין לובלין, האט דער זעהער באלד דערקענט, אז דא האט ער צו טון מיט זעהר א גרויסער נשמה, און ער האט גערעדט מיט א ווייך קול:

— זאג מיר, גרויסע פערוואגעלטע נשמה, ווער ביזטו און פארוואס ביסטו נע-ונד אויף דער וועלט?

און דער דבוק האט געענטפערט:

— איך בין עוזיאל בן מיכה, יואש מלך יהודה'ס שר-צבא. איך האב דעם ערשטען שטיין געווארפען אויף זכריה הנביא. דער חוזה פון לובלין זענט איהר, אייערע אויגען זענען אפען און איהר קענט מיך זעהן.

און דער רוח האט זיך בעוויזען צו איהם אין בית המדרש.

דער רבי פון לובלין האט ברייט געעפענט זיינע אויגען און זיך גוט איינגעקוקט און א לייכטען ציטער געטון. דערנאך האט ער זיך געווענדעט צום עולם און ער האט געזאגט:

— די וועלט מיינט, אז די פריצים וואס זענען געווען אין דער צייט פון בית-המקדש זענען געווען פראסטע רשעים, אויף וועמען דער פסוק זאגט, אז זיי האבען געטון דאס שלעכטע אין די אויגען פון גאט. א גרויסער טעות! דער גרעסטער צדיק פון היינטיגע דורות איז נאך נישט צוגעקומען צו די מדרגות פון קלענסטען פון זיי. זעהר גרויסע נשמות געווען. זיי האבען אבער געהאט א קבלה, אז כל זמן די גזרה איז נאך נישט ארויס פון נביא'ס מויל, קען מען זי נאך מבטל זיין, האבען זיי געה'רג'עט דעם נביא, כדי ער זאל זיין נבואה נישט דערזאגען.

אזוי ווי דער רבי פון לובלין האט געענדיגט זיינע ווערטער, האט דער דבוק געזאגט:

— זעהער פון לובלין, אין אלע דורות ביז אהער האט זיך קיינער נישט געפונען, וואס זאל מלמד זכות זיין אויף מיר, ווי איהר האט געטון. אין הימעל האט מען געוואוסט מיין ריכטיגע כונה, אבער מ'האט געווארט, אז בית-דין של-מטה זאל עס ארויסזאגען. אין דער מינוט האט בית-דין-של-מעלה אראפגענומען פון מיר דעם עונש און מיך אויסגעלייזט, געבענטשט זאלט איהר זיין!

אפשר א פלאן?

ס'מאכט זיך קאלט נישט אויף-צו-פרייסען,
ס'רוקען זיך צו פעסטע פרעסט —
ברענגען זיי אונז נישט קיין נייעסען,
אט די אלט בעקאנטע געסט...

אט די אורחים מיט א סקריפיען
קומען אן צו אונז אויף קעסט —
ווען די ווינטער-ווינטען כליפיען,
און דער אומעט עסט און פרעסט...

ס'מאכט זיך קאלט — עס מאכט זיך בימער,
און קיין קויהלען איז נישטא:
כאפט דער ארימאן א ציטער:
ס'קומט דאך אן א בייזע שעה...

ווינטען וואיען, ווינטען רייצען,
חיינט א וויג-קינד אינ'ם וויג..

— איי, מען דארף שוין נויטיק הייצען,
ס'וואלט געווען דאס גרעסטע גליק...

טראכט דער קבצן — טראכט און שמייכעלט —
ס'שמייכעלט ביי'ן דער ארימאן
פון זיין איינפאל קלוג געשכל'ט,
פון דעם אויסטערלישען פלאן:

— אפשר וואלט מען מאקי קענען
די פערזארגער פונ'ם כלל
אונטערצינדען און פארברענען
אט אזוי... אויף יעדען פאל...

אפשר ווארעמער געווארען
וואלט כאטש עפים, אויף א וויל —
— — — — — — — — —
און דער פראסט עס קומט מיט צארן,
מיט אנ'אינפעט. מיט געאייל!

אליבאבא.

קדחת און לויתן.

דער בעריהמטער מגיד ר' לייבעלע
טאלנער איז אמאל אריין צו א גביר,
וועלכער האט געהאט קדחת. וויל דער
גביר א ביסעל אפלאכען פון טאלנער
און פון עולם הבא. פרעגט דער גביר
דעם מגיד: רבי איך האב קדחת און
ווען איך וועל שטארבען, וועל איך
קענען עסען דעם לויתן? ענטפערט דער
מגיד: ניין, זאגט איהם דער גביר:
ניי, אז איהר וועט האבען קדחת און
איהר וועט שטארבען, וועט איהר מע-
גען עסען לויתן? זאגט איהם דער מגיד:
יא.

פרעגט ווידער דער גביר: פארוואס
וועט איהר מעגען און איך נישט?

זאגט איהם דער מגיד: שטארבען
וועלען מיר ביידע: אז איך וועל שטאר-
בען, וועט מען אבער זאגען: ר' ליי-
בעלע טאלנער איז געשטארבען, ער
האט זיך גענוג אנגעגרייט, פיל געלערנט,
און דאווענען איז געווען ווארם, פון זיי-
נע דרשות פלעגט דער עולם פיל ווייס-
ען, ער האט זיך פיל מיטגענומען. וועט
מען פרעגען, איז וואס געבליבען פאר
זיין ווייב און קינדער? וועט מען זא-
גען „קדחת" איז געבליבען, ער האט
אמאל קיין רובל נישט געהאט, ער
איז געוועזען א גרויסער בעל צדקה, אז
ער פלעגט אמאל האבען א רובל פלעגט
ער צוטיילען ארעמע לייט. וועל איך
דאך לאזען קדחת אין דערהיים. ממילא
וועל איך קענען עסען פון לויתן. און
אז איהר וועט שטארבען, וועט מען זא-
גען ראזענבלום איז געשטארבען, ער
האט געלאזען רייכטום פאר די ווייב
און קינדער, דריי גרויסע הייזער, צוויי
פאבריקען, 40 מיליאן רובל געלט. וועט
מען פרעגען, האט ער וואס מיטגענומען?
וועט מען זאגען: פע, קדחת האט ער
מיטגענומען. ווער רעדט אז ער האט
קיינמאל נישט געדאוונט, איז דערצו
נאר א דייער שלעכטער מענש, אנ'ארי-
מאן האט נעקענט שטארבען פאר זיינע
פיס, האט ער אויף איהם קיין רחמנות
נישט געהאט, א משולח וואס קלויבט
פאר א ישיבה, האט ער אויף זיין שוועל
פון טיר נישט אריינגעלאזען. וועט ער
דאך קדחת מיטנעמען און קיין לויתן
נישט קריגען...

ס'עט שוין גוט זיין.

— דו ווייסט, ר' שמחה שאפירא
האט פערשלאסען די שטוב פאר אלע
נישט ארנטליכע לייט.

— עט, איך וועל מיך שוין ווי ס'איז
אהין אריינכאפען.

דער אייגענער טייטש.

אין צוג פאהרענדיג איז עס געקומען
צו א וכוח צווישען א גלח און א יוד
איבער דער העברעאישער שפראך.

דער גלח האט דערקלערט:

אמת, אז די העברעאישע שפראך
איז א אלטע און א בכבוד'ע, אבער
איהר חסרון איז דער, וואס צומאלט
האט איין ווארט דריי טייטשען, ווי
למשל א „קרוין": כתר, נזר, עטרת.

איהר זענט גערעכט — זאגט דער
יוד — בזו הרגע דערמאן איך זיך, אז:
זה חליפתי, זה תמורתי, זה כפרתי —
האט אויך איין טייטש.

אביסעל אנדערש.

הער דירעקטאר, איך האב ביי אייך
געבראכט מיין טאכטער. איך וויל, זי
זאל ווערען אנ'ארטיסטען.

— בעזיצט זי די ליבע צו קונסט?

— ניין. לעת עתה בעזיצט זי די
קונסט צו ליבע.

א קארגער.

א קארגער מאן האט פאר'ן טויט זיך
אומגעקעהרט צום לעצטען מאל צו זיי-
נע פריינד, וואס זענען געשטאנען ביים
בעט און געזאגט:

— איהר קענט אויסלעשען די לאמ-
פען, עס איז א שאד! איך וועל זעהן
צו שטארבען אין דער פינסטער אויך.

איהר טאלענט.

(אנ'אמת'ע טעאטער-מעשה'לע)

ווען דער פערשטארבענער ארטיסט
דוד קעסלער האט געדארפט אויפטרע-
טען אין לאדז האט ער זיינע פראבען
מיט די אקטיארען געמאכט גאנצע טעג.
יעדע סצענקע איבערגעמאכט אייניגע
מאל, ביז עס איז ארויס וואס ער האט
געוואלט. ער האט די אקטיארען גע-
וואלדיג געמאטערט. אבער די גרעסטע
צרות האט פון איהם געהאט די מאדאם
מילנער, די קאמישע כאראקטער-ראליס-
טין פון דער טרופע, וועלכע האט בשום
אופן נישט געקענט נאכמאכען דאס,
וואס קעסלער האט איהר געוויזען.

געדארפט האט זי שפילען א ראל פון
א שוויגער, א מארק-יודענע מיט א פיי-
ערדיגען פיסקאטש. אבער וויפיל קעס-
לער האט אין איהר נישט אריינגעאר-
בייט, איז ביי איהר ארויסגעקומען א
ווייכע צוקראכענע לעמעשקע... קעסלער
איז וואס אמאל אלץ מעהר געווארען
אויפגערעגט, פאר כעס געווארען אוי-
סער זיך. ער איז ביי איהר יעדע סצע-
נע אפגעשטאנען גאנצע שעה'ן און מיט
איהר גארנישט געקענט מאכען. דאן
איז דער סטאר שוין ארויס פון געדולד
און פאר אויפרעגונג זי בעליידיגט, אנ-
רופענדיג זי בעהעלפערקע. דא האט זיך
די מאדאם מילנער א כאפ אויפגעגע-
בען א צוקאכטע און גענומען קעסלער'ן
זידלען:

— וואס איז! וואס מיינט איהר מיט
זיך?! איהר זענט אהערגעקומען צו אונז
צונעמען די איינגאמעס און אונז נאך
דערצו בעליידיגען? איהר זענט אליין
א בעהעלפערקע!...

אלע אקטיארען זענען געבליבען ווי
געפלעפט. זיי זענען געווען זיכער, אז
איצט לאזט קעסלער אלעס שטעהן און
ענטלויפט און שפילט נישט מעהר. אבער
צו אלעמענס ערשטוינונג האט קעסלער
גאר גענומען פאר שמחה אונטערטאנ-
צען, און ווענדענדיג זיך צו דער אויפ-
געקאכטער ארטיסטקע, האט ער פול
מיט ליבע און צערטלאכקייט זי גענו-
מען גלעטען:

— אט אזוי, מאדאם, אט אזוי! גוט!
גוט! אט אזוי זאלט איהר שפילען היינט
ביינאכט! אט אזוי מאקע האב איך גע-
מיינט... יא, יא, אט אזוי! אין בין
פשוט ענטציקט! איך בין בעגייסטערט!..
איהר זענט אנ'ארטיסטין, איהר זענט
אנ'אמת'ע מארק-יודענע!..

און פאר גרויס שמחה איז ער צו
איהר צוגעפאלען און זיך מיט איהר
הייס צוקושט...

א שטיקעל חסרון.

שמואל: איך הער, דו האסט אפ-
געלאזט דעם שידוך מיט שרה'ן. פאר-
וואס האסטו דאס געטון?

חיים: ווייל איך האב אויף איהר
עפעס בעטערקט וואס געפעלט מיר נישט.

שמואל: וואס למשל?

חיים: בערעל'ס קאפ אויף איהר
הארץ.

א קלייניגקייט.

א שדכן קומט צו א בחור רעדען א
שידוך. נאך דער ערשטער „זעהונג"
טוט איהם דער שדכן א פרעג:

— נו, וואס הערט זיך?

— אלץ איז גוט — ענטפערט איהם
דער בחור — דער יחוס איז גוט, דער
נדן איז גוט און דער שווער איז גוט;
בלוי א קלייניגקייט: פון דער כלה אליין
ווערט מיר נישט גוט...

נישט קיין בעוויז

אנ'אנטיסעמיט האט בעגרינדעט זיי-
נע איבערצייגונגען געגענאיבער יודען
און האט געזאגט, אז ער האט דעם
בעוויז, אז יודען האבען פיינט גוים,
והא ראיה, זאגען זיי דאך אלע טאג
די ברכה:

„שלא עשני גוי"...

א יוד, וואס איז דערביי געזעסען
האט זיך אפגערופען:

„גארישער גוי! למאי זאגען מיר א
יעדען טאג די ברכה:

„שלא עשני אשה..."

נו, האבען מיר פיינט מיידלעך?

חשבון.

— וויפיל האסטו קינדער?

— צוויי און א האלב טוך קיין עין-הרע.

— וואס רעדסטו? צוויי און האלב
טוך, דאס איז א קימא לן פון דרייסיג
קינדער? גיי שוין, גיי! עס איז א פנים
א גוזמא!

— ווער האט דיר דען געזאגט, אז
איך האב דרייסיג קינדער? וואס איז,
און אז איך האב 8 קינדער, איז פאר
דיר ווייניג?

—ס'טייטש, האסט דאך אליין געזאגט,
אז דו פערמאגסט צוויי און א האלב טוך
קינדער?

— נו, יא, עס שטימט טאקע: צוויי
און א האלב טוך, ד. ה. א האלב טוך
און צוויי — צוזאמען אכט...

אנ'עצה

— איך ווייס נישט, וואס זאל דאס
בעדייטען, דער פראנצויזישער לעהרער
האט מיר געזאגט, אז אט דעם קלאנג
דארף איך רעדען דורך דער נאז און
דאך קומט ער ביי מיר ארויס נישט
ריין.

— יא, עס איז אבער נויטיג פריהער
די נאז אויסצורייניגען.

מאן און פרוי

פון וויל דוראנט.

איביגע רעטעניש

טאלסטאי'ס א ווערטעל.

...מען דערצעהלט, אז די צוויי בערימ-
...רוסישע שרייבער, גארקי און טשע-
... האבען שפאצירט אין דער קרים
... האבען אנגעטראפען טאלסטאי לי-
...דיג אויף דעם זאמד ביים ברעג ים.
... האבען זיך אוועקגעזעצט נעבען איהם
... באלד זענען זיי געווען פערטון אין
...געשפרעך — און ווי עס פאסירט
... איז געקומען צו רייד וועגען פרוי-
...א לאנגע צייט האט טאלסטאי זיך
...צוגעהערט און געשוויגען. און דאן זאגט
...פלוצלונג: וואס אנבעלאנגט מיך,
... איך אייך זאגען דעם אמת וועגען
... פרוי ערשט דאן, ווען איך וועל
... שטעהן מיט איין פוס אינ'ם קבר.
... וועל דעם אמת ארויסשרייען צו
... וועלט — און וועל אריינשפרינגען
...ם ארון און וועל ארונטערציהען די
... אבער נישט פריהער"...

...ן ער איז נישט געווען דער איינ-
...ר, וועלכער האט זיך אפגעהאלטען
...ן ארויסזאגען א מיינונג.

...ן בערנארד שאו איז מיט א צייט
... איינגעלאדען געווארען פונ'ם
...שען פילאזאף און שריפטשטעלער,
... קייזערלינג, צו שרייבען אנ'עססי
...ן ווערק „דאס בוך דער הייראט".

האט דער פוקסישער אירלענדער גע-
ענטפערט: „קיין מאן וואגט נישט צו
זאגען זיין אמת'ע מיינונג וועגען פרויען
און הייראט כל זמן זיין אייגען ווייב
לעבט נאך."

דערפאר אבער האבען אלטע, פער-
זויערטע בחורים זיך קיינמאל נישט אפ-
געהאלטען פון ארויסזאגען זייער מיינונג
וועגען חוה'ס טעכטער.

יעדען איז בעוואוסט די האס און
פעראכטונג, מיט וועלכע די צוויי דיי-
טשע פילאזאפען — שאפענהויער און
ניטשע (זיי האבען ביידע קיינמאל נישט
חתונה געהאט) — האבען גערעדט וועגען
גען פרויען. פאר ביידען איז די פרוי
געווען א „נידעריגע" בעשעפעניש, א
מין פאראזיט, רחמנא לצלן, וועלכע האט
זיך אנגעזעצט אויפ'ן מאן און צו ווע-
מען — לויט ניטשע'ס רייד — מען טאר
נישט צוטרעטען א חוץ מיט א בייטש
אין האנט.

זויערע ווייגטרויבען.

די מאדערנע פסיכאלאגישע וויסענ-
שאפט, ספעציעל פון דער פרוידישער
שולע, וועלכע האט דערגרונטעוועט די
סאמע פונדאמענטען פון דער מענשלי-
כער נשמה, האט זיך ספעציעל אפגע-
שטעלט אויף די אורזאכען, וועלכע הא-
בען פער'מיאוס'ט די פרוי אין די אוי-
גען פון א געוויסען טיפ מענער. פאק-
טיש אין די דאזיגע אלע פאלען ווייזט
די פסיכאלאגיע אויף, קומט די פיינד-
שאפט צוליב די נידערלאגען, וואס די
מענער האבען געליטען אין ליבע. ווען
א פערזויערטער אלטער בחור דערמאנט
זיך, אז דאס מיידעל, וועלכע ער האט
אזוי שטארק געליבט, האט זיין ליבע
נישט ערווידערט, אדער איהם גאר א-
וועקגעווארפען — פיהלט ער א האס צו
איהר און צו אלע איהרע שוועסטער-
פרויענצימער. דער מאן, וועלכער האט
גליק אין ליבע און האט געפיהלט דעם
זיסען טעם פון טריאומף איבער איהר
הארץ — האסט איהר קיינמאל נישט.
אויב ער איז אנ'עהרענמאן, הייראט ער
מיט איהר אדער אנ'אנדערער — יעדענ-
פאלס, קיין לאנגע ביכער זעצט ער זיך
נישט שרייבען וועגען איהרע חסרונות...
ער לאזט עס איבער צום פערזויערטען
אלטען בחור, וועלכער האט די מענלי-
כע פרייד פון בעזיגען און בעזיצען א
פרוי קיינמאל נישט געפיהלט.

מאן און פרוי — צוויי בעזונ-דערע וועלטען.

אבער אפגעזעהן, צי די פרוי איז א
מלאך, ווי די סענטימענטאלע פאעטען
ווילען האבען, אדער צי זי איז א טיי-
וועל, ווי ניטשע מאהלט איהר — איין
זאך איז זיכער, אז אנדערש פונ'ם מאן,
גייסטיג און פסיכאלאגיש, איז זי גע-
וויס. נישט ווייל זי שטעהט גוואלדיג
נידעריגער פון איהם און נישט ווייל זי
איז אויסערגעוועהנליך בעסער פון איהם
— פשוט, זי איז געבויט פסיכאלאגיש
לויט אנ'אנדער מוסטער. איהר טויזענט,
הונדערט טויזענט יעהריגע אפהענגיג-
קייט אנ'ם מאן; איהרע פעריאדישע
צייטען פון אומכעהאלפענקייט; דער
פאקט וואס זי איז די „אם כל חי", די
מוטער פונ'ם קינד, און דערפאר איז
זיין לעבען איהר טייערער ווי דעם פא-
טער; און דער פאקט, וואס זי איז קער-
פערליך שוואכער און מוז זוכען שוץ
אינ'ם מאן — די אלע פאקטארען האבען
דורך די יאהרטויזענדער איהר געגעבען
א בעזונדערע גייסטיגע ווענדונג. דאס
ערקלערט אויך פארוואס דער מאן, זיי-
ענדיג אנדערש פון איהר, האט איהר
קיינמאל נישט פערשטאנען און אפילו
ביז היינטיגען טאג איז זי אפט פאר
איהם א רעטעניש.

דעם מאנ'ס אויפגאבע אין לע-בען איז צו קעמפען פאר נאהרונג.

די נאטור, אין איהר חכמה, האט
איינגעטיילט די אויפגאבען פונ'ם מענש-
ליכען מין גלייך אויף גלייך צווישען די
געשלעכטער. דעם מאן, דעם זכר, האט
זי בעאויפטראגט צו קעמפען געגען אי-
נערליכע און אויסערליכע שונאים, אום
דער מענשליכער מין זאל נישט אויס-
געראטען ווערען. זי האט איהם אויך
געגעבען די אויפגאבע צו קריגען נאה-
רונג פאר זיך און זיין פאמיליע. דער
פרוי, ווידער, האט זי אנפערטרויט די
אייביגקייט פונ'ם מין — פון דער פרוי
קומט דער נייער דור. זי ערציהט איהם
און גיט אכטונג ער זאל אויפוואקסען.

פון די דאזיגע צוויי הויפט-אויפגא-
בען האבען זיך ענטוויקעלט מיט דער
צייט די פערשידענע כאראקטער-אונטער-
שיידען צווישען מאן און פרוי, ווי מיר
זעהען זיי איצט. דער מאן, מוזענדיג
קעמפען, האט ענטוויקעלט אין זיך כא-
ראקטער-שטארקייט און קוראזש, וועלכע
פעהלען אין דער פרוי אינגאנצען. בעת
א מלחמה איז עס ער, וועלכער געהט
אויפ'ן שלאכטפעלד מיט זיין בלוט, אויב
נויטיג, צו פערזיכערען די צוקונפט פונ'ם
קומענדיגען דור. בשעת פרידען, אין
דער היינטיגער קאמערציעלער געזעל-
שאפט, איז עס ער, וועלכער געהט א-
רויס אויפ'ן מארק-פלאץ, אזוי צו זא-
גען, עקאנאמיש צו קעמפען מיט די
איבעריגע מענער. דער מאן האט אנ'-
אומזעטיגבארען דורשט נאך נאהרונג —
פון די פרימיטיווסטע צייטען אן ביז'ן
היינטיגען טאג. די אורזאך וואס ער
גארט אזוי נאך געלט, איז סוף כל סוף
נישט מעהר, ווי צוליב דעם, וואס געלט
היינט צו טאג שטעלט מיט זיך פאר
נאהרונג. און צו וואס דארף ער אזוי
פיל נאהרונג? אום צו ערנעהרען זיין
ווייב און קינדער. דאס איז די אויפגא-
בע. הויפטזעכליך, צו וואס די נאטור
האט איהם בעשאפען.

(נאך וועט קומען).

אין די ציין פון טיגער

ראָמאַן פון מאָריס לעבלאַן.

ערשטער טייל.

דאָן לואי פּערען.

א זייגער האַלב פינף האָט דער פּערזענליכער סעקרעטאַר פון דעם פּאָליציי-פּרעפעקט, דעמאַליאָן, פונאַנדערגעלייגט אויפ'ן טיש פּערשידענע בריף און בעריכטען. דערנאָך האָט ער אָנגעקלונגען און געזאָגט צום קוריער, וועלכער איז אַריינגעקומען:

— דער הער פּרעפעקט האָט דאָ אַהער-גערופען אויף פינף א זייגער עטליכע פּערזאָן. זאָלען זיי דאָ צוואַרטען יעדערער בעזונדער, אַזוי, אַז זיי זאָלען זיך צווישען זיך נישט קענען פּער-שטענדיגען. די וויזיט-קאַרטען פון די הערען וועסטו מיר דאָ-אַהער ברענגען.

נאָך דעם, ווי דער קוריער איז אַרויס, האָט זיך דער סע-קרעטאַר געלאָזט געהן צו דער טיר פון זיין קאַבינעט.

פּלוצים האָט זיך די טיר פון פּאָדער-צימער ווידער גע-עפענט, און אין איהר האָט זיך בעוויזען א פעסטער ברייטפּליי-ציגער מאַנספּערשוין.

דער ניי-אָנגעקומענער איז געווען מאָדנע בלאַס?

ער האָט זיך אויף א וויילע פּערהאַלטען, דערנאָך געמאַכט עטליכע שריט, זיך א וואַקעל געטון אויף די פיס, און זיך אָנגע-כאַפּט אין דעם ווענטעל פון א פאָטעל.

— אַך, דאָס ביזטו, ווערא! וואָס זעהסטו מיר עפּיס אַזוי שלעכט אויס? וואָס איז דיר געשעהן?

— גאָרנישט, הער סעקרעטאַר! — האָט געענטפערט ווערא, אָפּווישענדיג זיך דעם שווייס פון שטערען. — ס'קאָן זיין, אַז איך האָב זיך א ביסעל איבערגעאַרבייט די טעג, ווייל איך האָב אומ-בעדינגט געוואָלט אויפקלעהרען א געוויסען ענין, וואָס איז מיר אָנפּערטרויט געוואָרען דורכ'ן פּרעפעקט... ס'קאָן זיין, אַז איך בין איבערגעמאַטערט... ווארום איך פיהל זיך אין דער אמת'ן גאָר נישט געהויבען...

— אפשר וואָלסטו עפּיס א טרונק געטון, כדי צו שטאַרקען זיך?

— ניין, א דאַנק... איך וואָלט געוואָלט... איך וואָלט זיך געוואָלט זעהן מיט'ן פּרעפעקט...

— דער הער פּרעפעקט וועט ערשט קומען א זייגער פינף אויף א קאָנפערענץ.

— אָט מיך טאַקי האָט ער אויך גערופען אויף דער דאָזי-גער קאָנפערענץ... איך וואָלט אָבער אומבעדינגט געדאַרפט זיך פערשטענדיגען מיט איהם פריהער, איידער נאָך די קאָנפערענץ וועט פאָרקומען.

דער סעקרעטאַר האָט אויף איהם פאַרשעמט א קוק געטון.

— האָסט אפשר עפּיס וויכטיגעס ענטדעקט, וואָס דו ווילסט איהם איבערגעבען?

— יאָ, עפּיס זעהר וויכטיגעס. עס האַנדעלט זיך דאָ, נעמ-ליך, וועגען א פערברעכען, וואָס איז בעגאַנגען געוואָרען מיט א חודש צוריק, ובפרט וועגען פערלויפען דעם וועג די רעזולטאַ-טען פון דעם פערברעכען, אין דער פאָרם פון צוויי נייע מאָר-דען, וואָס גאָס וועלען אוּנפּערמיידליך בעגאַנגען ווערען די נאַכט, אויב מיר וועלען נישט בעוויזען זיי צו שטערען. יאָ... די נאַכט... אומפּערמיידליך... ס'איז אויף א טייוולאָנישען אופן אָרגאַניזירט געוואָרען.

— ווייסט וואָס, ווערא, זעץ זיך אַוועק און רוּהה זיך אָפּ א ביסעל! דו נעהמסט זיך אַביסעל צו פיל איבער מיט דעם דאָ-זיגען ענין...

— ס'קאָן זיין!.. אָבער ס'ווערט מיר אימה'דיג אויפ'ן גע-דאַנק, אַז איך קאָן זיך נאָך, חלילה, אויסמיידען מיט'ן פּרעפעקט, און נישט וואָרענען איהם, וואָס עס ווערט אַלץ געפּלאַנט!.. איך האָב דעריבער געטראַכט, און געקומען צום בעשלוס, אַז עס וועט גלייכער זיין דעם גאַנצען ענין צו רעפערירען אויף פּאַפּיר. זאָל עס זיין אויף יעדען פאַל! אָטאָ דאָ, אין דעם געלען קאָנווערט וועט איהר געפינען דעם גאַנצען בעריכט, און דאָ-אָט האָט איהר א שאַכטעלע, אין וועלכען עס געפינט זיך א געגענשטאַנד, וואָס וועט קאָנען דינען אַלס א צוגאָב צו דער אויפקלעהרונג.

— פאַרוואָס זשע ווילסטו עס נישט האַלטען ביי זיך?

— איך האָב מורא, אַז מ'שפּיאָנירט מיך נאָך... איך וועל נישט האָבען קיין ווײַלע רוּהה, ביז עמיצער אַנדערש, חוץ מיר, וועט זיך דערוויסען וועגען דער געהיימעניש!..

— אָבער האָב קיין מורא נישט, ווערא, דער פּרעפעקט וועט א ליאַדע מינוט אָנקומען און וועט דיר געבען די פולמאַכט צו האַנדלען פריי אין דעם ענין, כדי צו אויסמיידען די ווייטער-דיגע פערברעכענס, וואָס דו זאָגסט. דערווייל ראָט איך דיר צו זיין אין אַנ'אַפּטייק און איינגעהמען עפּיס אויף קרעפטיגונג.

דער אינספּעקטאָר ווערא האָט זיך א וויילע איבערגעלייגט; האָט נאָך אַמאָל זיך אָפּגעווישט דעם שווייס פון שטערען, און זיך דערנאָך מיט א שטייפען שריט געווענדט צום אַרויסגאַנג.

איבערבלייבענדיג אַליין, האָט דער סעקרעטאַר אַרונטערגע-רוקט דעם געלען קאָנווערט אונטער די אַקטען, וואָס זענען געלע-גען אויפ'ן שרייב-טיש פונ'ם פּרעפעקט, און איז אַוועק אין זיין קאַבינעט.

ווי נאָר ער האָט צוגעמאַכט די טיר, האָט זיך די טיר פון פּאָדער-צימער ווידער אָנ'עפען געטון, און דער אינספּעקטאָר איז ווידער אַריין, שטאַמלענדיג:

— הער סעקרעטאַר... איך וועל אייך בעסער ווייזען...

ער איז געווען טויט-בלאַס, און די ציין האָבען איהם גע-קלאַפּט אין מויל.

ווען ער האָט דערזעהן, אַז אין צימער איז קיינער נישטאָ, האָט ער זיך געוואָלט לאָזען גיין ווייטער, נאָר עס האָבען איהם פערפעהלט כוחות, און ער איז אַנידערגעפאַלען אין דעם נאָהענט-סטען שטול, שלוכצענדיג:

— ס'איז מיר עפּיס אַזוי נישט גוט... זאָל עס געוועזען זיין סם?.. עפּיס שרעקט מיך שטערק די מעשה!..

ער האָט א כאַפּ געטון א שטיקעל פּאַפּיר פון דער ביורקע, און געוואָלט עפּיס אָנשרייבען, נאָר ער האָט זיך דערפון תיכף אָפּגעזאָגט.

— דאָס איז דאָך אַנ'איבעריגע זאַך — האָט ער צו זיך א שעפּטשע געטון — דער פּרעפעקט וועט סיי-ווי איבערלייענען מיין בריף!.. אָבער, וואָס איז מיר, צום טייוועל!.. וואָס איז מיט מיר געוואָרען?..

פּלוצים האָט ער זיך בעהערשט, איז אויפגעשטאַנען, אויס-רופענדיג מיט א פערשטיקטער שטים:

— הער סעקרעטאַר... מ'דאַרף... מען דאַרף אומבעדינגט... אויף דער היינטיגער נאַכט... גאָרנישט וועט קאָנען אָפּהאַלטען...

און ווי אַנ'אוטאָמאַט האָט ער זיך מיט קליינע שריטעלעך געלאָזט גיין צום סעקרעטאַרס קאַבינעט.

די קרעפטען זענען איהם אָבער איינגאַנצען אויסגעגאַנגען און ער איז אַנידערגעפאַלען אויף די קניע.

א שגעון פון אימה האָט איהם געמאַכט אויפציטערען. ער האָט געוואָלט אָנהויבען שרייען, אָבער דער קול איז איהם פער-שטיקט געוואָרען אין האַלז. קריכענדיג אויף דער ערד, האָט ער זיך צוגעשלעפּט צו דער וואַנד. דער מוח זיינער האָט איהם שוין געגעבען עפּיס אַנ'אומדייטליכע אָהנונג, וואו-אַהין ער דאַרף זיך ריכטען, און, אַנשטאָט צו פערקעהרען אויף לינקס, האָט ער זיך געווענדט רעכטס. און איז געקראָכען ביי דער וואַנד, אַנטאַפּענ-דיג זי דערביי, ווי א בלינדער.

אין א וויילע שפּעטער האָט ער אָנגעטאַפּט א קליאַמקע פון עפּיס א טיר; ער האָט זי געעפענט, און אַרויסגעשטאַמעלט:

— ראַטעוועט!.. ראַטעוועט!..

און איז אַנידערגעפאַלען אויף דער פּאָדלאָגע פון א צימערל, וואָס האָט געדינט אַלס טואַלעט פאַר דעם פּאָליציי-פּרעפעקט.

מיינענדיג, אַז ער געפינט זיך אין דעם סעקרעטאַר'ס קאַ-בינעט, האָט ער ווייטער געשלוכצט:

— די היינטיגע נאַכט... איהר וועט שוין זעהן... א שפור פון ציין... אַך, ווי שרעקליך!.. ראַטעוועט!.. דאָס איז דאָך גיפט... ראַטעוועט מיך!.. גאָט מיינער!..

זיין שטימע איז געוואָרען אַלץ שוואַכער.

ווי פון שלאָף האָט ער נאָך אַמאָל אויסגערופען:

— ציין... ווייסע ציין... פערמאַכען זיך...

און ער איז ענטשוויגען געוואָרען.

דער קאָפּ איז איהם אַראָפּגעזונקען אויף דער ברוסט.

ער האָט עטליכע מאָל א זיפץ געטון, און פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין.

דער הער דעמאַליאָן, וועלכער האָט שוין זינט עטליכע יאָהר פערנומען דעם הויכען אַמט פון א פּאָליציי-פּרעפעקט, איז געווען אַנ'אומעטום-געאַכטעטער מענש. ער האָט געהאַט אַנ'איידעלען, אינטעליגענטען אויסזעהן — א מאַנספּערשוין שוין אין די פופ-ציגער. זיינע עלעגאַנט אָנגעטועכץ און די ווייסע לאַטשען האָבען מיט גאָרנישט נישט דערמאָהנט א געוועהנליכען אַמט-מונדיר.

ער האָט אָנגעקלונגען און זיך געווענדט צום סעקרעטאַר, וועלכער איז תיכף אַריינגעקומען:

— די פּערזאָנען, וואָס איך האָב דאָ פערבעטען אויף פינף א זייגער, זענען שוין געקומען?

— יאָ, הער פּרעפעקט. איך האָב זיי פונאַנדערגעזעצט יע-דערן בעזונדער.

— דאָס מאָל איז עס אַנ'איבעריגע פאָרזיכטיגקייט!.. און אפשר איז עס טאַקי בעסער אַזוי! איך מיין, אַז דער אַמבאַס-דאָר פון די פּעראייניגטע שטאַטען האָט זיך נישט מטריח געווען אַליין?

— ניין, הער פּרעפעקט, עס פערטרעט איהם דער סעקרע-טאַר פון דער אַמבאַסאַדע.

— איהר האָט די וויזיט-קאַרטלעך פון די הערען?

— אָט זענען זיי.

דער פּאָליציי-פּרעפעקט האָט גענומען די דערלאַנגטע קאַר-טלעך און איבערגעלייענט:

— אַרטשיבאַלד ברידזש — ערשטער סעקרעטאַר פון דער אַמבאַסאַדע פון די פעראייניגטע שטאַטען.

אַדוואָקאַט לעפּערט — רעיענט.

זשואַן קאַסער — אַטאַשע פון דער פּערואַנישער אַמ-באַסאַדע.

מאַיאָר, גראַף ד'אַסטריניאַק — דימיסיאָנירטער.

די פינפטע וויזיט-קאַרטעל האָט נישט געהאַט קיין טיטול, נישט קיין הערבען, און געטראָגען נאָר דעם נאָמען און פאַמיליע:

דאָן לואי פּערענאָ.

— אָט מיט דעם האָב איך שטאַרק חשק זיך צו בעקענען, האָט געזאָגט דעמאַליאָן — א זעהר טשיקאַווער פּערשוין!.. איך האָט געלייענט, וועגען איהם איז געווען א בעריכט אין די צייטונג?

איך האָב געלייענט, הער פּרעפעקט, און איך בין זיך מודה, אַז אויך מיך אינטערעסירט ער זעהר...

— ס'אַרא מערקווירדיגע דרייסטקייט! עפּיס אַנ'אונגעהע-רער העלד! און דערביי דער צונאָמען „אַרסען לופּען", וואָס זיי-נע חברים האָבען איהם געגעבען!.. ווי לאַנג איז עס שוין, וואָס אַרסען לופּען איז געשטאָרבען?

— צוויי יאָהר פאַר דער מלחמה, הער פּרעפעקט, זאָט מען געפונען זיין טויטען קערפּער צוזאַמען מיט'ן טויטען קערפּער פון דער פרוי קעסעלבאַך. די אויספאָרשונג האָט בעוויזען, אַז ער האָט דערשטיקט די פרוי קעסעלבאַך, די שרעקליכע פערברעכען פון וועלכער עס זענען דערנאָך אַרויס אין דער עפענטליכקייט. דערנאָך זאָל ער האָבען אונטערגעצינדען דעם בנין, וואו זיי האָבען זיך געפונען, און זיך אַליין אויפגעהאַנגען.

— א פיינער סוף פאַר אַזא פּערזעהעניש! — האָט זיך גערופען דער פּרעפעקט — אָבער... וואָס הערט זיך מיט אונזערע ענינים? די אַקטען וועגען מאָרנינגטאָנס ירושה זענען פאַרטיג?

— זיי ליגען אויף אייער ביורקע, הער פּרעפעקט.

— און דער אינספּעקטאָר ווערא איז שוין געקומען?

— יאָ, ער איז געקומען, הער פּרעפעקט. איך האָב איהם אָבער געשיקט אין אַפּטייק, ער זאָל דאָרט עפּיס איינגעהמען צו קרעפטיגונג, ווארום ער האָט מיר עפּיס מאָדנע אויסגעזעהן, געמאַכט דעם איינדרוק פון א חולה.

— וואָס הייסט? וואָס איז איהם געווען?

(פאָרטזעצונג קומט)

לעטשניצע (פאַר קומענדע קראַנקע)

פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען און ערצטליך-דענטיסטישער קאַבינעט „SALUS"

גלובנא 41 טעל. 46-65. איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 8 אין אָווענד זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמ.

ד"ר ז. ראַקאָווסקי	אינערן האַלז און נאָז קראַנקהייטען	פון 11 — 12
ד"ר לאַנדקאַה	אינערליכע קראַנקהייטען	פון 1 — 2 און פון 5 — 7
ד"ר דינענזאָהן	קינדער קראַנקהייטען	פון 11 — 12 $4^1/_2$ — 6
ד"ר ווייס	כירורגישע קראַנקה.	פון 1—2 און $6^1/_2$ — $7^1/_2$
ד"ר שמערלאָווסקי	פרויען קראַנקהייטען און אַקושעריע	$2^1/_2$—$3^1/_2$, $5^1/_2$—$6^1/_2$ זונטאָג פון 12—1
ד"ר זילבערשטראַם	הענערישע און געשלעכטס - קראַנקה	פון $11^1/_2$ — 1 און 7 — 8
ד"ר גאָלדבערג	אויגען קראַנקהייטען	$10^1/_2$ — $11^1/_2$
ד"ר גאָלדרינג	אינערליכע קראַנקה.	פון 11—12 און פון 3—5
צאָהן-ערצט פרוי לאַנדקאַה מט געלבערג	צאָהן- און מויל-קראַנקהייטען	$9^1/_2$ — 12 און פון 4—7 / 12 — 2 און פון 7 — 8

אָפּעטרונקעס, אָפּעראַציעס, איינשפּריצונגען פּאָקען שטעלען. אַלערליי אַנאַ-ליזען (אורין, פלעגמאַ, בלוט א. אַז. וו.) דורכלייכטונגען און רענטגען אויפנאַהמען. קורס פאַר שטאַמלער. געבורטס-הילה בעראַטונגען פאַר מוטערס. קינסטליכע ציין, קאָראָנעס, גאָלדענע בריקען, פּלאַטין א. אַז. וו.

ספּעצ. קורסען פאַר שטאַמלער. וויזיטען אין שטאָט.

שוץ-אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

Dr. PRYBULSKI

זאַוואַדזקאַ 1, טעל. 25-38.

ווענערישע און האָר-הויט-קראַנקהייטען. מענער שוואַכע, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-ליכט (האָר-אויספאַל), רענטגען-שטראַהלען.

נעמט אָן פון 9—1 און פון 4—8 אָווענד

דאַמען פון 4—5 נאָכמ.

ספּעציעלער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Dr. J. POLAKOW

קינדער-קראַנקהייטען

Konstantynowska 37a,

telefon 39-75

עמפּפאַנגט פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג, און דער לעטשניצע אויפ'ן נייערס מאַרק, פּעטריק. 294 פון $1^1/_2$ ביז 3 נאָכמיטאָג. 089

Dr. med.

EYCHNER Jakób

Aleja 1-go maja 16, tel. 11-48

אינערליכע- און קינדער - קראַנקהייטען.

נעמט-אָן פון 7—8, זונטאָג פון 3—4.

Dr. med H. LUBICZ

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מע-נער-שוואַכע קראַנקהייטען. מיט הייל-גנס-קוואַרץ לאַמפּע (האָר-אויספאַל).

נעמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָווענד.

Specialista dla przepukliny

Wynalazca patent. bandaży

מיט 20-יעהריגער פראקטיק בעקאנטער ספעציאליסט **ראפאפארט** פון לעמבערג, גרא־שיצקי־גאס 8 איז געקומען נאך לאדז און נעהמט אן ליידענדע אויף פערשיידענע געברעכליכקייטען און קערפער־פערקריפונגען, ווי: 1) **לייכטען־ברוכען**, וואס פאלען ארויס אין פיס (אייער־ביימעל) נאבעל־ברוכען, בויך־ברוכען, גענבער־מוטער־ברוכען, אויך **גאל־שטיינער**, הענג־בויך א.ז.וו. ס'ווערט געהיילט מיט די נייעסטע ספעציאל היילבאנדאזשען פון אייגענער ערפינדונג, וואס איז געווארען אנערקענט דורך מעהרערע פראפעסארען, 2) **פערקרומטע פלייצעם** (הויקערס) לעהמונגען. געשוואלענע פיס, העלפט דעם קראנקען מיט די נייעסטע היילאפאראטען.

ספעציאליסט ראפאפארט איז געווארען בעשאנקען אויך מיט א גאלדענעם מעדאל. ספעציאליסט דיר. **ראפאפארט** נעהמט אויף ליידענדע

ביי **גרינבוים, 17 № זגערזשער 17 №**

אייגענע ווערקשטעל

ALASKA **פעלץ־געשעפט**

PIOTRKOWSKA 19, tel. 62-23

עמפפעהלט: **פעלצען** לויט די נייעסטע מאדעלען. אויף לאגער. גרויסער אויסוואהל פון **פעלץ־ווארען** אויף לייכטע בעדינגונגען

בעמערקונג: קירזשנער־ווערקשטעל אויפ'ן ארט, נעמט אן אלערארט **קירזשנער־ארבייט.**

260

ערשטקלאסיגער

קירזשנער־ווערקשטעל

M. FARBER, Piotrkowska 27

קווער אפיצינע, ערשטער שטאק.

ס'ווערען אנגענומען זעמטליכע **פעלץ־ארבייטען** לויט די נייעסטע מאדעלען צו מעסיגע פרייזען.

ספעציאריטעט פון דאמען־מענטעל.

191

די מאדערנסטע

לאמפען

פאר שפייזע־צימערן און קאבינעטען

קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס־פרייזען נור ביי

א. י. אייזנער, פאלודניאווא 25.

בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבער־ארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, ווי אויך אקסעדירט.

אל תהי צדיק הרבה

ואל תתחכם יותר! — זיי נישט צופיל חכם.

אז די דארפסט שרייבען און ערלעדיגען סאגדאטע ואלען ואלטסו גלייך קומען צוגלויפען אין ביורא

17 פעטריקאווער 17

2-טען הויף, פארטער, דורכגאנג זאכאדניא 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געשריבען אלערליי **ביטעס** לויט'ן אוסטאוו, הלאוולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, אפעלאציעס, אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט־רושאנדו, ביטעס וועגען דירה אין אורוטאנ. ראזיעמטשי, און אין אלע פאליציי־ביוראען, שותפות־אקטען, סמאמוטעז, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דראראווניעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

עצות וועגען מיליטער־ענינים

ווערט ערטיילט דורך א מיליטערישען ספעציאליסט פון 4-7 אוו.

רעכט־קאנסולענט **י. מאנעלא.**

פעטריקאווער 17, זאכאדניא 52

שנעל רעעל און ביליג!

די מאדערנסטע

לאמפען

פאר שפייזע־צימערן און קאבינעטען

קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס־פרייזען נור ביי

ש. י. שמאלעוויטש

פאלודניאווע 8.

בעמערקונג: עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבערארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, אויך אקסעדירט. 1523

קימפעטארין — כירורגישע

קליניק

פון די דאקטוירים **שארלאטא־אייגעראווא רייטלער־קוריאנסקא, מיכאל קאנטאר** און י. בוים.

לאדז, אגראדאווא 10, טעל. 57-13

1-טע און 2-טע קלאס.

אמבולאטאריום.

פרויען־קראנקהייטען פון $1\frac{1}{2}$–$11\frac{1}{2}$.

די מוסטערהאפטע שולע פאר יודישע אינטעליגענץ פון נאוואמיעסקא־געגענד!

Dla dzieci żyd. inteligencji północnej dzielnicy miasta.

7-קלאסיגע **שולע** פון קאצנעלזאן־נאחומאוו נאד לודקא 6 נייע גאס ביי נאוואמיעסקא.

שילער און שילערינס פון 6 ביז 14 יאהר ווערען אנגענומען אין די שולע־קלאסען.

50% ביליגער אין די נאכמיטאג־שולע פאר אונבעמיטעלטע.

פויליש אין די אונטעררי cht ספראך פון אלע למודים.

העברעאיש און אלע למודי־קודש ווערט געלערנט גרינדליך.

7-kl. **SZKOŁA KACENELSON-NACHUMOW** ul. nad Łódką Nr. 6 przy **Nowomiejskiej.**

אונטער דער פערזענליכער הנהלה און השגחה פון ר' **בנימין יעקב קאצנעלזאן!** ווערט געעפנט ספעציעל פאר קנאבען פון בעסערע ארטאדאקסישע עלטערן (פון 4—14 יאהר)

א רעליגיעזער חדר (נאכמיטאג פון 4—7)

מיט דעם חדר־פראגראם פון אלע למודי־קודש: חומש רש"י, תנ"ך, פסוק, גמרא.

איינשרייבונגען פון 11—2 און פון 4—7. מיטברענגען א מעטריקע און א פאקען־שיין פון קינד.

Freblówka nowoczesna **מאדערנע פרעבעלשולע**

פאר קינדער פון 3—6 יאהר

פויליש אונטערריכטס־שפראך אין דער 1-טער גרופע. **העברעאיש** — אין דער 2-טער גרופע. מוזיק, ריטמישע גימנאסטיק, ריטמישע טענץ, האנדארבייט, גוטע אויפזיכט, ענטוויקלונג און בעסטע ערציהונג.

50% ביליגער איז די נאכמיטאג פרעבלשולען פון 2—6 פאר אונבעמיטעלטע אדער שוואכע קינדער.

צוליב אבריזע

5 **שטריק־מאשינען** ביליג צו פערקויפען

1) אנ'8-טער 70 cm. ברייט | 3) אנ'8-טער 8 cm. ברייט

2) א 7-נער 21 cm. " | 4) א 12-ער 23 cm. "

5) א 5-ער 32 cm. ברייט. 304

און א איבערוועגדליבע נייהמאשין אלעס אויסלענדישע פאבריקאציע

R. Roesner וואולטשאנסקא 129 אין פארבענגעשעפט

8-ונג ה"ה פריזערס!

איך בעזיץ א רייכען אויסוואהל פון

קעלנישע און בלומען־וואסערן

צו זעלכע נידריגע פרייזען פון 3.60 א קילא

ווערשטעטל נאר . . . . . . 3.— " "

פיקסין . . . . 7.75 " "

ברילאנטין . . . . . 3.60 " "

ווי אויך אלע ארט פריזיער־צובעהערע צו פאבריקס־פרייזען. מיט אכטונג

Perfumerja J. DRUKIER, Zawadzka 11

לעטשניצע

פון דאקטוירים = ספעצ. און דענטיסטען = קאבינעט.

פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינגערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפסאן " א. טענענבוים	פון $2\frac{1}{2}$–$3\frac{1}{2}$ און 7 ... " 12–2 " 4–6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאכשאנסקי	פון $2\frac{1}{2}$–4 און 7 ... " 12–1 און 5–6
פרויען־קראנקהייטען און געבורטס־הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ. פעדמאן פרוי ד"ר ח. זעלדאוויטש־קראמשקא " ניסטאווא זאנד טענענבוים	פון 11–1 " $5\frac{1}{2}$–$7\frac{1}{2}$ שבת, זונט., דינסט., דאנ. ... זונט., מאנט., מיט., פרייט. ...
קינדער־קראנקהייטען	ד"ר ם. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10–11 און 6–7 " 12–1 און 4–5
נערווען־קראנק.	ד"ר מ. מאשלאנקא	פון 6–7 זונטאג 1–...
אינערע קראנקהייטען	ד"ר י. סטופאי " ס. האלענדערסקא	פון 1–2 און 4–5 11–12, 6–8 זונט. 12–...
נאז, האלז און אויערן־קראנק.	ד"ר מ. קלאטשקא " באל. כאן	פון 11–1 און 7–8 " $3\frac{1}{2}$–$5\frac{1}{2}$
הויט־ און וועענערישע קראנק.	ד"ר פ. ברוין " י. פאלאוויטשיק	פון $12\frac{1}{2}$–$3\frac{1}{2}$ " 6 8
ציין־ און מויל־קראנקהייטען	צאהן־ארצט ם. שקועט " מ. רעזניקאווא " ב. טשודנאווסקא " נ. קאצענבאגען	פון 9–$10\frac{3}{4}$ און 8–9 " 11–$1\frac{3}{4}$ " $2\frac{1}{4}$–5 " $5\frac{1}{4}$–8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אוונד.

קווארץ־לאמפען און גרופען־בעשטראהלונג

עס ווערען געמאכט אפעראציעס, בעשטראהלונגען מיט קווארץ־לאמפען עלעקטריזאציע און אנאליזען, קינסטליכע ציינער, קאראנעס, גאלד־בריקען און פלאטין.

וויזיטען אין שטאדט. נאכט־דיזשור. נעבורט־הילף.

מעבעל | קויפט נישט קיין | מעבעל

מעבעל

בעפאר איהר איבערצייגט אייך נישט אין מיין

44 מעבעל־געשעפט גדאנסקא (דלוגא) טעלעפאן 62-56 44

CH. ŁAZNIK

ציי בא מיר קענט איהר **מעבעל** שעהן גוט בעקוועמע פערשידענע און ביליג.

בעמערקונג: אויך קויף איך פערשידענע מעבעל, דיוואנען, פעלצען, ניי־מאשינען, סאמאווארען, אנציגער א. א. וו. איך צאהל די העכסטע פרייזען. קומט און איבערצייגט אייך.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

בזשעזשינער 11, טעל. 63-37

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערן קר.	3–4
ד"ר קערשנער	קינדער קראנקהייטען	$9\frac{1}{2}$-12 4-5
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	11–1
ד"ר לופימש	הויט־און געשלעכט־קר.	12–2
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	1–3
ד"ר גאלדבלאט	אויגען־קראנקהייטען	$12\frac{1}{2}$–2
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע־קראנקה.	1–3
ד"ר בערגמאן	פרויען און געבורטס־הילף	3–4

פיזיקא־טעראפיע, שפראך־שטערונגען ווי שטאמלען א. א. וו. פאקען־שטעלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג — וויזיטען אין שטאט. — אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען א

דענטיסטישער קאבינעט

עס נעהם ן אן:

ד"ר ווילבערשטיין	צאהן־ארצט	10—2 נמ.
ד"ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא	צאהן־ארצט	7—8

קינסטליכע ציינער, קארענען, פלאמבען א. ז. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

אמביליגסטען און אויף **די בעקוועמסטע בעדינגונגען!**

קען מען קויפען אלערליי **פוטער־ווארען**

נאר ביי דער לאנג־יעהריגער פירמע

ל. ב. פעפער, ווסכאדניא 42

בעמערקונג: די קירזשנער־ווערקשטעל אויס'ן ארט. די ארבייט ווערט אויסגעפיהרט פינקטליך און רעעל.

920

הייל־פעדאגאגישע קורסען

פאר שוואכבעפעהיגטע, שווער־ערציהבארע קינדער. שפראך־שטערונגען (שטאמלען, טויב־שטומהייט)

Dr. med.

A. Szmirgeld

נערווען־ארצט

עלעקטריזאציעס, ליכטהייל־אפאראטען

Cegielniana 6, tel. 51-89

קאנסולטאציע פון 5—7 אוועגד.

בעקאנטמאכונג.

צוליב דער בעקוועמליכקייט פאר מיינע געעהרטע קונדשאפט האב איך איבערגעטראגען מיין **שאמאט־אויוען־פאבריק** אין צענטרום דער שטאדט **פיעטריקאווער 37** ווי איך בעזיץ א שעהנעם אויסוואהל פון פערשידענע **שאמאט־אייוען** און **קיכען** — שעהן און גוט מיט בעקוועמע בעדינגונגען, רעעלע בעהאנדלונג פאר דער טעכנישער גאראנטיע.

J.H. Grynholc, Piotrkowska 37

און הויף, רעכטע אפיצינע 811

לאדז
18 נאוועמבער 1927

דאס לאדזער לעבען

לאדז
18 נאוועמבער 1927

18
פרייטאג
כג
מרחשון תרפ"ח

נאוועמבער
זון-אויפגאנג 7 02
זון-אונטערגאנג 3.40
לענג פון טאג 10.11
ליכט-צינדען 3.29

רעגיסטראציע פון יאהרגאנג 1907:

די מיליטעריש-פאליציייאישע ביורא ביים מאגיסטראט טיילט מיט, אז אלע יונגע-לייט פון יאהרגאנג 1907 און די וואס זענען געבוירען אין די יאהרען 1905 און 1906 און האבען זיך נאך נישט אריינגעטראגען אין די פאבאר-רשימות, אדער האבען זיך נאך נישט געשטעלט צו די פאבאר-קאמיסיעס, דארפען איצט פערזענליך זיך רעגיסטרירען אין לאקאל פון מיליטעריש-פאליציייאישען ביורא (טראוגוטא 10) פון 8 פריה ביז 3 נאכמיטאג, שבת פון 8 פריה ביז האלב 2 בייטאג לויט פאלגענדען פלאן:

יאהרגאנג 1907.

היינט, פרייטאג די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 2 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז Z.

מארגען, שבת: די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון 3 פאליציי-קאמיסאריאט מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז G.

פערזאנען, וואס מיידען אויס די פליכט פערזענליך זיך צוצושטעלען צו דער רעגיסטראציע און די וואס וועלען אהן א וויכטיגער סבה פערשפעטיגען וועלען אדמיניסטראטיוו בעשטראפט ווערען ביז 500 זל. שטראף אדער ארעסט ביז 6 וואכען אדער מיט ביידע שטראפען צוזאמען.

רעזערוויסטען-קאנטראלע.

צו די קאנטראל-קאמיסיעס דארפען זיך שטעלען: רעזערוויסטען און לאנדשטורם (פאספאליטע רושעניע) מיט געוועהר פון די קאטעגאריעס C A און C1 פון די יאהרגענג 1901, און 1898.

מארגען, שבת, דעם 19-טען ה.ח. די, וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון פ. ק. או 1 (פאליציי-קאמיסאריאט 2, 3, 5, 8, 9 און 11). יאהרגאנג 1894 מיט די פאמיליען-נעמען פון A ביז L אויף קאנסטאנטינער 62 (קאשארען פון 31 פולק).

יאהרגאנג 1901 מיט די פאמיליען-נעמען Sp ביז Sy אויף לעשנא 7/9 (קאשארען פון 28 פולק.)

די וואס וואוינען אויפ'ן שטח פון פ. ק. או. II יאהרגאנג 1894 פאליציי-קאמיסאריאטען: 1, 4 און 7 אויף קאנסטאנטינער 81 (קאשארען פון 4. סאניטארען באאן).

יאהרגאנג 1901: פאליציי-קאמיסאריאט 13 מיט די פאמיליען-נעמען R ביז Z אויף לעשנא 7/9 (קאשארען פון 28-טען פולק).

די קאנטראל-קאמיסיעס הויבען זיך אן פינקטליך 9 אין דערפריה. די רעזערוויסטען דארפען זיך צושטעלען פינקטליך מיט זייערע מיליטערישע און פערזענליכע דאקומענטען.

פארלעזונג פון ד"ר פאלעק וועגען „פער גינט"

אויף דער איינלאדונג פון דער לאדזער שטאטישער קונסט-גאלעריע וועט זונטאג ד. 20-טען 6 אין אווענד אין לאקאל פון דער גאלעריע (שענקעוויטש פארק) האלטען א פארלעזונג דער בעקאנטער לאדזער טעאטער-און קונסט-קריטיקער ד"ר ווילהעלם פאלעק. די טעמע איז — „פער גינט", אין צוזאמענהאנג מיט דער אויפפיהרונג פון דער דאזיגער פיעסע אין פוילישען טעאטער.

דער פרעליגענט וועט בעהאנדלען די מאטיווען פון איבסענס שאפען בכלל און בעזונדערס די פראבלעמען, וועלכע דער גרויסער סקאנדינאווישער דראמאטורג האט בעריהרט אין „פער גינט".

הכנות צו דער עפענונג פון נייעם שטאט-ראט.

אויף דער לעצטער זיצונג פון מאגיסטראט איז בעשלאסען געווארען דער טערמין פון צוזאמענצורופען די ערשטע זיצונג פון שטאט ראט אויף דאנערשטאג דער 24 ה. ח.

אויף דער קאנפערענץ, וואס ס'האט אפגעהאלטען וויצע פרעזידענט וואיעוואודזקי מיט'ן דירעקטאר זאלעסקי איז בעשלאסען געווארען, אז די זיצונג זאל צוזאמענגערופען ווערען אויף האלב 8 א זייגער אין אווענד מיט פאלגענדיגער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג דורכ'ן ביז איצטיגען שטאט-פרעזידענט 2) וואהלען פון א פרעזעס פון שטאט-ראט.

נאכדעם וועט דער ניי-געוועהלטער פרעזעס פון שטאט-ראט איבערנעהמען די ווייטערדיגע פיהרונג פון דער זיצונג מיט דער פאלגענדער טאג ארדנונג:

1) פעסטשטעלען די געהעלטער פאר די מיטגלידער פון מאגיסטראט 2) וואהלען פון א שטאט פרעזידענט און 2 וויצע פרעזידענטען 3) וואהלען פון 8 לאווניקעס.

די וואהלען פון 3 וויצע-פרעזעסען פון שטאט-ראט, סעקרעטארען, ראטמענער קאמיסיעס און דעלעגאציעס וועלען פארקומען ערשט אויף דער ווייטערדיגער זיצונג פון שטאט-ראט און אויף דער דריטער זיצונג וועט פארקומען דאס לייענען פון דעקלאראציעס, ערקלערונגען א. א. וו.

אזוי ארום וועט די נארמאלע ארבייט פון שטאט-ראט זיך קענען אנהויבען ערשט אויף דער פיערטער אדער 5-טער זיצונג פון שטאט-ראט.

ערשטע אויסלענדישע הלואה פון 10 מיליאן זל.
אויף בוי-צוועקען אין לאדז.

(ס) נעכטען זענען פון ווארשא צוריקגעקומען די פערטרעטער פון די בוי-אינטערנעהמער די ה"ה שטיינשניידער, טילער און קארפ. זיי האבען אין ווארשא אפגעהאלטען א רייה קאנפערענצען מיט די פארשטעהער פון די אמעריקאנער בענק בראש מיט'ן ה. דעוויס.

נאכדעם האבען זיי אפגעהאלטען אויך א קאנפערענץ אין „באנק גאספאדארסטווא קראיאוועגא". ס'איז אפגערעדט געווארען דער פראיעקט וועגען קרעדיטירען די בוי-ארבייטען. לויט א צוזאג פון דער באנק גאס פ. קראיאוועגא", וועט זי מיט א בעשטעטיגונג פון פינאנץ מיניסטעריום גאראנטירען די הלוואות וואס די בוי-אונטערנעהמונגען וועלען בעקומען אין אויסלאנד. ס'זענען בעהאנדעלט געווארען די בעדינגונגען פון די אויסלענדישע הלוואות: דריי חדשים נאכדעם ווי דער בוי איז פערטיג צום בעוואוינען ווערט די הלוואה בעצאהלט מיט פאנד-בריף פון „באנק גאספ. קראיאוועגא" לויט'ן עמיסיע-קורס. די הלוואה פון באנק גאספ. קראיאוועגא ווערט געגעבען א לאנגטערמיניגע און די באנק צאהלט צו די דיפערענץ פונ'ם נאמינאלען ווערט ביז דעם עמיסיע-קורס.

די הלוואה דארף נישט איבערשטייגען 80 פראצ. פון די בוי-קאסטען און איהר בעדינג איז די באנק-גאראנטיע. די ציגזען קענען נישט געצאהלט ווערען העכערע ווי אין באנק-פאלסקי. 20 פראצ. פון די הלוואות מוזען אריינלעגען די אונטערנעהמער גופא פון זייערע אייגענע מיטלען. ס'זענען אויך אויסגעארבייט געווארען נאך אייניגע קלענערע פרטים און די ערשטע הלוואה פון 10 מיליאן זל. וועט בקרוב אריינפליסען אין לאדז.

באנקראטען און געריכט-אויפזיכט.

אויף דער לעצטער זיצונג פון דער האנדעלס-אפטיילונג ביים קרייז-געריכט זענען בעטראכט געווארען א רייה ענינים וועגען באנקראטען און געריכט-אויפזיכטען.

די פירמע מ. העלער (נאראטאוויטש 35) האט זיך געווענדעט מיט א פארשלאג וועגען מבטל מאכען זיין באנקראט, וואס איז בעשטימט געווארען דעם 27 אקטאבער און בעפרייען איהם פון ארעסט פאר בעל חובות, ווייל זיינע בעל חובות האבען שוין נישט צו איהם קיין פרעטענזיעס.

דאס געריכט איז נאכגעקומען זיין בקשה און מבטל געמאכט דעם אורטייל וועגען באנקראט העלער איז בעפרייט געווארען.

בנוגע דער אקצ. געז. י. קעסטענבערג האט דאס געריכט בעשלאסען:

צוליב דעם, וואס ביז איצט האבען זיך נאך נישט געמאלדען 88 קרעדיטארען פון אינלאנד און אויסלאנד האט דאס געריכט בעשלאסען צו פערלענגערען דעם טערמין אויף נאך 4 חדשים, אויף צו פעסטשטעלען די חובות.

דאס געריכט האט ערלויבט לויט דער ווענדונג פונ'ם קוראטאר, אז שמעון י. בלאט זאל פיהרען זיין שחט-הויז אין משך פון דער צייט, וואס דארט זיצט א קוראטאר.

ש. שיקער האט זיך געווענדעט מיט א ביטע צום ערקלערען דעם סוחר סטאניסלאוו יעזערסקי פון לענטשיץ אלס באנקראט. ער האט אנגעוויזען אז יעזערסקי שליסט פיקטיווע אפמאכען און וויל אזוי ארום בעהאלטען זיין פערמעגען און האט אפגעשטעלט די צאהלונגען.

דאס געריכט האט בעשלאסען צו ערקלערען יעזערסקי'ן אלס באנקראט. דער טערמין איז צייטווייליג פעסטגעשטעלט געווארען אויפ'ן 2 סעפטעמבער און יעזערסקי'ן ארעסטירען.

דאס געריכט האט פערלענגערט די אויפזיכט איבער דער פירמע „לאנדסבערגער, זיטענפעלד און רידעל ביז'ן 2 מאי 1928 י.

פיליכאווסקי אויסשטעלונג וועט זיין אפען נאך א פאר טאג.

די אויסשטעלונג פון ל' פיליכאווסקיס בילדער אין „טאז" (אנדזשעיא 1) ציהט צו גרויסע מאסען פון בעזוכער, וועלכע נוצען אויס די געלעגענהייט צו זעהען צוו. אנד. דאס היסטארישע בילד „די ערעפנונג פון דער העברעאישער אוניווערזיטעט אין ירושלים". אויפ'ן דאזיגען בילד, וואס פערצייכענט די היסטארישע געשעהעניש זענען אויפגענומען געווארן די בעדייטענדסטע פערזענליכקייטען פון דער יודיש-פאליטישער וועלט. פון איבער 120 פערזאן האט דער מאלער געמאכט סקיצען אויפ'ן ארט.

א חוץ דעם בילד זענען אויסגעשטעלט נאך אייניגע בילדער פונ'ם בעקאנטען מאלער. ס'איז געוואונשען נישט אדורכצולאזען די געלעגענהייט צו זעהען די אויסשטעלונג, וועלכע וועט זיין אפען אינגאנצען נאך א פאר טאג.

„בונד אמאל און היינט".

מארגען, שבת 10 פריה וועט אין קינא-זאל „אימפעריאל" פארקומען א קאלעקטיווע פארלעזונג אויף דאס טעמא: „דער בונד אמאל און היינט".

די פארלעזונג ווערט איינגעארדענט אין צוזאמענהאנג מיט'ן 30 יאהריגען יובילעי פון בונד. ס'וועלען ארויסטרעטען די ה"ה זרבבל, עמנואל, בראנד און ציטרינאוויטקי.

„גאנג"

אין רעווי-טעאטער „גאנג" געהט ווייטער דער דריטער פראגראם „אלעס האט דאס ווארט", מיט'ן אנטייל פון דעם גאנצען ארטיסטען-אנסאמבל.

עס ווערט צוגעגרייט א נייער פראגראם, אין וועלכען עס נעהמען אנטייל פר. יאנינא מאדזשיאר און בענעדיקט הערץ.

„פאפולארני"

אין טעאטער „פאפולארני" ווערט היינט אווענד, געשפילט די פרעהליכע און מעלאדישע אפערעטקע „גרי-גרי".

7-קל. ארט. טעכטער-שולע „בית-יעקב" צעגעלניאנא 24.

אכטונג!

7-קל. ארט. טעכטער-שולע „בית-יעקב" פיראמאוויטש 2.

מיר האבען די עהרע צו מעלדען. אז ס'האבען זיך שוין אנגעהויבען די למודים אין דער ניי-ערעפענטער שולע אויף פיראמאוויטש 2.
גלייכצייטיג ווערט געמעלדעט, אז ס'ווערען שוין נישט אנגענומען קיין שילערינס אין די I און V קל.
ס'איז נאך דא א בעגרעניצטע צאהל פריי-פלעצער אין די II, III, IV קל, וואו ס'ווערען נאך אנגענומען שילערינס.
ס'ווערען אויך אנגענומען קינדער פון 4—6 יאהר אין דער פרעבעל-שול, ע פרייז 75 זל. 3 1 יאהר.
ווי אויך שילערינס פון די פאוושעכנע שולען פון 2., 3., 4., 5., 6. און 7. קלאסען ווערען אנגענומען אויף יודישע למודים — פרייז 3 זל. מאנאטליך.
ס'ווערט אויך געעפענט אין דער שולע אויף צעגעלניאנא 24 א פרעבעל-שולע פארמיטאג פרייז 60 זל. 1/3 יאהר, נאכמיטאג פרייז 40 זל. 1/3 יאהר.
איינשרייבונגען ווערען אנגענומען טעגליך אין די קאנצ. פון ביידע שולען. דער קוראטאריום.

FERRO-ELEKTRICUM
Łódź, Piotrkowska 123,
tel. Nr. 11-69 i 51-29.

ביליגע קוועלע פון איינקויף פון
זשאריבלעך,
מאטאר-שטויבערס
און עלעקטראטעכנישע
מאטעריאלע. 926

Dr. Z. Rakowski
ספעציאליסט פאר אויערען, נאז, האלז,
און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינאווסקא 9, טעלעפאן 37-31
שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7.
נעמט אויך אן אין לעטשניצע ווארשאווער 17
פון 10—11 און נ.ס. פון 3—4.

א פאנד פון א מיליאן זל.
פאר יודישע לערן-יונגלעך, געזעלען און מייסטערס.

לויט דעם „צעכען-געזעץ", וואס גייט אריין אין קראפט דעם 15-טען דעצעמבער ד. י., וועלען די לערן-יונגלעך, וואס ארבייטען ביי בעלי-מלאכות נאר דעמאלט קענען בלייבען ביים פאך, ווען זיי וועלען אפגעבען אנ'עקזאמען אויף געזעלען (טשעלאדניק). צו אזא עקזאמען וועלען אבער צוגעלאזט ווערען נאר די לערן-יונגלעך, וואס וועלען ענדיגען א ספעציעלען דערגענצונגס-פאך-קורס. כדי די יודישע לערן-יונגלעך (זייער צאהל דערגרייכט איצט ביז 50,000) זאלען נישט פערלירען זייער רעכט אויף ארבייט און זיך קענען דערשלאגען צו א תכלית, מוז מען תיכף עפענען יודישע פאך-שולען לויט דעם פראגראם פון דעם דערמאנטען געזעץ. מ'מוז אויך בעווארענען, אז די געזעלען און די מייסטערס, וואס האבען נאך נישט די געהעריגע קוואליפיקאציעס, זאלען ענדיגען א געהעריגען קורס, כדי צוגעלאזען צו ווערען צום עקזאמען אויף מייסטער, ווי עס פאדערט זיך לויט דעם געזעץ.

די געזעלשאפט „ארט" האט אויסגעארבייט א פלאן פון פאך-שולען פאר לערן-יונגלעך און בעשלאסען צו שאפען אין פוילען פאר דעם צוועק א פאנד פון א מיליאן זלאטיס.

יעדער וועמען ס'איז טייער די צוקונפט פון דער יודישער מלאכה, ווערט אויפגעפאדערט צו שטיצען דעם דאזיגען פאנד.

געלד קאן מען שיקען אויף דער קאנטע פון „ארט" אין פ. ק. א. נומר 8526.

מיטוואך איז אונטער דער אנפיהרונג פון שניידער-מייסטער ה' ס. ראגאזשינסקי, פארגעקומען דער עקזאמען פון דעם צווייטען קאמפלעט מענער-שניידער אויף די צושניידער-קורסען פון דער געזעלשאפט „ארט".

פון די 19 פערזאן, וואס זענען צוגעטרעטען צום עקזאמען, האבען 15 דעם עקזאמען אויסגעהאלטען.

דער דריטער קאמפלעט פון די צושניידער-קורסען פאר מענער-שניידער, דאס זעלבע אויך פון דאמען-שניידער הויבט זיך אן אין ערשטען העלפט פון קומענדיגען חודש.

פון „מחזיקי בתי ספר".

אין לאקאל פונ'ם פעראיין „מחזקי בתי ספר" איז פארגעקומען א גענעראל-פערזאמלונג.

אין דער פערוואלטונג זענען אריין די ה"ה: יצחק גאלדבערג (פרעזעס), העניך ליטווין (וויצע-פרעזעס), מרדכי וויאטראק (קאסירער), יעקב עדעלשטיין (עהרען-סעקרעטאר), ישעי' שולדענריין, יצחק מאיר גרינבוים, אפרים פאגעלמאן, בעריש אסטראוויעצקי, יעקב שלאמאוויטש, יוסף בייטעל, מרדכי-אלעזר גרינשפאן.

רעווידיר-קאמיסיע ה"ה: אלעזר פאסטערנאק און ישראל זעלאנקא.

גאז-רעהרען
מוזען ווערען פערזיכערט.

די פּאָליציי-מאכט האָט ארויסגעגע-בען א פעראָרדנונג וועגען פערזיכערען די וואסער- און גאז-רעהרען פון פראָסט. אלע רעהרען דארפען זיין איינגעוויקעלט אין שטרוי און אין יעדען פאל, ווען א גאז-רעהר פלאצט, דארף דער סטרוזש וועגען דעם באלד מעלדען אין דער גאזאָווניע, כדי אויסצומיידען אנ׳אומ-רייס אין פאל פון אונפאָרזיכטיגקייט.

א פראָטעסט-פערזאמלונג
וועגען אנ׳עמעריטען-אנ-שטאלט.

(ס) די אָרגאניזאציעס פון די אינטע-לעקטועלע ארבייטער אין לאָדז האָבען אָנגעהויבען אנ׳ענערגישע אקציע געגען דעם געפלאנטען פעראייניגען פון דער שטאָט לאָדז צו דעם עמעריטורען-אנ-שטאלט אין פּויזען. די אָרגאניזאציעס פאָדערען צו גרינדען אזא אנשטאלט אין לאָדז, צוועטנוצל פעראייניגען לאָדז צו דעם ווארשאָווער עמעריטען - אנ-שטאלט.

צו דעם צוועק וועט פאָרקומען א גרויסע פראָטעסט-פערזאמלונג, וואו ס׳וועט אָוועקגעשיקט ווערען א דעלעגאציע צום ארבייטס-מיניסטעריום.

פאר הײמלאָזע
וויל זארגען דער נייער שטאט-ראט.

(ס) אלס איינע פון די נאָהענטסטע ארבייטען פון נייעם שטאָט-ראט ווערט אויסער דער גרויסער בוי-אקציע, פאָר-געזעהען דאָס שאפען א קאָמיטעט פאר היימלאָזע. דער קאָמיטעט וועט האָבען פאר אנ׳אויפגאבע צו שאפען א פראָווי-זאָרישע וואוינונגען פאר די היימלאָזע און עקסמיסירטע בעת דער ווינטער-צייט.

וואהל-ביוראָ
ביים מאגיסטראט.

(ב) לויט א פעראָרדנונג פון מיני-סטער סקלאדקאָווסקי ווערט ביים מאגי-סטראט אָרגאניזירט א ספעציעלע וואהל-ביוראָ, וועלכע וועט האָבען די אויפגא-בע צו רעגיסטרירען און האלטען אין שטענדיגער פערטיגקייט די וואהל-לי-סטעס און אלע וואהל-אקטען.

א שרפה.

(—) אין דער סוועטער-פאבריק פון משה נייבערג (פאָמאָרסקא 37) איז נעכ-טען פלוצים אויסגעבראָכען א שרפה.
די פייערלעשער האָבען בעוויזען דאָפּ פייער באלד אָפּצולעשען.

גאל-שטיינער און לעבער-ליידענדע.

דער איבעראל בעריהמטער אָבער-פעלדשער ה׳ זינגער פון ווארשאָ, שוו. יערסקי 34, וועט זיין אין לאָדז איינינע טעג פון שבת דעם 20 ליסטאָ-פאד ביי ה׳ זאקס פיעטרקאָווער 6 פרעגט די אָנגעוויזענע, וואָס זענען דורך דעם ראט פון ה׳ זיגגער פולקאָם געזונד גע-וואָרען: העגדלעס, שקאָלנא 12 ; גע-בערט, ווסכאָדניא 64 ; גיסקע, קילינ-סקיעגאָ 43 ; צאָדקאָוויטש, פאָלודניאָווא 24 ; פאצאנאָווסקי, דרעווגאָווסקא 9 ; קאדיש, נאָוואָמיעסקא 26 ; אין פאביא-ניץ: קאָטעק, ווארשאווסקא 24 ; פאקס, קילינסקי 3 ; האלבערג, פאבריטשנא 19 און פיל אנדערע. 887

פיר קינדער
אין די שאקאלאדע
Sarotti
פאָלמילך
(VOLLMILCH)
די געזונדסטע און נאהרהאפטיגסטע

א פערביסענער דעזערטיר
כאַפּט זיך שלאָגען די ריכטער און זידעלט זיך מיט וויסטע קללות.

(§) צוריק מיט א יאָהר האָט פונ׳ם 31-טען פולק פון קאָניעווער שיסער דעזערטירט דער 23-יעהריגער יוזעף וואָוושיניאק.

די זשאנדארמעריע האָט לאנג געזוכט דעם דעזערטיר, נאָר נישט געקענט איהם געפינען. אין א צייט ארום האָט די זשאנדארמעריע בעקומען א ידיעה, אז וואָוושיניאק האלט זיך אויף ביי זיין געליבטע סטאניסלאווא טעאָדאָר-טשיק (קילינסקי-גאס 4). וויפיל מאָל אָבער די זשאנדארמעריע זענען גע-קומען צו דער טעאָדאָרטשיק, כדי זוכען דעם דעזערטיר, האָבען זיי איהם נישט געפונען, איינמאָל האָט זיך די זשאנ-דארמען געוואָרפען אין די אויגען, ווען זיי האָבען שוין געוואָלט אָוועקגעהן, אז דאָס בילד איבערן בעט וואקעלט זיך, זיי האָבען דאָס בילד אראָפּגע-נומען און אונטערן בילד געפונען א עפענונג, וואָס האָט געפיהרט אין א געהיים ווינקעל, וואו עס האָט זיך גע-פונען דער געזוכטער וואָוושיניאק. מען האָט דעם בעל-דבר ארויסגעצויגען, און — נעכטען איז ער געשטאנען פאר׳ן מיליטערישען קרייז-געריכט. דאָס גע-ריכט האָט איהם פער׳משפט אויף 2 און א האלב יאָהר טיורמע.

דאָ איז אָבער דער בעשולדיגטער-ווי פון זינען אראָפּ: ער האָט געכאפּט דעם קרייז פון טיש און געוואָלט וואר-פען אויף די ריכטער, גלייכצייטיג האָט ער די ריכטער געשאָלטען מיט וויסטע קללות און געוואָרפען זיך שלאָגען די וועכטער מען האָט איהם קוים בעי-רוהיגט.

א פערקאָוועטען אין קייטען האָט מען דעם בעשולדיגטען אָפּגעשיקט אין טור, מע קיין כאינע. דער מיליטער-פּראָקו-ראָר האָט געגען דעם בעשולדיגטען פערפיהרט א נייעם פראָצעס פאר בע-ליידיגען דעם מיליטער-טריבונאל.

שווערע לאגע פון קליינהענדלער
ברענגט צו דער פעראייניגונג פון קליינהענדלער-פעראיינען אין לאָדז.

ווי בעקאנט עגזיסטירען אין לאָדז איינינע קליינהענדלער פעראיינען. עס זענען שוין געווען פרובען צו פערווירק-ליכען דעם געדאנק פון דער פעראייני-גונג, נאָר ביז איצט האָבען די בעמי-הונגען נאָך נישט געברענגט צו קיין שום רעזולטאט. ערשט נעכטען איז גע-לונגען אויף דער געמיינזאמער קאָנפע-רענץ פון 5 לאָדזער קליינהענדלער-פעראיינען, וואָס איז צוזאמענגערופען געוואָרען דורך דעם צענטראלען קליינ-הענדלער-פעראיין פאר לאָדזער וואָיע-וואודזטווע, (זאוואדזקע 5) צו מאכען א טריט פאָרויס אין דער אידעע פון פעראייניגונג.

אויף דער קאָנפערענץ זענען געווען פאָרשטעהער פון פאָלגענדע פעראיינען:

1. קליינהענדלער-פעראיין פון די האלעס (אָגראָדאָווא 10) — די ה״ה פרעז. ראָזענבערג, וויצע-פרעז. וואלמאן און פישער.

2. קליינהענדלער-פעראיין פון דער קאָלאָניאל-בראנזשע (צעגעלניאנע 15) — די ה״ה אָלינאָווער, גאָטליב, באַ-ראנסקי.

3. קליינהענדלער-פעראיין אין לאָדז (פיעטרקאָווער 6) — די ה״ה ערליך, גאָלדבערג, מיגדאל.

4. צענטראלער קליינהענדלער-פער-איין פון לאָדזער וואָיעוו. — די ה״ה ד״ר הערשפינקעל, קירשבוים, מינק, לאסמאן און העניג.

5. קליינהענדלער-פעראיין פון געפלי-געל (פאָמאָרסקא 17) ה׳ ראקיטאוויץ.

אין צוזאמענהאנג מיט דער זעהר שווערער לאגע פון די קליינהענדלער, וועלכע קרעכצען אונטער׳ן יאָך פון די שטייערען, האָבען די פערזאמעלטע אנערקענט פאר נויטיג צו שאפען א געמיינזאמע קאָמיסיע, וואָס וועט האָבען פאָלגענדע אויפגאבען: 1) צו זאמלען מאטעריאלען, וואָס האָבען א שייכות צו די שטייער-ענינים פון די קליינהענד-לער. 2) צו אינטערווענירען אין נאָמען פון די יודישע קליינהענדלער ביי די מאכט-אָרגאנען פון דער 1-טער און 2-טער אינסטאנץ וועגען ענדערען דעם שטייער-געזעץ, אין דעם זין, אז מ׳זאָל בעפרייען די האנדעלס-אונטערנעהמונגען פון די נידעריגע קאטעגאָריעס פון אומ-זאץ-שטייער.

אין דער קאָמיסיע וואָס וועט דיזשו-רירען צוויי מאָל אין דער וואָך אין לאָקאל פון קליינהענדלער-פעראיין, אָג-ראָדאָווא 10, זענען אריין פאָרשטעהער פון אלע פינף אויסגערעכענטע פעראיי-נען.

די שטייער-עקזעקוציעס
רייכע מוזען צאהלען, און די ארימעלייט וועט קיין עולה נישט געשעהן, ווייל—א ברירה האט מען.

(§) דער לייטער פון דער 2-טער אָפּ-טיילונג פון פינאנץ-קאמער, ה׳ גארמאט האָט ערקלערט, אז די אונצופרידענדייט פון די שטייער-צאָהלער מיט די פער-שטארקטע שטייער-עקזעקוציעס זענען נישט בערעכטיגט. די אָרטיגע פינאנץ-מאכט האָט נישט קיין אינטערעס צו רואינירען די ווירטשאפטליכע ספערען, זי האָט אָבער בעקומען אָנווייזונגען אינ-טענסיווער איינצוקאסירען די שטייערן, און קען דעריבער נישט זיין אזוי טאָ-לעראנט בנוגע די שטייער-צאָהלער, ווי ביז איצט. בעזונדערס שטרענג וועט מען פאָרגעהן בנוגע די פרישע שטייערען, בפרט פון אומזאץ-שטייער. די לייטער פון די פינאנץ-אמטען האָבען בעקומען אָנווייזונגען שטרענג פאָרצוגעהען בנוגע די געזונטע שטייער-צאָהלער; די אָרימע שטייער-רייכע קענען זיין זיכער, אז זיי וועט קיין עולה נישט געשעהן.

פון דער ציוניסטישער אָרגאניזאציע.
אלגעמיינע פערזאמלונג - העבראישע קורסען.

דער ציוניסטישער קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צוזאמענצורופען אין די נאָ-הענטסטע וואָכען די אלגעמיינע פער-זאמלונג פון דער ציוניסטישער אָרגאני-זאציע.

אין צוזאמענהאנג מיט דעם, מאכט דער קאָמיטעט אויפמערקזאם, אז בעי-טייליגען זיך אין דער אלגעמיינער פערזאמלונג וועלען קאָנען נאָר די מיט-גלידער, וועלכע האָבען איינגעצאָהלט דעם יעהרליכען בייטראג פאר דער אָרטיגער ציוניסטישער אָרגאניזאציע פאר׳ן יאָהר תרפ״ז.

נעכטען איז שוין געעפענט געוואָרען די ערשטע גרופּע פאר העבראיש און תנ״ך אין לאָקאל פון „בני-ציון" אויף זשגאָווסקא 7. די קורסען ווערען גע-פיהרט אונטער דער לייטונג פון א בע-קאנטען העבראישען פעדאגאָג.
איינשרייבונגען, בעזונדערס פון קינ-דער פון די פּאָווסעכנע שולען, ווערען ווייטער אָנגענומען אין לאָקאל פון „בני ציון".

ווייסער זאל
„מאַנטיפעל"
43 זאכאָדניא 43.
„ארט"
ארטיסטיישער רעווי און קאמער-טעאטער
אונטער דער לייטונג פון
מ. בראָדערזאָן און ה. ראָזענטאל
די לעצטע 4 טעג פון
1 פראָגראַם 1
א. נ.:
„גלאט כשר"
פאפולערע פרייזען!
היינט פרייטאג, ד. 18. נאָוו.
2 פאָרשטעלונגען:
7.45 און 10 א זייגער אָווענד.
שבת, דעם 19. נאָוו.
2 פאָרשטעלונגען:
3 און 5 א זייגער נאָכמ.
זונטאג, דעם 20. נאָוו. 2 פאָר-שטעלונגען: 7.45 און 10 אָווענד.
מאָנטאג, ד. 21. נאָוו. 1 פאָר-שטעלונג: 9.15 א זייגער אָווענד.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון 5 א זייגער נאָכמ., שבת פון 1 א זייגער.
שבת אָווענד איז דאָס טעאטער נישט טעטיג.

בערנכטס-פערזאמלונג פאר האַנדווערקער וועגען קהלה-טעטינקייט.

זונטאג אָווענד וועט אין לאָקאל פון צענטראלען יודישען האנדווערקער-פער-באנד (פאָלודניאָווא 4) פאָרקומען א בע-ריכטס-פערזאמלונג. דער האנדווערקער-דאָזאָר ה׳ ר. האפמאן וועט אָבגעבען פאר די האנדווערקער א בעריכט פון זיין טעטיגקייט אין דער קהלה-פער-וואלטונג.

וואָס יעדע פרוי דאַרף וויסען.

נישט דאָס ערשטע מאָל האָבען מיר אויף דעם אָרט בעריהרט די פראגע פון אויספערקויף, וועלכע ווערען איינגע-אָרדענט אָהן וועלכער עס איז פלאנמע-סיגקייט, און האָבען נאָר דעם ציל פאר דעם סוחר וואָס מעהר געלד אויסצוגע-בען. עס איז ווערט היינט מעהר ווי אלע מאָל זיך אָבצושטעלען אויף דעם אויספערקויף, וועלכער קומט פאר אין דער זעהר בעקאנטער פירמא אין אונ-זער שטאָדט "Soieries„ פעטריקאָ-ווער 90, וועלכע האָט דורך דעם אויס-פערקויף געגעבען די מעגליכקייט פאר פאקטיש שפאָט ביליגע פרייזען צו גע-ניסען די רייכערע דאמען, אזוי ווי די וועניגער פערמעגליכע פון אלע מעגליכ-סטע זיידענווארען און וואָלשטאָפען.

איבערראשענד ביליג ווערען דאָרט פערקויפט אזוי געגאנטע רעשטען, און ס׳וואָלט ווירקליך געווען א יושר, אז יעדע פרוי זאָל אויסנוצען די געלעגענ-הייט, און אין דער אויבענדערמאָנטער פירמע פאר זיך עפּעס איינקויפען.

אונאבגרופליך! די לעצטע 3 טעג.
א ויסשטעלונג פון היסטארישען בילד
פון רעאפאלד פיליכאווסקי
איז אָפען אין לאָקאל פון דער געזעל-שאפט „טאז", אנדזשעיא 1, פון 12 פריה ביז 10 אָווענד.
איינטריט 1 זל., פאר יוגענד 50 גר.

APOLLO
היינט און פאלגענדע טעג!
מאנומענטאלע עקזאָטישע דראמא אין 10 אקטען
היינט און פאלגענדע טעג!
LEW MOGOŁÓW
— אין די הויפטראָלען: IWAN MOZŻUCHIN i NATALJA LISENKO
ווי אויך סאָלאָ- און כאָר-געזאנגען — אין דער אויפפיהרונג פון „הארמאניא". —

„אררט"

היינט און מאָרגען — צו צוויי פאָרשטעלונגען.

היינט, פרייטאָג שפּילט דער „אררט" זיין ערשטען שלאַגער-פּראָגראַם 2 מאָל — פון 7.45 און פון 10 אַ זייגער אין אָוונד.

מאָרגען, שבת ווערען געגעבען בלויז 2 נאָכמיטאָג-פאָרשטעלונגען, פּינקטליך פון 3 אַ זייגער און פון 5 אַ זייגער.

שבת אין אָוונד ווערט נישט געשפּילט.

דאָס זענען שוין די לעצטע פאָר פאָרשטעלונגען פון דעם „גלאַט-כשר" ערב דער צווייטער פּרעמיערע, וואָס ווערט פאָרקומען די טעג.

די, וואָס האָבען נאָך נישט בעוויזען צו זעהן און מיטפרעהען זיך מיט דער ערשטער גרויסער לייסטונג פון אונזער היימישען קונסט-טעאַטער'ל „אררט", (דער איינציגער יודישער קונסט-טעאַטער אין פּוילען) דאַרפען זיך צואיילען און בעזוכען די פאָרשטעלונגען פון היינט און פון מאָרגען נאָכמיטאָג.

די פּרייזען — פּאָפּולערע.

פון דער דירעקציע מאַכט מען אונז בעקאַנט, אַז די הכנות צום צווייטען פּראָגראַם פערענדיגען זיך שוין, און אָנהויב נייע וואָך וועט דער „אררט" ווייזען אין דער עפענטליכקייט זיין צווייטע לייסטונג.

אַ פאַרלעזונג וועגען „קאַמף מיט גיפטיגע גאַזען.

היינט, דעם 18-טען נאָוועמבער, 8 אַ זייגער אין אָוונד קומט פאָר אין זאַל פון טעכניקער-פעראיין (פּיעטרקאָווער 102) אַ פאָרלעזונג פון פּראָפעסאָר שיאַנאָזשיעצקי פון וואַרשאַ אויף דאָס טעמאַ „פּאָגאָטאָוויע - דרוזשינעס געגען גיפטיגע גאַזען און זייער בעדייטונג"

אין די אַפּטייקען.

(§) היינט בייַנאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער 50), ק. כאָנדזשינסקי פּיעטרקאָווער 164), וו. סאָקאָלעוויטש (פּשעיאַזד 19), ר. רעמביעלינסקי (אַנדזשעיאַ 26) י. זונדעלעוויטש פּיעטרקאָווער 25), וו. קאַספּערקיעוויטש (זגערזשער 54), ס. טראַווקאָווסקאַ (בושצושינסקאַ 56).

מעלדונגען.

פון דער אָרגאַניזאַציע פון ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען אין לאָדז.

די אָרגאַניזאַציע פון ציוניסטען-רעוויזיאָניסטען אין לאָדז, מאַכט בעקאַנט איהרע מיטגלידער און סימפּאַטיקער, אַז שבת, דעם 19-טען ד. ח. 7.30 אַ זייגער אין אָוונד וועט פאָרקומען, אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע (ציגעל-גאַס 4) דער דריטער פון דער דריי רעפעראַט פון דעם ה' פּראָפ. זאַנדער, פגנ'ם ציקל: „די געשיכטע פון ציוניזם". נאָכ'ן רעפעראַט אַ דיסקוסיע.

אריינגאַנג פריי פאַר אַלע. 440

הסתד. „צעירי-מזרחי" לאָדז קילינסקי 44.

בעש"ק בשעה 7 בערב יערך באולמנו שעור מחקר מרעי בספר „הכוזרי" לרבינו יהודא הלוי שירציא החבר יקיר.

כמו כן ילמד פרק בישעיהו אחד מן החברים הותיקים. כל החברים והחוגים חבה לרעיוננו מוזמנים להשתתף באותם השעורים.

הכניסה חפשית.

אולם הקריאה והספריה שלנו פתוחים בכל יום ויום חוץ משבתות ויו"ט משעה האלב 8 עד 10 בערב. 432 הועד

דאַנקזאַגונג פאַר ה' מענדל סאַט, פראַנציסקאַנער 23

פריוואַט-וואוינונג ברזשעזשינער 21.

פאַר אייער אונמענשליכער האַנדלונג, מוז איך אייך אויף דער צייטונג בעדאַנקען,
עס קומט, עס קומט אייך דערמיט צו בעשאַנקען
און כאָטש אייער פירמע איז אַזוי קליין
מוז איך מאַכען, אַז איהר זאָלט סיי-ווי געגוג בעוואוסט זיין
נאָר פאַר אַ „קינדלער" אַ גרויסען.
זאָלען אַלע וויסען
זאָל מען וויסען איבעראַל,
אַז דאָס איז נישט דער ערשטער פאַל.
נאָר איין מאַרקוספעלד האָט צו אייך יאָ גליק געהאַט,
דערהאַלטען די מצבה נאָר 4 מאָנאַטען נאָך דער בעשטימטער צאַט.
נאָר פאַר אייך וואָלט עס אויך געווען גענוג גיט
איז אָבער אין צוויי זייטען געפּלאַצט דער גראַניט.
יעצט וועלען אַלע פערשטעהן בעשטימט,
פאַרוואָס אַזאַ דאַנקזאַגונג דעם מצבה קריצער קומט.
און לויט ווי איהר זעהט מענשען די עגמת נפש, וואָס מיר האָבען און האָבען געהאַט
זייט אַלע פאָרזיכטיג נישט צו בעשטעלען ביי מענדל סאַט.
און וועד עס וועט איהם יאָ וועלען אַרבייט געבען,
זאָל זיין געוואָרענט און בעשטעלען ביי דעם לעבען,
וועט ער עס אפשר האָבען אין דער צאַט
און עס וועט אויך זיין פּינקטליכע אַרבייט אויסגעפיהרט דורך מ. סאַט.
און אויך איהר, הער סאַט, כאָטש ס'איז אייך צו לייענען זעהר שלעכט
וועט אויך מוזען צוגעבען, אַז ס'איז אמת, אַז איך בין גערעכט.

888 האַלפּערן, לאָדז, בענעדיקטאַ 36.

קינאָ

ביים קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאָמונאַלע און געזעלשאַפט-ליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשאַ 40

אָהויב אין נעוו. טעג 5.30 נ.מ. לעצטער 9.30
שבת, זונטאָג און יום-טוב 3 אַ זייגער נאָכמ

פון דינסטאָג, דעם 15. ביז מאָנטאָג איינשליסליך! ~~~ גרויסער פּראַכטפולער פּראָגראַם!

דאָס מיידעל פון דער הויפּ-שטאָרקע

פרעהליכע ערצעהלונג וועגען ליבע, וואָס געהט מיט וואונדערליכע וועגען אין 10 טיילען, רעזשיסירט דורך Felix Basch, אין די הויפּט-ראָלען:

Ossi Oswalda i Harry Liedtke

~~~ אַנאָנס! קירצליך ווערט דעמאָנסטרירט דער גרויסער שלאַגער-פילם „נקמה פאַר פעררעט". ~~~

קאָנצערט דירעקציע אַלפרעד שטרויך
טעלעפאָן 13-84. טעלעפאָן 13.84.

פילהאַרמאָניע-זאַל

דערמיט מאַכט די דירעקציע בעקאַנט דעם

אַבאָנאַמענט אויפ'ן צווייטען ציקל מייסטער-קאָנצערטען

וועלכע וועלען בעשטעהן פון פאָלגענדע:

7-טער קאָנצערט ד. 22-טען נאָוועמבער 1927

Marja Labia

בעריהמטע זינגערין פון דער מעדיאַלאַנער אָפּערע „La Scala"

8-טער קאָנצערט ד. 1-טען דעצעמבער 1927

Erika Morini

געניאַלע פידעל-שפּילערין.

9-טער קאָנצערט ד. 12-טען דעצעמבער 1927

obert Casadesus

וועלט-בעריהמטער פּיאַניסט.

10-טער קאָנצערט ד. 11-טען יאַנואַר 1928

3 פאָרטאַפּיאַנאָ-קאָנצערטען שוועסטערן **Katanyi**

11-טער קאָנצערט ד. 19-טען יאַנואַר 1928

Vasa Prihoda

גענואַלער פידעל-שפּילער.

12-טער קאָנצערט ד. 26-טען יאַנואַר 1928

Eugenjusz d'Albert

וועלט-בעריהמטער פּיאַניסט, גרויסער קאָמפּאָזיטאָר.

בילעטען אויף די אַבאָנאַמענטען ווי אויך אויף ענצעלנע קאָנצערטען קען מען שוין בעקומען אין דער פילהאַרמאָניע-קאַסע טעגליך פון האַלב 11 ביז 2 אַ זייגער און פון 4 ביז 7 אָוו.

די דירעקציע האָט דאָס רעכט אויף עווענטועלע ענדערונגען.

צי האָט איהר זיך שוין איבערצייגט!

אַז די היינטיגע **מענער-היטען וואָלאַכאַטע**

בעקומט מען אין אַ גרויסען אויסוואַל צו ביליגע פּרייזען נאָר ביי

פערדער און וואורצעל, זגערזשער 20

אָדער לוטאָמירסקאַ 2. און גלייכצייטיג ווערט דאָרט אָנגענומען צום פאַסאָנירען פון גאָר אַלטע היטען אויף גענצליך נייע, לויט די היינטיגע פאַסאָנען פאַר שפּאָט ביליג! טאָ קומט און איבערצייגט אייך! 795

אכטונג! איך בלייב אין לאָדז ביז'ן 4. דעצ. 1927.

די וואונדערפאָלע פון פראַנקרייך האַלט זיך אויף אַ וועלט-בעריהמטע טרעפערין און קענערין פון

חכמת היד און צורת הפרצוף

Mademoiselle Inorczafja

טרעפט אויף אַלע דריי צייטען, און רופט אויף אָן נעמען פון בעקאַנטע און אומבעקאַנטע. פאָרשט אויס פערשידענע סודות פון שלעכטע פערלעגענהייטען. זעהר ביליגע פּרייזען. — — איך רעד דייטש, פּויליש, פראַנצויזיש.

אַדרעס: ZAWADZKA 39 פראָנט, פּאַרטער.

נעמט אויף פון 10 פריה ביז 9 אָוונד. 378

דער ערשטקלאַסיגער

הערען-שניידער

א. באַריצקי, צעגעלניאַנאַ 42 טעלעפאָן 65-03

נעהמט אָן בעשטעלונגען פון אייגענע און אָנפערטרויטע סחורות אויף בעקוועמע בעדינגונגען.

בעמערקונג: פוטער-אַרבייטען ווערט אויפ'ן אָרט אויסגעפערטיגט. 405

עס ווערט געזוכט

אַ דאַמען-שניידער פאַר ערשטקלאַסיגע דאַמען-מאַגאַזין-אַרבייט ווי אויך אַ שניידער פאַר קינדער-מענטעל, גלייכצייטיג אַ מענש, וועלכער פערשטעהט דאָס פאַך פון דאַמען און הערען-אַרבייט צו אַרבייטען אויפ'ן אָרט. אָפּערטען אין אַדמיניסטראַציע אונטער I. K. 399

האַנטוועירקער-פעראיין אין דער פּוילישער רעפּובליק אַפּט. לאָדז (זאַכאַדניאַ 66).

אכטונג, פריזירער מייסטער!

מיר פאָדערן אויף אַלע פריזיר-מייסטער זיך צו רעגיסטרירען וועגען צעכען-געזעץ אין אונזער פעראיין (זאַכאָדניע 66) יעדען אָוונד פון 8 ביז 11. גלייכצייטיג מעלדען מיר, אַז מאָנטאָג דעם 21 נאָוועמבער ה. י. 8 אין אָוונד קומט פאַר אין אייגענעם לאָקאַל אַ פאַך-פערזאַמלונג.

די פריזיר-סעקציע ביים האַנדווערקער-פעראיין אין לאָדז. 386

געטרעס

(איבערשטרימף)

אין אַ גרויסען אויסוואַל ביי

אַבראַמאָוויטש

לאָדז, פּאָדרזשעטשנאַ 15.

ס'ווערט אָנגענומען צו

קעטלען צו זיימען

זאָקען דיקע און דינע צו מעסיגע פּרייזען.

26. פּולנאָצנאַ 26.

ביי ראַבינשטיין. 399

אײלט

צו דער

ביליגער וואָך

ביי **ה. שיינפינקער**

44 פּעטריקאָווער 44

ווי לאַנג דער פאָרראַט רייכט!

שוועדישע „טרעטאָרן" ווינטער-קאַלאָשען בעסטער קוואַליטעט נ. 1 פון	3.75
באָטען	14.–
ווינטער-הענטשקעס	2.25
אויסלענדישע וואָלענע מאָדערנע שאַלען	2.90
פלאַנעלען נייעסטע מוסטערן	2.90

וואָלענע וועש, רעפאַרמען, געטרעס, שאַלען, טיכער, קאָלדרעס, אין גרעסטען אויסוואַהל צו די ביליגסטע פּרייזען.

אײלט! אײלט אַזוי לאַנג ווי עס לאַנגט דער פאָרראַט!

424

פּראָפ.-פעראיין פון האַנדעלס- און ביוראָ-אַנגעשטעלטע

אַלעע קאָשטשושקי 21.

שבת, דעם 19-טען נאָוועמבער ד. י., 9.30 אַ זייגער אין אָוונד, וועט אין פעראיינס-לאָקאַל פאָרקומען

אַ פעראיינס-באַל

אין פּראָגראַם: רעציטאַציעס, מוזיק, ווי אויך סאָלאָ-טענץ, אין דער אויספיהרונג פון דעם אַרטיסט פון שטאָדטישען פּוילישען טעאַטער ה' מראָזשינסקי און אַנדערע בעוואוסטע קרעפטען. 419

נאָכ'ן פּראָגראַם — טענץ ביז אין דערפריה. הזשאַז-באַנד.

וויכטיג פאַר מחותנים!

אין דעם ניי-רעמאָנטירטען זאַל זאַכאַדניאַ 53

ווערט פערדינגען אויף התונות מיט די בעסטע בעדינגונגען, די שענסטע געשירען אויך מיט די שענסטע עלעקטרישע בעלייכטונגען. — קומט און איבערצייגט אייך!

בעמערקונג: 50 פּראָצענט ביליגער ווי איבעראַל!

433 „זאַל קאָלאָסעאום", זאַכאַדניאַ 53.

אויפאָדערונג!

דער צענטראַלער טאַנץ-לערער-פעראיין

אויף דער לאָדזער וואָיעוואָדזטווע אין לאָדז, פאָדערט אויף אַלע פּראָווינצער טאַנץ-לעהרער, ווי אַמשנעלסטען זיך צו פערשרייבען אַלס מיטגלידער אין דעם פעראיין פון די טאַנץ-לעהרער, ווייל דעם 15 דעצעמבער ה. י. געהט אריין אין קראַפט דער צעכען-געזעץ. די וועלכע וועלען נישט געהערען צו דעם פעראיין דראָהט צו פערלירען זייער עקזיסטענץ. איינשרייבונגען פון נייע מיטגלידער ווערען אָנגענומען דינסטאָג און דאָנערשטאָג פון 12 ביז 2 נאָכמ. אין פעראיין, לאָדז, זאַכאַדניאַ 53.

432 די פערוואַלטונג.
~~~

רעווי-טעאטער
NOWOSCI
Piotrkowska, róg Głównej.
גאַסט-אויפטריטען פון דער קאנקורענצ-לאָזער אויספיהרערין פון גארקי'ס טיפען
סענסאציע פון לאדז!

היינט גרויסע פרעמיערע! אקטועלע רעווי אין 2 טיילען, 12 בילדער
„סאלאמעא, גיב דיין פיסקעלע"
FELLINI
איבערזיכט פון די בעסטע ביהנע-שלאַגערן!
--- נאך נישט געוועזענער פראָגראם! ---
עם נעהמען אנטייל נייע אנגאזשירטע ארטיסטישע קרעפטען.
אָנהויב פון די פאָרשט.: 7.30 און 9.45 אָוו. שבת און זונטאָג – פון 5.15 נאָכמ.
גענצליך נייער פראגראם!!!

קינא „ERA" פרי-הער „פלאָרא"
היינט און פאלגענדע טעג! גרויס ריהרענד מייסטערווערק פון דער לעצטע וועלט-מלחמה א.נ. היינט און פאלגענדע טעג!
די ים=שקלאַפינס
(דער דערטרונקענער ים=פלאַט)
ריהרענד בילד אויפ'ן גרונד פון דער גרויסער וועלט-מלחמה. אין די הויפטראָלען דער ליבלינג פון לאָדזער פובליקום
Bernard Goetzke
אונפערגעסליך פון בילד „דער אינדישער פאַמיליען=קבר" און
Agnes Hr. Esterhazy
בעריהמטע העלדין פון בילד — „דער סטודענט — פון פראג". — —
פערגרעסערטער ארקעסטער, פאספארטוס און הנחה-בילעטען אויפ'ן אויביגען שלאַגער-פילם זענען אונגילטיג. פערגרעסערטער ארקעסטער.

קינא „סירענאַ" אלעקסאנדראָווסקא 37.
פון מיטוואך דעם 16-טען ביז'ן 21-טען נאוועמבער 1927.
די גרעסטע סענסאַציע פון איצטיגען סעזאן!
דאס ערשטע בילד פון דער גאלדענער סעריע 1927/28
די רויבער פון דער וויסטעניש
גרויסע דראַמע אין 10 אַקטען אויפ'ן גרונד פון דער מלחמה פון די אינדיאַנער מיט די ווייסע. אין דעם בילד נעהמען אַנטייל ריכטיגע אינדישע פעלקער, 10.000 אמת'ע אינדיאַנער, 16,000 מאַן אַמעריקאַנער מיליטער, 30,000 פערד.
אין די הויפטראָלען **TIM MC. CAY i PAULINA STARKE**
פערשטאַרקטער אָרקעסטער. אכטונג: קירצליך קומט דער בעריהמטער פילם „ווייסע נעכט".

KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

P.B.P. „ORBIS"
פוילישע רייזע-ביוראָ „אָרביס"
אַגענטורען אין לאָדז:
אַנדזשעיאַ 5, נאַוואָמיעסקאַ 2, טעל. 101,
פערקויף פון אין-און אויסלענדישע אייזענבאַהן-בילעטען. זאַווי פון צוריק און רונד-פאהרטען אין אַלע ריכטונגען. 175
פערזאָנען- און באַגאַזש-פערזיכערונג
אויסאַרבייטונג פון אויסלענדישע וויזעם

פעלץ-ווערקשטעל פון ח. האַכענבערג
קאַמיענגאַ-גאַס 2
נעהמט אָן אַלערליי קירזשנער-אויסאַרבייטונגען לויט די נייעסטע אויסלענדישע פאַסאָנען און פיהרט אויס רעיעל און צו קאָנקורענץ-פרייזען. ספעציאַליסט פון פאָקען-מאַנטלען, פאָקענע היטלען ווי אויך שטריימלען.
מיט אכטונג ח. האַכענבערג, קאַמיעננאַ 2, פראָנט-געוועלב.

עלעגאַנט געקליידעט
קאָנט איהר נאָר גערן ווען איהר מאַכט זיך אַ מלבוש זאָלט איהר פריהער בעזוכן דאָס לאַנג עקזיסטירענדע געשעפט פון
יודישע לאַנגע מלבושים אַגראַדאָווא 8
ווי איהר בעקומט שטענדיג אויף לאַגער ווינטערדיגע, זומערדיגע און קינדער מלבושים פון די בעסטע סחורות. אַנ'איינגענעם ווערקשטעל מיט די בעסטע שניידער-אַרבייטער. בעמערקונג: אויף בעשטעלונגען בעזיץ איך א גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע סחורות. אויסנאַהמס-פרייזען פאַר חתונה-אויסשטייער
חיים מאַנדראַווסקי 8 אַגראַדאַוואַ 8

לאַנגיעהריגער
קירזשנער=ווערקשטעל
L. ZUSMANEK PIOTRKOWSKA 19 Telefon 24-66
עמפעהלט צום ווינטער-סעזאָן, פוטערס אין גרויסען אויסוואַהל לויט די נייעסטע מאָדעלען. נעמט אָן אַלערליי אַרבייטען צו קאָנקורענץ-פרייזען.

צום ווינטער-סעזאָן
עמפעהלט
קאָנסטאַנטינאָפּאָלער
כאַלווע

...
RACHAT-ŁOKUM
259
Z. ANGIELEWICZ, Narutowicza 8.

רעפּערוזירקע
צו ראַשעל-אַרבייט, ווערט געזוכט ביי ענגעלקי, זגערזשער 30a, פראָנט 1-טער שטאָק.

לעטשניצע „זדראָוויע"
פון דאקטוירים-ספעציאַליסטען
אויף נאַוואָמיעסקאַ 3 (ווסכאָדניאַ 13) טעלעפאָן 37-76.

אויגען קראַנקהייטען	ד"ר קראַוש	3—4, זונטאָג 10.30—11.30
נערווען קראַנקהייטען	ד"ר בראָניפל. פרענקעל, קלאָוזנבערג	12.30—1.30, חוץ פרייטאָג, 11—12, זונטאָג 11—12
מאָגען און קישקע קראַנק	ד"ר אליהסבר. מאַרגאַלים	12—1
אינערליכע קראַנקהייטען	ד"ר גיבּיאַנסקי, קאַץ, לעווי, כאַי הענריכ	9½—11½ זונטאָג 9½—11, 12—2 זונטאָג 1—12, 3—4½ זונט. 1—2, 11 — 12 זונטאָג 11—12
קינדער קראַנקהייטען	ד"ר סאַלאָוויעיטשיק אדס, מאשלאַנ א, פרעכנער	11—12.30, 3—5, ז. 12—2, 1.30—2.30, זונט. 10.30—12, 5—6.30, זונטאָג 9—10.30
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר גאָלדמאַן, פערלים	3.30-4.30, זונט. 9.30-10.30, 12-1.30, 6-7.30, זונט 11-1
פרויען קראַנקהייטען	ד"ר אראָנסאָן, אייגעראָוואַ	12—1, זונטאָג 12—1, 10.30-11.30, דינסט. 1.30-2.30
נאָז, האַלז און אויערן קראַנקהייטען	ד"ר ראַבינאָוויטש	12—2, זונטאָג 12—1.30
הויט און וועגערישע קראַנקהייטען	ד"ר פאַלכ, וואַנענבערג	3.30—4.30, זונטאָג 9—10, 11—12, זונטאָג 11—12
רענטגענאָלאָג	ד"ר קיילסאָן	3 - 7
עלעקטרישע אנטוליזען	ד"ר מ. האַצען	

וויזיטען אין שטאָט. :–: פאָקען-שטעלען. :–: רענטגענאָגראַפיע. :–: זעמט-ליכע דורכשטראַהלונגען (קווארץ-לאמפען). :–: אַלערליי אַנאַליזען און אונטערזוכונגען
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אָוונד.
זונטאָג פון 8.30 ביז 2 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

...עט ארמאַציע פילען.

מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאָגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער-ליידען, גענגען דיקקייט, אַטרעטיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּ, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און בעוועגונגען צו אָבסטרוקציע — א נינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.
צונעבּרויכען 1 אָדער 2 פילען אַ נאַכט.
פרייז פון אַ שאַכטעל 1.35, אויסאַרבייטונג פון דער אַפּטייק
Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka
פערלאַנגען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik).
614

א גרויסער אויספערקויף פון
מאַלער=שאַבלאָנען
ביי א. פישאָויך, לאָדז, פּאָלנאָצנאַ 9
ביליג צו פערקויפען אַ קריטע=מאַשין.
256

מיט די לייכטסטע מעטאָדע
אָהן אויסוועניג לערנען די ווערטער קאָן מען ערלערנען גרינדליך אין אַ קורצער צייט פּויליש, העברעאיש, דייטש, ענגליש, פראַנצויזיש און עספּעראַנטאָ. ...אַבּ-לעקציע גראַטיס. 8 גילדען מאָנאַטליך. ביי יאַנאָווסקי, ווסכאָדניאַ 6.

פאַבריק פון
זשיראַנדאָלען
ווי אויך גאַלוואַנישע בראָנזיר=אנשטאַלט
מ. לידער, לאָדז
צעגעלניאַנאַ 33, טעל. 53-41
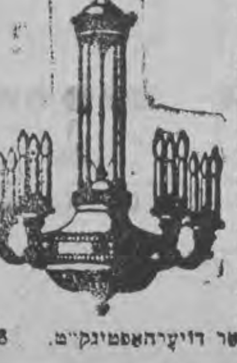
נעהמט אָן אַלערליי געגענשטענדע צו איבערגילדען, פערזילבערן, ניקלען, בראָנזירען און אָקסידירען. עס ווערען אויסגעפיהרט אַלערליי רעפּאַראַטורען פון פערשידענע מעטאַלענע און זילבערנע געגענשטענדע פּינקטליכע אויספיהרונג. גוט און ביליג מיט אַ גאַראַנטיע פאַר דויערהאַפטיגקייט.
148

...ך בעזיץ א פראַנטאָווע וואוינונג
אויף דער נאָוואָמיעסקאַ גאַס
...ער וויל זיך בעטייליגען אין שותפות מיט איינעם, וואָס האָט סוועטער-מאַשינען.
צו ערפאַהרען אויף נאָוואָמיעסקאַ 7
...אין קאָוויאַרניע פון 10 ביז 3 נאָכמ.
332

CASINO

היינט און פאָלגענדע טעג היינט און פאָלגענדע טעג

גרויסער פילם פון גליהענדע הערצער. עראָטיזם און בענקשאַפט, אונטער'ן נאָמען:

„דער שטורם פון ליבע"

JOHN BARRYMORE דראַמע געשאַפען אויפ'ן גרונד פון בייראָנ'ס פּאָעמע „Don Juan" די טיטול-ראָל שפּילט דער גרעסטער וועלט-טראַגיקער, ליבלינג פון די פרויען

Mary ASTOR, Estella TAYLOR, Helena COSTELLO, Phyllis HAVER אין די 4 הויפּט-ראָלען: די שטראַהלענדע

אכטונג! „Don Juan" — דער קולמינאַציאָנס-מאָמענט פון סעזאָן. „Don Juan" — דאָס איז מוזיק, געלעכטערס, הילכיגע וואַקכאַנאַליעס און דער רויש פון די קאַסטאַניעטען.

אָנהויב פון די סעאַנסען: 4.30 נאָכמיטאָג. סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' לעאָן קאַנטאָר. אָנהויב פון די סעאַנסען: 4.30 נאָכמיטאָג.

SPLENDID

20 נאַרוטאָוויטשא 20

היינט גרויסע פּרעמיערע!

דער פּראַכטפולער פילם א.נ.

דעם גרויספירשט'ס ראָמאַנס

— אין דער הויפּטראָלע דער ליבלינג פון אומעטום —

HARRY LIEDTKE

Xenia DESNI

ווי אויך די וואונדער-ליכע גאָלד - האָריגע

2 שעה אונאויפהערליך געלעכטער!

אנהויב פון די סעאַנסען 4.30 נאכמיטאג.

שבת און זונטאָג פון 1.30 ביז 3 נאָכמ. זענען די פּרייזען פון אַלע פּלעצער

50 גראָשען און 1 זל.

אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' א. טשודנאָווסקי.

HARRY LIEDTKE

CZARY

היינט

פייערליכע פּרעמיערע!

ראָבינזאָן אין דזשונגלי

סענסאַציאָנעלע עפּאָפּעי פון די פּאַסירונגען פון דער פאַמיליע ראָבינזאָן אין די ווילדע דזשונגלעס.

— אין דער הויפּטראָלע — דער מאָדערנער הערקולעס

JOE BONOMO

— אין דער הויפּטראָלע — דער מאָדערנער הערקולעס

לייבען, טיגערס, לאַמפּאַרטען, קראָקאָדילען, מאַלפּעס, רעקינעס און העלפאַנטען.

לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון J. R. Wyss „דער שווייצאַרישער ראָבינזאָן".

ים-שטורמען! שיף-אונטערגאַנג! שרפה אין דזשונגלי! פולווער-אויפרייס! קאַמף מיט ים-רויבער! קאַמפּען מיט טיגערס!

טעגליך ספּעציעלער סעאַנס פאַר קינדער און יוגענד צו 60 גראָשען

פון 3 אַ זייגער נאָכמיטאָג, שבת און זונטאָג פון 12 אַ זייגער מיטאָג.

סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' סאַנדאָמיערסקי.

Grand-Kino

היינט און פאָלגענדע טעג! דאָפּעלטער פּראָגראַם אין 16 אַקטען, וואָס בעשטעהט פון 2 גרויסע שלאַגערן, נישט צווייסליכע קייט פון „Qui pro Quo" גע עכטער! הומאָר! וויצען! די גאַנצע וועלט איז ענטציקט פון

1) „ONA MA COś"

8 אַקטען געלעכטער, הומאָר און וויץ. :—: אין דער הויפּט-ראָל די טעמפּעראַמענטפולע און וואונדערבאַרע

CLARA BOW i ANTONIO MORENO

2) פילם-מייסטערווערק אונטער'ן נאָמען:

די ליבע פון אַ אַפּאַשקע

מעכטיגע דראַמע אין 8 אַקטען, — אין די הויפּט-ראָלען:

Charlej Ray i Iwan Grawford

אָנהויב פון די סעאַנסען: 4.30 און 10 אין אָוונד. אויפ'ן ערשטען סעאַנס זענען די פּרייזען פון 50 גר. סימפאָנישער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' קאַנטאָר.

CORSO

צום 1-טען מאָל אין לאָדז

שוין לאַנג נישט געזעהענער

EDDIE POLO

אין זיין נייעסטען פילם אייראָפּעאישע פּראָדוקציע פון 1927/28 יאָהר אונטער'ן נאָמען:

דער העלד פון אַבינעזישער מלוכה

ODEON

סענסאַציאָנעלע סאַלאָן - דראַמע אין 2 סעריעס, 16 אַקטען, געשפּילט צוזאַמען.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufma

Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.